

Keurmerk kinderboerderijen

Vereniging Samenwerkende KinderBoerderijen Nederland | www.kinderboerderijen.nl

Handboek Keurmerk Kinderboerderijen

Dit handboek bevat de criteria, checklist en een aantal bijlagen benodigd om het Keurmerk Kinderboerderijen te behalen.

Versie 2013

Vereniging Samenwerkende

KinderBoerderijen
Nederland

**Toelichting op de criteria voor het
Keurmerk Kinderboerderijen
voor kinderboerderijen en dierenweides in Nederland**

Februari 2013

Een uitgave van:

Vereniging Samenwerkende KinderBoerderijen Nederland
De Chamotte 28a
4191 GT Geldermalsen
www.kinderboerderijen.nl

Voorwoord

Voor u ligt de toelichting op de criteria voor Keurmerk Kinderboerderijen voor kinderboerderijen in Nederland. Deze toelichting is opgesteld in opdracht van Vereniging Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland (vSKBN). Het certificeringstraject voor kinderboerderijen is opgestart in 2006. De toetsingscriteria zijn opgesteld door HAS KennisTransfer in samenwerking met het ministerie van Economische Zaken (voorheen: LNV, El&I), de Universiteit Utrecht (UU), de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) en de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (VWA). Bij de herziening van het Keurmerk Kinderboerderijen (versie 2011 en later) zijn ook de GGD, het Landelijke Centrum voor Hygiëne en Veiligheid (LCHV), Stigas en de Dierenbescherming betrokken geweest. Ook kinderboerderijen hebben de gelegenheid gehad om te reageren. Dit heeft de praktische werkbaarheid en draagvlak onder de kinderboerderijen vergroot.

De vSKBN heeft, in samenwerking met bovengenoemde partijen de eerste stappen gezet op weg naar een professionele organisatie. De professionalisering heeft als doel de kwaliteit van kinderboerderijen te verhogen om de continuïteit van kinderboerderijen in de toekomst te kunnen waarborgen. Ondanks de bedrijfsmatige aanpak van een kwaliteitshandboek en daarmee de professionalisering van de branche, moet de gemoedelijke, recreatieve sfeer die de kinderboerderij uitstraalt blijven bestaan.

Over de kinderboerderij

Een kinderboerderij is een boerderij die openbaar toegankelijk is voor het publiek. Op de kinderboerderij worden veel verschillende boerderijdieren in doorgaans lage aantallen gehouden. De meestgehouden dieren zijn paarden, ezels, koeien, varkens, schapen, geiten, kippen en ander pluimvee, konijnen, cavia's en kleine knaagdieren. De kinderboerderij is ingericht om bezoekers (kinderen en volwassenen) kennis te laten maken met de boerderijdieren. De functie van kinderboerderijen is zowel educatief als recreatief. Daarnaast ontvangt een deel van de kinderboerderijen cliënten met een beperking en hebben zij ook een functie als dagbesteding of in therapeutische zin.

Kinderboerderijen bevinden zich meestal in grote en middelgrote steden. Ze zijn doorgaans opgericht als lokaal initiatief vanaf de jaren vijftig toen Nederland steeds verder verstedelijkte. Met als doel om kinderen (en volwassenen) in contact te kunnen blijven brengen met de boerderijdieren en te leren waar ons voedsel vandaan komt. Door deze ontstaansgeschiedenis zijn de kinderboerderijen zeer divers. De kinderboerderij is vaak eigendom van de gemeente, een stichting/ vereniging of een zorginstelling. Maar ook andere vormen zijn mogelijk. Op veel kinderboerderijen is betaald personeel aanwezig. Op bijna alle kinderboerderijen wordt ook gewerkt met vrijwilligers en stagiaires. De groep vrijwilligers is divers: van jong tot oud en afkomstig uit alle lagen van de bevolking.

Kinderboerderijen die niet toegankelijk zijn voor het (grote) publiek - maar wel gelegen zijn op openbaar terrein (zoals stadsparken of op campings) - kunnen omschreven worden als dierenweides.

Belang van het keurmerk

In Nederland zijn naar schatting zo'n 500 kinderboerderijen en dierenweides. Jaarlijks worden hier bijna 30 miljoen bezoeken aan afgelegd. Kinderboerderijen moeten, net als ieder ander bedrijf, voldoen aan de wet- en regelgeving. Kinderboerderijen hebben een belangrijke verantwoordelijkheid naar hun gebruikers, zowel naar de bezoekers als de mensen die op de kinderboerderij werkzaam zijn. Daarom moet de kinderboerderij aandacht besteden aan het verkleinen van de risico's voor de specifieke risicogroepen (kinderen, ouderen, zwangere vrouwen en mensen met een verminderde weerstand) door het nemen van de juiste hygiënemaatregelen en het geven van goede voorlichting. Om de veiligheid van bezoekers, medewerkers, vrijwilligers, stagiaires en dieren verder te waarborgen, is het van groot belang dat kinderboerderijen bewust en systematisch de kwaliteit en veiligheid van haar diensten (gaan) beheren. Tevens heeft de kinderboerderij een voorbeeldfunctie op het gebied van dierhouderij en dierenwelzijn.

Hier draagt het Keurmerk Kinderboerderijen aan bij.

Samenvatting

Kinderboerderijen en dierenweides moeten evenals ieder ander voldoen aan wet- en regelgeving. Daarnaast worden er aanvullende eisen gesteld aan kinderboerderijen op het gebied van hygiëne en dierenwelzijn. Met behulp van het keurmerk wordt getracht het niveau op kinderboerderijen te verhogen. Dit is ook in het belang van de branche. Door een goede naleving van de gestelde eisen worden de belangen van medewerkers, bezoekers en dieren gediend.

In deze toelichting op de wet- en regelgeving voor kinderboerderijen vindt u de relevante wetten waaraan de kinderboerderij moet voldoen. Hoofdzakelijk is gebruik gemaakt van de volgende wetten:

- Handelsregisterwet
- Wet Milieubeheer
- Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet)
- Wet Dieren
- Meststoffenwet
- Warenwet

Daarnaast zijn eisen op het gebied van hygiëne afkomstig uit:

- Code voor hygiëne op kinderboerderijen in Nederland (2004)

Bij het opstellen van de toelichting op de criteria is uitgegaan van het doel: waarom is de wet of hygiëncode in het leven geroepen en wat zijn daarbij de belangrijkste eisen met betrekking tot kinderboerderijen? Bij iedere criterium zijn deelvragen opgesteld, die bestaan uit de volgende punten:

- Doelstelling
- Relevante artikelen uit de wet (indien van toepassing)
- Toelichting
- Toetsing (= documentatie op papier)
- Feitelijke toetsing (= toetsing op het terrein/ de kinderboerderij)

De checklist geeft een opsomming van de vragen welke beschreven zijn in deze toelichting. Indien alle vragen met een 'ja' of 'niet van toepassing' (n.v.t.) beantwoord kunnen worden, voldoet de kinderboerderij aan de eisen voor het Keurmerk Kinderboerderijen. Hierna kan de kinderboerderij zich aanmelden voor de toetsing en vindt controle plaats door een onafhankelijke toetsers van de Gezondheidsdienst voor Dieren.

Leeswijzer

Hier vindt u een toelichting hoe het Keurmerk Kinderboerderijen te lezen.

Verdeling per onderdeel

Het keurmerk bestaat uit zeven hoofdstukken. Elk hoofdstuk behandelt een eigen thema. Het Keurmerk is onderverdeeld in de volgende hoofdstukken: Organisatie; Personeel en Arbo; Hygiëne en veiligheid; Dieren en dierenwelzijn; Mest; Horeca en verkoop; Gebouw, terrein en omgeving.

Criteria per onderdeel

Per onderdeel zijn een aantal criteria (in vragende vorm) te vinden. Elk criterium is opgedeeld in:

In het witte kader op de pagina

- Criterium
In vragende vorm wordt gevraagd of dat criterium op uw kinderboerderij in orde is. In een aantal gevallen kan het antwoord 'niet van toepassing' (nvt) zijn
- Toelichting
Hierin wordt behandeld waarom het belangrijk is dat de kinderboerderij voldoet aan het gestelde criterium. Ook wordt er uitleg en een toelichting op de doelstelling gegeven. Als meer toelichting vereist wordt, vindt u dit in de bijlage.

In het groene kader

- Doelstelling
De kinderboerderij voldoet aan de verplichtingen die in de desbetreffende wet zijn genoemd of behorende bij het criterium
- Relevante artikelen uit de wet (*indien van toepassing*)/hygiëncode (*indien van toepassing*)
Alle relevante artikelen uit de wet worden genoemd, bijbehorend bij de vraag. Zo kunt u de gestelde eisen makkelijk terugvinden in de wet. Indien het criterium afkomstig is uit de hygiëncode voor kinderboerderijen wordt hiernaar verwezen.
- Toetsing
Welke documenten moet de kinderboerderij in het bezit hebben om aan te kunnen tonen dat de kinderboerderij daadwerkelijk aan de (minimum)eisen voldoet.
- Feitelijke toetsing
Hier wordt op gecontroleerd door de toetsers op (het terrein van) de kinderboerderij om te zien of de kinderboerderij voldoet aan de gestelde criteria.
- Bijlagen
In de bijlage is aanvullende informatie te vinden over het criterium. Hier zijn in sommige gevallen ook voorbeelden te vinden die u kunt aanpassen voor uw eigen situatie.
- Formulier
Bij sommige criteria is een formulier te vinden dat u kunt invullen voor de situatie voor uw kinderboerderij. Het is **niet** verplicht om het formulier uit het keurmerk te gebruiken, u mag ook uw eigen formulier gebruiken.

Achter de hoofdstukken vindt u hoofdstuk 8 met de bijlagen. Hierin vindt u de bijlage op volgorde van de hoofdstukken. Tenslotte volgt hoofdstuk 9 met daarbij de checklist en een aantal (lege) formulieren die u voor uw eigen situatie kunt invullen. De checklist geeft een opsomming van de vragen welke beschreven zijn in deze toelichting. Indien alle vragen met een 'ja' of waar van toepassing 'niet van toepassing' (nvt) beantwoord kunnen worden, voldoet de kinderboerderij aan de eisen voor het keurmerk Kinderboerderijen en kan de toetsing plaatsvinden.

De wet- en regelgeving is te vinden op www.overheid.nl. Veel informatie, voorbeeldprotocollen en de hygiëncode voor kinderboerderijen in Nederland zijn ook te vinden op de website van de Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland: www.kinderboerderijen.nl

Procedure Keurmerk Kinderboerderijen

Procedure Keurmerk Kinderboerderijen

Het traject van de voorbereiding tot het daadwerkelijk behalen (en behouden) van het Keurmerk Kinderboerderijen bestaat uit de volgende vier stappen:

1. Voorbereiding door de kinderboerderij
 2. Pre-audit
 3. Toetsing
 4. Registratie
- Na behalen Keurmerk

Stap 1: Voorbereiding door de kinderboerderij

Om het Keurmerk te behalen, zal uw kinderboerderij getoetst worden door een onafhankelijke toetsers van de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD). De toetsers dient alle vragen uit de checklist met 'ja' of met 'nvt' te kunnen beantwoorden om het keurmerk te kunnen toekennen. U moet ervoor zorgen dat alle zaken op de kinderboerderij vooraf in orde zijn. Dit doet u door allereerst te bepalen welke criteria voor uw kinderboerderij van toepassing zijn. Als u bijvoorbeeld geen horeca of verkoop van producten heeft, dan zijn een aantal criteria uit hoofdstuk 'Horeca en verkoop' niet voor u van toepassing.

Met behulp van het bestand 'nulmeting keurmerk' kunt u vaststellen welke criteria voor uw kinderboerderij relevant zijn. Vervolgens kunt u met behulp van de toelichting in het handboek en de bijlagen en formulieren aan de slag. Heeft u alle zaken op orde? Dan kunt u zich aanmelden voor de pre-audit via de website van de vSKBN.

Verklaring werkgever

Indien de kinderboerderij onderdeel is van een grotere organisatie, bijvoorbeeld van een (zorg)instelling of gemeente, dan kunnen bepaalde onderdelen uit het keurmerk organisatiebreed geregeld zijn. In dit geval kunt u volstaan met een ondertekende verklaring van de werkgever/verantwoordelijke. Hiermee wordt verklaard dat dit criterium voldoet aan de vereisten van het keurmerk. Indien dit van toepassing is voor een bepaald criterium, wordt dit erbij vermeld.

Stap 2: Pre-audit

Een pre-audit is een toets die plaatsvindt voorafgaande aan de echte toetsing. Tijdens de pre-audit wordt gekeken of de kinderboerderij klaar is voor de toetsing voor het Keurmerk Kinderboerderijen. De pre-audit wordt uitgevoerd door een medewerker van de vSKBN aan de hand van de checklist Keurmerk Kinderboerderijen. Hierbij wordt zowel aandacht besteed aan de feitelijke toetsing (het terrein) als aan het gevraagde papierwerk.

Bent u klaar voor de pre-audit? Dan:

Meld u via de website van de vSKBN aan voor de pre-audit. Deze stap is een verplicht onderdeel van de toetsingsprocedure. Na aanmelding voor de toetsingsprocedure, maakt de vSKBN met u een afspraak voor een pre-audit. Deze pre-audit duurt doorgaans twee tot vier uur. Na het afleggen hiervan ontvangt u een verslag. Als er uit de pre-audit naar voren komt dat criteria nog niet in orde zijn, dan ontvangt de kinderboerderij hierover een advies. Eventuele aandachtspunten die tijdens de pre-audit naar voren zijn gekomen, dienen voor de toetsing opgelost te zijn. Binnen 3 tot uiterlijk 6 maanden na de pre-audit moet de kinderboerderij zich aanmelden voor de toetsing.

Stap 3: De toetsing

Na uitvoeren van de pre-audit en het eventueel in orde brengen van de aangegeven verbeterpunten, dient de kinderboerderij schriftelijk aan te geven klaar te zijn voor de toetsing. Dit kan met het aanmeldformulier voor de toetsingsprocedure op de website. Na aanmelding door de kinderboerderij geeft de vSKBN de gegevens door aan de GD. Vervolgens maakt de GD binnen 4-6 weken een afspraak met u. Bij de toetsing zal de GD aan de hand van de checklist de toetsing uitvoeren op uw kinderboerderij. Hierbij wordt begonnen met het 'papierwerk' waarna de feitelijke toetsing (terrein, dieren, verblijven etc.) volgt. Zorg er dus voor dat u alle benodigde papieren en eventueel de 'verklaring werkgever' bij de hand heeft. De toetsing zal ongeveer twee tot vier uur kosten.

Na de toetsing

De resultaten van de toetsing worden binnen twee weken door de GD teruggekoppeld aan de vSKBN door middel van een afgetekende kopie van de checklist. Als de kinderboerderij voldoet aan alle criteria, tekent de vSKBN voor goedkeuring en registreert de kinderboerderij in het keurmerkregister. Als onverhoopt blijkt dat bepaalde zaken niet op orde te zijn tijdens de toetsing, dan krijgt de kinderboerderij (doorgaans) de gelegenheid om dit in orde maken en terug te koppelen aan de vSKBN. Na toetsing moet kinderboerderij binnen 3 maanden alles op orde hebben, anders wordt de kinderboerderij afgekeurd.

Stap 4: Registratie

- De kinderboerderij wordt ingeschreven in het register van keurmerkhouders.
- De kinderboerderij ontvangt (per post) van de vSKBN het gevelbord en het ondertekende certificaat.
- De kinderboerderij ontvangt digitaal communicatiemiddelen (het logo, een persbericht en achtergrondinformatie over het keurmerk)
- De vSKBN vermeldt op de website dat de kinderboerderij het Keurmerk heeft behaald.

Na het behalen van het keurmerk

Wijzigingen in bedrijfsvoering van de kinderboerderij

Na behalen van het keurmerk moet een kinderboerderij grote wijzigingen in de bedrijfsvoering doorgeven aan de vSKBN, indien deze van invloed kunnen zijn op de geldigheid van het keurmerk.

Bijhouden wijzigingen in het Keurmerk

Na het behalen van het Keurmerk kunnen er wijzigingen optreden, bijvoorbeeld door aanpassing van de wet- en regelgeving. De kinderboerderij dient deze wijzigingen zelf door te voeren. De vSKBN zal wijzigingen communiceren aan de kinderboerderijen en dit aanpassen in de keurmerkcriteria. Wijzigingen worden gecommuniceerd via de digitale nieuwsbrief, de website van de vSKBN en in het Vakblad Kinderboerderijen.

Tussentijdse toets

De kinderboerderij moet ervoor zorgen dat ze, ook na het behalen van de toetsing, blijft voldoen aan de gestelde eisen. De vSKBN kan na het behalen van het keurmerk tussentijds een bezoek brengen aan de kinderboerderij. Dit kan (onaangekondigd) op eigen initiatief of naar aanleiding van aanwijzingen dat er iets niet in orde is. De kinderboerderij zal binnen een vastgestelde termijn de mogelijkheid krijgen om zaken op orde te brengen. Mocht dit niet lukken, dan kan dit consequenties hebben voor het behoud van het keurmerk.

Geldigheid Keurmerk Kinderboerderijen

Het Keurmerk is drie jaar geldig. Na drie jaar zal er een hertoetsing plaatsvinden. Deze is te vergelijken met de toetsing. De kinderboerderij ontvangt hierover tijdig bericht van de vSKBN.

Tarieven

Op de website kunt u het tarievenblad vinden waarop alle kosten vermeld staan.

Op de website kunt u deze beschrijving en alle genoemde downloads terugvinden.
www.kinderboerderijen.nl > keurmerk

Definities en veelgebruikte afkortingen

Hieronder vindt u een lijst met definities en veelgebruikte afkortingen die u in het keurmerk tegen zult komen.

Beheerder/ bedrijfsleider	De leidinggevende op de kinderboerderij. In het keurmerk wordt gesproken over 'de beheerder', maar dit kan ook de bedrijfsleider of coördinator zijn.
Beheersvorm	Er kunnen verschillende beheersvormen worden onderscheiden: stichtingen, verenigingen, (zorg)instellingen, gemeenten, particuliere kinderboerderijen, recreatieparken en overige.
Bedrijfsruimte	De plaats waar mensen zich bevinden, zowel publiek als medewerkers (Bv. het kantoor of kantine). Hiermee wordt niet bedoeld: de stallen of verblijven waar dieren worden gehuisvest.
BHV	Bedrijfshulpverlening. De hulp die wordt verleend bij ongewenste gebeurtenissen (brand, eerste hulp bij ongelukken en evacuatie) in een organisatie, die de veiligheid en/of gezondheid van de werknemers en andere aanwezigen bedreigen.
Biologische agentia	Ziektekiemen, zoals bacteriën, virussen, parasieten, schimmels. Zij kunnen infecties of allergieën veroorzaken.
Controlelijst	Lijst waarop specifieke gegevens ten bate van de HACCP worden bijgehouden, zoals temperatuur van koelapparatuur of houdbaarheid en verpakking van producten (levensmiddelen).
Dierenweide	Zie inleiding. Waar in het keurmerk 'kinderboerderij' staat, kan ook 'dierenweide' of ander soortgelijk bedrijf met een publieke functie worden gelezen.
Formulier	Een kant-en-klaar formulier dat u voor uw eigen kinderboerderij kunt invullen. Het is niet verplicht om gebruik te maken van deze formulieren. U mag ook uw eigen formulieren gebruiken.
GD	Gezondheidsdienst voor Dieren. Dienstverlenend bedrijf dat zich richt op bestrijden en voorkomen van besmettelijke dierziektes door middel van monitoring, onderzoek en diergezondheidsprogramma's.
Code voor hygiëne op kinderboerderijen in Nederland (2004)	Hygiënecode voor kinderboerderijen opgesteld door de NVWA in opdracht van de ministeries van EZ en VWS. De code beschrijft maatregelen om de hygiëne op kinderboerderijen te verbeteren.
I&R	Identificatie & Registratie. Verplicht voor runderen, varkens, geiten en schapen. Het doel hiervan is om bij een besmettelijke dierziekte of bij gevaar voor de volksgezondheid de dieren en hun plaats van herkomst snel te kunnen vinden.
HACCP	Hazard Analysis and Critical Control Points. Dit is een risico-inventarisatie van voedingsmiddelen. Met dit systeem worden de risico's in kaart gebracht en wordt beschreven hoe deze gevaren worden beheerst. Het is een preventief systeem dat door bedrijven zelf moet worden uitgevoerd.
Kinderboerderij	Zie inleiding.
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. De NVWA houdt toezicht op de naleving van wet- en regelgeving, waaronder de Warenwet.
PBM	Persoonlijke beschermingsmiddelen. Deze moeten gedragen moeten worden om arbeidsrisico's te verkleinen wanneer letsel of lichamelijke (gezondheids)schade niet kan worden uitgesloten. Zij worden toegepast bij gebruik van machines en gereedschap, gevaarlijke stoffen, bij besmettingsgevaar en alle andere situaties/omstandigheden waarbij kans bestaat op letsel. Voorbeelden zijn: gehoorbescherming, helm, veiligheidsbril, stofmasker, wegwerphandschoenen, veiligheidsschoenen etc.

Plan van Aanpak	Bij de RI&E moet een Plan van Aanpak (PVA) worden gemaakt. Hierin staat aangegeven binnen welke termijn concrete maatregelen genomen worden tegen de geïnventariseerde risico's en wat deze maatregelen opleveren. Tevens wordt in dit plan opgenomen wie voor welke onderdelen verantwoordelijk is en welk budget nodig is.
Schoonmaakschema	Onderdeel van het HACCP. Per afdeling (b.v. keuken, kantine, toiletten) dient een reinigings- en desinfectieschema aanwezig te zijn. Door middel van schema's wordt aangegeven wanneer en op welke wijze iets schoongemaakt dient te worden. Zodra dit gedaan is, kan dit worden afgetekend.
RI&E	Risico Inventarisatie en -Evaluatie. Het maken van een RI&E is verplicht voor alle werkgevers. Het is een inventarisatie van de gevaren binnen een bedrijf met betrekking tot de veiligheid, de gezondheid en het welzijn van de werknemers (en derden).
Risicogroepen	Een groot deel van de bezoekers van kinderboerderijen behoren tot de klassieke risicogroepen (de zogenaamde YOPI's: Young, Old, Pregnant and Immuno-compromised). Dit wil zeggen: jonge kinderen, oudere mensen, zwangere vrouwen en mensen met een verminderde weerstand (als gevolg van een ziekte of een bepaald medicijn gebruik). Zij zijn vatbaarder voor het oplopen van een zoönose. Daarnaast kunnen de gevolgen van een besmetting groter zijn.
Stagiair(e)	Medewerker die in het kader van een opleiding ervaring komt opdoen met de werkzaamheden op de kinderboerderij. Waar in het keurmerk 'vrijwilliger' staat, kan met betrekking tot de arbeidsomstandigheden meestal ook stagiair(e) worden gelezen.
vSKBN	Vereniging Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland
Verklaring werkgever	Indien de kinderboerderij onderdeel is van een grotere organisatie, bijvoorbeeld een (zorg)instelling of gemeente, dan kunnen bepaalde onderdelen uit het keurmerk organisatiebreed geregeld zijn. In dit geval is een ondertekende verklaring van de werkgever/ verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart deze dat dit criterium voldoet aan de vereisten van het keurmerk.
Vrijwilliger	Een persoon die niet beroepshalve en op vrijwillige basis werkzaamheden verricht voor een organisatie of een instelling zonder dat hij daarvoor een reële arbeidsvergoeding ontvangt.
Quarantaine	Het tijdelijk afzonderen van zieke diere of nieuwe dieren van soortgenoten (en publiek) met als doel de kans op besmetting met een dierziekte te voorkomen of te beperken.
Zoönosen	Ziektes die door dieren (op natuurlijke wijze) kunnen worden overgebracht op mensen. Mogelijke besmettingswegen: direct contact met besmette dieren, via mest, speeksel, bloed en materialen/ strooisel waarmee het dier in contact is geweest. Daarnaast is overdracht mogelijk via dierlijke producten (vlees, eieren, zuivel, wol etc.) en via insecten (teken).

Inhoudsopgave

Voorwoord	III
Belang van het keurmerk	III
Samenvatting	IV
Leeswijzer	V
Procedure Keurmerk Kinderboerderijen	VI
Definities en veelgebruikte afkortingen	VIII
1. Organisatie	1
1.1 Zijn alle bedrijfsgegevens bekend?	3
1.2 Zijn de missie, visie, doelgroepen en doelstellingen van de kinderboerderij omschreven?	4
1.3 Volgt de kinderboerderij de procedure m.b.t. klachten en verbetervoorstellen?	5
1.4 Is de kinderboerderij ingeschreven bij de KvK of is op een andere manier de rechtspersoon geregeld?	6
1.5 Zijn door de lokale overheid de juiste vergunning(en) verleend en/ of is er een melding van gedaan?	7
2. Personeel en arbo	8
2.1 Heeft de kinderboerderij de organisatiestructuur omschreven?	12
2.2 Is er een vakbekwaam beheerder en zijn van alle functies functieprofielen opgesteld en aanwezig?	13
2.3 Zijn de verschillende overlegstructuren omschreven?	14
2.4 Zijn de huisregels – en de regels t.a.v. arbeidsomstandigheden – die gehanteerd worden op de kinderboerderij omschreven?	15
2.5 Houdt de kinderboerderij van de medewerkers en relevante vrijwilligers een personeelsdossier bij?	16
2.6 Is het opleidingsbeleid omschreven?	17
2.7 Heeft de kinderboerderij een introductieprogramma voor nieuwe medewerkers opgesteld?	18
2.8 Heeft de kinderboerderij een risico-inventarisatie en -evaluatie?	19
2.9 Is er een plan van aanpak aanwezig behorende bij de risico-inventarisatie en -evaluatie?	20
2.10 Voldoet de kinderboerderij aan de gestelde eisen omtrent bedrijfshulpverlening?	21
2.11 Heeft de kinderboerderij een persoon aangewezen als preventiemedewerker?	22
2.12 Is de kinderboerderij aangesloten bij een arbodienst of kerndeskundige?	23
2.13 Wordt er een verzuimbeleid op de kinderboerderij gehanteerd?	24
2.14 Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent werk- en rusttijden?	25
2.15 Wordt er een beleid m.b.t. omgangsvormen/ongewenste gedragingen op de kinderboerderij gehanteerd?	26
2.16 Heeft de kinderboerderij procedures opgesteld m.b.t. accidenten bij personeel?	27
2.17 Zijn er (preventieve) maatregelen omtrent personeel (risicogroepen) getroffen en omschreven?	28
2.18 Wordt aan medewerkers voorlichting en instructies gegeven over hun arbeidsomstandigheden?	29
2.19 Worden maatregelen genomen m.b.t. fysieke belasting en worden medewerkers voorgelicht?	30
2.20 Worden medewerkers geïnstrueerd over het werken met gereedschap, apparatuur en machines en zijn er (preventieve) maatregelen getroffen om risico's te minimaliseren?	31
2.21 Is er werkkleding en zijn de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen in voldoende mate aanwezig en worden die gebruikt?	32
2.22 Wordt aan medewerkers voorlichting en instructies gegeven m.b.t. hygiëne en biologische agentia?	33
2.23 Hebben alle relevante medewerkers een aanbod van vaccinatie gehad?	34

3.	Hygiëne en veiligheid voor publiek	35
3.1	Heeft de kinderboerderij de (mogelijk) aanwezige zoönosen en besmettingswegen geïnventariseerd en gedocumenteerd?	37
3.2	Wordt er een hygiënebeleid op de kinderboerderij gehanteerd?	38
3.3	Wordt op de juiste wijze voorlichting gegeven aan bezoekers en is er beleid omtrent ongewenst gedrag?	39
3.4	Zijn er (preventieve) maatregelen omtrent bezoekers (risicogroepen) getroffen en omschreven?	40
3.5	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent handenwasfaciliteiten m.b.t. publieksveiligheid?	41
3.6	Wordt het vuile en schone weg principe op de kinderboerderij gehanteerd?	42
3.7	Heeft de kinderboerderij procedures opgesteld m.b.t. accidenten bij publiek?	43
3.8	Wordt het gebouw (de gebouwen) goed onderhouden en schoongemaakt?	44
3.9	Is er een preventie- en bestrijdingsplan aanwezig voor plaagdieren en andere organismen?	45
4.	Dieren en dierenwelzijn	46
4.1	Wordt er een hygiëne- en aanvoerbeleid omtrent dieren op de kinderboerderij gehanteerd?	49
4.2	Wordt er een ziektepreventiebeleid van dieren op de kinderboerderij gehanteerd?	50
4.3	Worden de dieren dagelijks gecontroleerd op afwijkende gezondheid?	51
4.4	Beschikt de kinderboerderij over quarantaine-mogelijkheden en quarantainebeleid?	52
4.5	Wordt er een hygiënebeleid omtrent geboorte en abortus van dieren op de kinderboerderij gehanteerd?	53
4.6	Voldoet de kinderboerderij aan de minimale huisvestingseisen?	54
4.7	Indien dieren niet in een gebouw worden gehouden, worden de dieren beschermd tegen weersomstandigheden en gezondheidsrisico's?	55
4.8	Krijgen de dieren op de kinderboerderij de juiste voeding passend bij het dier(soort)?	56
4.9	Is er een voerbeleid voor de dieren op de kinderboerderij?	57
4.10	Hebben de dieren op de kinderboerderij naar behoefte beschikking over voldoende vers drinkwater?	58
4.11	Voldoet de kinderboerderij aan de Identificatie en Registratie (I&R) regeling voor dieren?	59
4.12	Wordt er voldaan aan de wettelijke eisen omtrent het vervoer van dieren?	60
4.13	Wordt er voor gezorgd dat er geen verboden ingrepen worden verricht bij dieren op de kinderboerderij, tenzij dit noodzakelijk is voor de gezondheid en het welzijn van het dier?	61
4.14	Worden dieren op een vakkundige manier door een praktiserend dierenarts of andere bevoegde beroepsbeoefenaar geëuthanaseerd?	62
4.15	Voldoet de kinderboerderij aan de regelgeving omtrent destructie?	63
4.16	Voldoet de kinderboerderij aan de gestelde eisen ten aanzien van besmettelijke dierziekten?	64
4.17	Voldoet de kinderboerderij aan het besluit diergeneesmiddelen?	65
4.18	Is er een individueel dierdossier aanwezig van alle aanwezige (I&R-plichtige) dieren?	66
4.19	Is er een educatief doel per (exotisch) diersoort beschreven?	67
4.20	Kunnen de dieren zich afzonderen van het publiek?	68
4.21	Is er een fokbeleid?	69

5.	Mest	70
5.1	Wanneer er geen mestboekhouding wordt bijgehouden, heeft de kinderboerderij educatie in de doelstellingen, het huishoudelijk reglement of de statuten opgenomen?	72
5.2	Wanneer mest wordt afgevoerd naar landbouwbedrijven, is de kinderboerderij in het bezit van een afleveringsbewijs?	73
5.3	Voldoet de mestopslag/mestcontainer aan het lozingsbesluit?	74
6.	Horeca en verkoop	75
6.1	Indien eigen producten verkocht worden, voldoet de kinderboerderij dan aan de gestelde eisen?	77
6.2	Worden geleverde producten gecontroleerd op houdbaarheid, temperatuur en of verpakking in orde is?	78
6.3	Worden eventueel aanwezige koelinstallaties op het bedrijf elke dag op temperatuur gecontroleerd en voldoen deze aan de gestelde eisen?	79
6.4	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent schoonmaken en hygiëne in de keuken?	80
7.	Gebouw, terrein en omgeving	81
7.1	Zijn de eventueel aanwezige speeltoestellen goedgekeurd?	84
7.2	Voldoet de gasinstallatie aan de wettelijke eisen?	85
7.3	Voldoet de kantoorwerkplek en (werk)omgeving aan de gestelde eisen?	86
7.4	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent sanitaire voorzieningen?	87
7.5	Voldoet het gebouw en terrein van de kinderboerderij aan de eisen omtrent inrichting?	88
7.6	Is de kinderboerderij in het bezit van een bewijs van periodieke controle op brandveiligheidsvoorschriften?	89
7.7	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent de elektrische veiligheid?	90
7.8	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen gesteld door het waterleidingsbedrijf?	91
7.9	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent het werken met gevaarlijke stoffen?	92
7.10	Houdt de kinderboerderij de juiste informatie bij over gevaarlijke stoffen?	93
7.11	Worden gevaarlijke stoffen op de juiste wijze opgeslagen?	94
7.12	Heeft de kinderboerderij geverifieerd of er asbest aanwezig is op de kinderboerderij?	95
8.	Bijlagen	
9.	Formulieren	

1. Organisatie

Het hoofdstuk 'organisatie' heeft als doel inzicht te krijgen in de organisatie van de kinderboerderij. Hoe zit de kinderboerderij organisatorisch in elkaar en wat zijn de doelstellingen van de kinderboerderij? En heeft de kinderboerderij de juiste vergunningen? Dat zijn enkele vragen die duidelijk worden na het invullen van dit hoofdstuk.

Toelichting hoofdstuk 1: Organisatie

Het hoofdstuk 'organisatie' heeft als doel inzicht te krijgen in de organisatie van de kinderboerderij. Hoe zit de kinderboerderij organisatorisch in elkaar en wat zijn de doelstellingen van de kinderboerderij? En heeft de kinderboerderij de juiste vergunningen? Dat zijn enkele vragen die duidelijk worden na het invullen van dit hoofdstuk.

	Criterium	Pagina
1.1	Zijn alle bedrijfsgegevens bekend?	3
1.2	Zijn de missie, visie, doelgroepen en doelstellingen van de kinderboerderij omschreven?	4
1.3	Volgt de kinderboerderij de procedure m.b.t. klachten en verbetervoorstellen?	5
1.4	Is de kinderboerderij ingeschreven bij de Kamer van Koophandel of is op een andere manier de rechtspersoon geregeld?	6
1.5	Zijn door de lokale overheid de juiste vergunning(en) verleend en/ of is er een melding van gedaan?	7

Vereiste documentatie

Om te voldoen aan de gestelde eisen uit dit hoofdstuk voor het Keurmerk Kinderboerderijen moet de kinderboerderij over de volgende documentatie beschikken:

	Documentatie	Bijlage	Formulier
1.1	Algemene bedrijfsinformatie	-	F1 - 1
1.2	Beschrijving van de missie, visie, doelgroep en doelstellingen	B1 - 1	F1 - 2
1.3	Klachten- en verbeterformulier	-	F1 - 3
	Evt. uitwerking klachten en verbeterpunten	-	F0 - 3
1.4	Inschrijving Kamer van Koophandel, of aanwezigheid van statuten, of Verklaring gemeente	B1 - 2	-
		-	F0 - 3
1.5	Milieumelding of vergunning, gebruiksmelding of vergunning, of Verklaring werkgever	B1 - 3	-
		-	F0 - 3

Feitelijke toetsing

Niet van toepassing op dit hoofdstuk

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent organisatie.

Toetsing

- Document met algemene bedrijfsinformatie

Bijlagen

-

Formulier

F1 - 1

1.1 Zijn alle bedrijfsgegevens bekend?

Voor het verkrijgen van een overzicht van de algemene bedrijfsinformatie van de kinderboerderij dienen de volgende punten te worden omschreven en vastgelegd:

Algemene bedrijfsinformatie:

- (Contact)gegevens kinderboerderij
- Beheersvorm organisatie
- Bedrijfstype
- Medewerkers, vrijwilligers en stagiaires
- Dieren
- Grond en bebouwing
- Inrichting
- Werktuigen/ bedrijfsauto
- Kwalificaties/ keurmerken
- Bezoekersaantallen
- Openingstijden

Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van het invulformulier.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent organisatie.

Toetsing

- Document met daarin de missie, visie, doelgroep en doelstellingen van de kinderboerderij

Bijlagen

B1 - 1

Formulier

F1 - 2

1.2 Zijn de missie, visie, doelgroepen en doelstellingen van de kinderboerderij omschreven?

De missie is als het ware het bestaansrecht van een organisatie. De missie is de opdracht die de organisatie zich stelt. De visie is het beeld dat de organisatie heeft over wat zij wil doen om haar missie uit te voeren. Door de missie, visie, doelgroepen en doelstellingen te omschrijven wordt richting gegeven aan de activiteiten. Dit kan een onderdeel zijn van het beleidsplan.

Onderstaande punten dienen omschreven te worden:

- **Missie kinderboerderij**
De missie geeft beknopt antwoord op de vragen: Wie zijn wij? / Wat doen wij? / Waarom doen wij het? / Waar doen wij het? / Hoe doen wij het? en Voor wie doen wij het?
- **Visie kinderboerderij**
De visie geeft beknopt antwoord op de vragen: Wat is ons toekomstbeeld? / Wat zijn onze lange termijn ambities? / Wat willen we bereiken? / Waar staan we voor? / Wie willen we zijn en wat is essentieel in onze houding en waar geloven we in?
- **Hoofddoelstelling**
Als een kinderboerderij een stichting of vereniging is, dan is zij in het bezit van statuten. In de statuten wordt het algemene doel van de organisatie beschreven.
- **Subdoelstelling(en)**
De hoofddoelstelling kan worden onderverdeeld in subdoelstellingen. Deze moeten SMART geformuleerd worden. Dat wil zeggen: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden zijn.
- **Doelgroep(en)**
Een doelgroep is de groep mensen waarvoor de kinderboerderij het doet. Bijvoorbeeld: kinderen, ouderen, mensen met een verstandelijke beperking.

1.3 Volgt de kinderboerderij de procedure m.b.t. klachten en verbetervoorstellen?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen m.b.t. klachten en verbetervoorstellen.

Toetsing

- Formulier klachten- en verbetervoorstellen
- Uitgewerkte klachten en verbetervoorstellen die ingediend zijn (indien van toepassing), of
- Verklaring werkgever

Bijlagen

-

Formulier

F1 - 3

F0 -3

De kinderboerderij dient een mogelijkheid te hebben voor bezoekers en medewerkers om klachten en verbetervoorstellen in te dienen. Als er klachten of verbetervoorstellen zijn, dan moeten deze in behandeling worden genomen.

In de meeste gevallen is de beheerder van de kinderboerderij verantwoordelijk voor de juiste afhandeling van klachten en verbetervoorstellen. Als de kinderboerderij onderdeel is van een gemeente of instelling is daar vaak een standaardprocedure voor. De beheerder en medewerkers van de kinderboerderij moeten hiervan op de hoogte zijn.

Afhankelijk van de aard van de klacht of het verbetervoorstel dienen deze te worden meegenomen in de Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) en/ of moet de beheerder zich laten bijstaan door deskundigen (preventiemedewerker, arbodienst, etc.). Wanneer er naar aanleiding hiervan wijzigingen in bestaande werkwijzen worden doorgevoerd, moeten medewerkers op de hoogte worden gesteld.

Er is een voorbeeldformulier met betrekking tot het afhandelen van klachten en verbetervoorstellen beschikbaar. De kinderboerderij kan dit voorbeeld gebruiken, indien de kinderboerderij zelf een formulier heeft moet deze minimaal de punten uit dit voorbeeld bevatten.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Handelsregisterwet.

Relevante artikelen uit de wet

Handelsregisterwet:

- Hoofdstuk 2: Het handelsregister
Artikel 5 t/m 7, 9 t/m 12

Handelsregisterbesluit:

- Hoofdstuk 2: De opgave ter inschrijving. Artikel 5 t/m 7
- Hoofdstuk 3: De in het handelsregister in te schrijven gegevens. Artikel 9 t/m 11

Toetsing

- Inschrijving Kamer van Koophandel, of
- Aanwezigheid van statuten, of
- Verklaring werkgever

Bijlagen

B1 - 2

Formulier

F0 - 3

1.4 Is de kinderboerderij ingeschreven bij de Kamer van Koophandel of is op een andere manier de rechtspersoon geregeld?

De handelsregisterwet zorgt ervoor dat alle gegevens van bedrijven zijn vastgelegd. Dit gebeurt in het handelsregister. Het Handelsregister is de basisregistratie van alle ondernemingen en rechtspersonen in Nederland. Ook alle stichtingen en verenigingen moeten zich hierin laten registreren. Alle gegevens zijn toegankelijk, zodat er een rechtszekerheid wordt geboden aan leveranciers en afnemers.

In het handelsregister staan belangrijke gegevens over en voor het bedrijfsleven. Volgens de wet moet ieder bedrijf worden geregistreerd in het handelsregister van de Kamer van Koophandel. Na inschrijving bij de Kamer van Koophandel zijn de rechtsvorm en rechtspersoon bekend.

Bij kinderboerderijen kan de volgende verdeling gemaakt worden:

- **Zelfstandig (particulier)**
De zelfstandige kinderboerderijen zijn verplicht zich te registreren in het register.
- **Stichting**
Kinderboerderijen die tot een stichting behoren volstaan met het aanwezig hebben van statuten. De stichting die is opgesteld door notariële acte is namelijk al verplicht zich in te schrijven.
- **Vereniging**
Kinderboerderijen die tot een vereniging behoren volstaan met het aanwezig hebben van statuten. De vereniging die is opgesteld door notariële acte is namelijk al verplicht zich in te schrijven. Een vereniging is niet verplicht zich te laten registreren in het handelsregister. Indien een vereniging niet is ingeschreven in het handelsregister zijn de bestuursleden, naast de vereniging zelf, hoofdelijk aansprakelijk.
- **Gemeentelijke kinderboerderij/ onderdeel instelling**
Indien de kinderboerderij behoort tot een instelling of een onderdeel is van de gemeente is een verklaring van de verantwoordelijke voldoende. De verklaring maakt onderdeel uit van het formulier (verklaring werkgever) waarin is opgenomen welke documenten aanwezig zijn bij de gemeente of instelling.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

1.5 Zijn door de lokale overheid de juiste vergunning(en) verleend en/ of is er een melding van gedaan?

Doelstelling

De kinderboerderij beschikt over de juiste vergunningen en/ of heeft melding gedaan van bedrijfsactiviteiten.

Relevante artikelen uit de wet

- Wet Milieubeheer:
Afdeling 8.1.1: Algemeen
Artikel 8.1, 8.2, 8.10 t/m 8.12, 8.20

Toetsing

- Omgevingsvergunning of gebruiksmelding, of
- Soortgelijke vergunning van voor 1 oktober 2010, of
- Verklaring werkgever

Bijlagen

B1 - 3

Formulier

F0 - 3

Een vergunning is een officiële (noodzakelijke) toestemming van de overheid om een bepaalde activiteit uit te voeren. De aanvraag wordt door de gebruiker gedaan bij de lokale overheid (gemeente). De kinderboerderij kan te maken hebben met verschillende soorten vergunningen (of meldingen), zoals milieuvergunning, gebruiksvergunning, bouwvergunning en sloopvergunning.

Omgevingsvergunning

Deze vergunningen zijn per 1 oktober 2010 opgenomen in de omgevingsvergunning. De wet die invoering van de omgevingsvergunning regelt, heet de Invoeringswet Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (wet Wabo).

Vergunningen per 1 oktober 2010

- Omgevingsvergunning voor brandveilig gebruiken of gebruiksmelding
- Omgevingsvergunning

Over deze vergunningen is meer informatie te vinden in de bijlage.

Bij de bouw of verbouw van stallen en gebouwen is soms een vergunning nodig, maar niet altijd. Informeer hiervoor bij de gemeente. De kinderboerderij moet voldoen aan de vereisten gesteld door het bouwbesluit.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

2. Personeel en arbo

In dit hoofdstuk wordt alles rondom personeel en de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) behandeld. Dit hoofdstuk richt zich met name op de medewerkers en de arbeidsomstandigheden. Dat zijn de betaalde personeelsleden in dienst, maar kunnen ook vrijwilligers of stagiaires zijn. Er is een aparte toelichting over vrijwilligers en arbo.

Toelichting hoofdstuk 2: Personeel en Arbo

In dit hoofdstuk wordt alles rondom personeel en de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet) behandeld. Dit hoofdstuk richt zich met name op de medewerkers en de arbeidsomstandigheden. Dat zijn de betaalde personeelsleden in dienst, maar kunnen ook vrijwilligers of stagiaires zijn. Er is een aparte toelichting over vrijwilligers en arbo.

	Criterium	Pagina
2.1	Heeft de kinderboerderij de organisatiestructuur omschreven?	12
2.2	Is er een vakbekwaam beheerder en zijn van alle functies functieprofielen opgesteld en aanwezig?	13
2.3	Zijn de verschillende overlegstructuren omschreven?	14
2.4	Zijn de huisregels – en de regels ten aanzien van arbeidsomstandigheden – die gehanteerd worden op de kinderboerderij omschreven?	15
2.5	Houdt de kinderboerderij van de medewerkers en relevante vrijwilligers een personeelsdossier bij?	16
2.6	Is het opleidingsbeleid omschreven?	17
2.7	Heeft de kinderboerderij een introductieprogramma voor nieuwe medewerkers opgesteld?	18
2.8	Heeft de kinderboerderij een risico-inventarisatie en -evaluatie?	19
2.9	Is er een plan van aanpak aanwezig behorende bij de risico-inventarisatie en -evaluatie?	20
2.10	Voldoet de kinderboerderij aan de gestelde eisen omtrent bedrijfshulpverlening?	21
2.11	Heeft de kinderboerderij een persoon aangewezen als preventiemedewerker?	22
2.12	Is de kinderboerderij aangesloten bij een arbodienst of kerndeskundige?	23
2.13	Wordt er een verzuimbeleid op de kinderboerderij gehanteerd?	24
2.14	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent werk- en rusttijden?	25
2.15	Wordt er een beleid m.b.t. omgangsvormen en ongewenste gedragingen op de kinderboerderij gehanteerd?	26
2.16	Heeft de kinderboerderij procedures opgesteld m.b.t. accidenten bij personeel?	27
2.17	Zijn er (preventieve) maatregelen omtrent personeel (risicogroepen) getroffen en omschreven?	28
2.18	Wordt aan medewerkers voorlichting en instructies gegeven over hun arbeidsomstandigheden?	29
2.19	Worden maatregelen genomen m.b.t. fysieke belasting en worden medewerkers voorgelicht?	30
2.20	Worden medewerkers geïnstrueerd over het werken met gereedschap, apparatuur en machines en zijn er (preventieve) maatregelen getroffen om risico's te minimaliseren?	31
2.21	Is er werkkleding en zijn de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen in voldoende mate aanwezig en worden die gebruikt?	32
2.22	Wordt aan medewerkers voorlichting en instructies gegeven m.b.t. hygiëne en biologische agentia?	33
2.23	Hebben alle relevante medewerkers een aanbod van vaccinatie gehad?	34

Vereiste documentatie

Om te voldoen aan de gestelde eisen uit dit hoofdstuk voor het Keurmerk Kinderboerderijen moet de kinderboerderij over de volgende documentatie beschikken:

	Documentatie	Bijlage	Formulier
2.1	Organogram van de organisatie	B2 - 1	-
2.2	Omschrijving functieprofielen	-	-
2.3	Omschrijving overlegstructuren Notulen en evt. agenda	B2 - 2 -	F2 - 1 -
2.4	Huisregels Bereikbaarheidslijst Lijst ontvangst instructies en protocollen/ voorlichting	B2 - 3 - -	F2 - 2 F2 - 3 F2 - 4
2.5	Personeelsdossier	-	F2 - 5 of F0 - 3

2.6	Opleidingsbeleid medewerkers op schrift Evt. voortgangsevaluatie	- -	F0 - 3 -
2.7	Introductieprogramma	B2 - 3	F2 - 6
2.8	RI&E Verslag overleg met belanghebbenden over RI&E	- -	F2 - 7 -
2.9	Plan van aanpak getoetst door een arbodeskundige (indien er sprake is van medewerkers in loondienst) Verslag overleg met belanghebbende medewerkers	- -	- -
2.10	Aanwijzingsbrief BHV'ers Bewijs van scholing BHV'ers	- B2 - 4	- -
2.11	Aanwijzingsbrief preventiemedewerker	-	F0 - 3
2.12	Contract arbeidsdeskundige Bewijs van aansluiting bij arbodienst of kerndeskundige	- -	F0 - 3 F0 - 3
2.13	Op schrift gestelde regels met betrekking tot verzuim e.d. Registratie ziekteverzuim Aanstellingsbrief verantwoordelijke	B2 - 5 - -	F0 - 3 - -
2.14	Werk- en rusttijden opgenomen in de huisregels Werkrooster Werk- en rusttijden voldoen aan genoemde eisen	B2 - 6 - -	- - -
2.15	Op schrift gesteld beleid m.b.t. omgangsvormen en gedrag Verklaring Omtrent Gedrag	B2 - 3, B2 - 7	F0 - 3
2.16	Registratieformulier accidenten en (bijna) ongevallen Op schrift gestelde werkwijze in het geval van accidenten	B2 - 8	F2- 8
2.17	Op schrift gestelde voorlichting omtrent risico's en (preventieve) maatregelen m.b.t. de risicogroepen Zwangerschapsprotocol	B2 - 9 B3 - 4 B3 - 5	-
2.18	Ondertekende deelnemerslijst voorlichting en instructies, of op schrift gestelde	B2 - 10	F2 - 4
2.19	voorlichting en instructies		
2.20			
2.20	Bewijs kwalificatie personeel Onderhoudsplan / onderhoudsboek gereedschap, apparatuur en machines	- -	- -
2.21	Ondertekende deelnemerslijst voorlichting en instructies, of op schrift gestelde	B2 - 10,	F2 - 4
2.22	voorlichting en instructies	B3-1	
2.23	Ondertekende huisregels (met opname aanbod vaccinatie)	B2 - 3	F2 - 4

Feitelijke toetsing

- Er is tijdens openingstijden minimaal één verantwoordelijke beschikbaar die voldoet aan de gestelde beroepscompetenties (vakbekwaam beheerder)
- Minimaal één gevulde verbandtrommel + de plaats van de verbandtrommel is met een bord aangegeven
- De gifwijzer
- Handenwasgelegenheid + informatie(borden) rondom handen wassen
- Tilhulpmiddelen (indien van toepassing)
- Karren bij duw- en trekkrachten (indien van toepassing)
- Er zijn doelmatige stoelen beschikbaar voor zittend werk (indien van toepassing)
- Gereedschap, apparatuur en machines zijn voorzien van CE-markering en keuringssticker (indien aanwezig)
- De functies van de bedieningsmiddelen van machines zijn duidelijk aangegeven, goed zichtbaar en goed bereikbaar (indien aanwezig)
- Persoonlijke beschermingsmiddelen
- Werkkleding (zoals overalls, laarzen)

Algemene informatie: Vrijwilligers en de arbeidsomstandighedenwet (arbowet)

De Arbowet geeft de rechten en plichten aan van zowel werkgever als werknemer op het gebied van arbeidsomstandigheden. De Arbowet geldt overal waar arbeid wordt verricht. Niet alleen bij bedrijven, maar ook bij verenigingen of stichtingen. De arbowet is sinds 2007 in beginsel niet meer van toepassing op vrijwilligers. Hierop zijn een aantal uitzonderingen.

Definitie vrijwilliger

Een vrijwilliger is een persoon die niet beroepshalve en op vrijwillige basis werkzaamheden verricht voor een organisatie of een instelling zonder dat hij daarvoor een reële arbeidsvergoeding ontvangt. Ook stagiaires vallen hieronder.

Voor organisaties die werken met vrijwilligers geldt:

- Bij aanwezigheid ernstige risico's zijn arbovoorschriften wel van toepassing
- Voor vrijwilligers die behoren tot de kwetsbare groepen gelden aanvullende voorschriften
- Vrijwilligersorganisaties zijn op basis van hun zorgplicht verantwoordelijk en aansprakelijk voor veilige en gezonde werkomstandigheden voor hun vrijwilligers

Ernstige risico's

Arbovoorschriften blijven wel van toepassing als er sprake is van ernstige risico's voor de gezondheid en veiligheid van de vrijwilligers. Ernstige risico's (mogelijk van toepassing op een kinderboerderij) voor vrijwilligers zijn:

- werken met gevaarlijke stoffen en biologische agentia
- werken op hoogte (boven de 2,5 meter)
- werken met grote fysieke belasting (incl. het werken onder hoge druk)
- werken met geluidsbelastingen (boven 85 dB)
- werken met onveilige en niet deugdelijke arbeidsmiddelen

Aanvullende voorschriften voor kwetsbare groepen

Onder kwetsbare groepen wordt door de arbo verstaan: Jongeren onder de 18 jaar, zwangere vrijwilligers en vrouwen die borstvoeding geven. Voor deze groepen gelden een aantal aanvullende voorschriften. Zij mogen niet worden blootgesteld aan een aantal gevaarlijke stoffen. Daarnaast voeren zij geen risicovolle handelingen uit en/ of moeten bij risicovolle werkomstandigheden altijd begeleiding krijgen. Zwangere vrouwen en jonge moeders die hun baby borstvoeding geven, moeten voldoende gelegenheid hebben om te rusten. In het arbeidstijdenbesluit zijn ook regels opgenomen omtrent de werktijden van vrijwilligers jonger dan 18 jaar.

Veilige en gezonde werkomstandigheden

In het algemeen komt dit er op neer dat vrijwilligers veilige toegang tot de werkplek hebben en deze, ook in geval van nood, veilig kunnen verlaten. De werkplek is zodanig ingericht dat er veilig gewerkt kan worden en dat er voorlichting en veiligheidsinstructies worden gegeven zodat materiaal en werktuigen veilig gebruikt worden. Ook de aanwezigheid van persoonlijke beschermingsmiddelen vallen hieronder. Om geen onnodige risico's te lopen, is het verder belangrijk om ook de duur van het vrijwilligerswerk in de gaten te houden. Vrijwilligers die immers lange tijd achter elkaar voor de organisatie in touw zijn, kunnen steken laten vallen waardoor zij de veiligheid in gevaar kunnen brengen.

Keurmerk kinderboerderijen en vrijwilligers

In hoofdstuk 2 wordt aangegeven wat wel en niet van toepassing is voor vrijwilligers. Dit is aangegeven voor vrijwilligers in het algemeen en waar van toepassing voor kinderboerderijen die alleen met vrijwilligers werken. Dit is aangegeven per criterium waarvoor de arbowet geldt.

Meer informatie:

www.arboportaal.nl > vrijwilligers
www.movisie.nl

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent organisatie en personeel.

Toetsing

- Organogram

Bijlagen

B2 - 1

Formulier

-

2.1 Heeft de kinderboerderij de organisatiestructuur omschreven?

Een organogram is een schematisch overzicht van een organisatie en geeft inzicht in de organisatiestructuur van de kinderboerderij. Middels het organogram is ook direct inzichtelijk wie de (eind)verantwoordelijke is voor de kinderboerderij.

De interne organisatie van de kinderboerderij is op te delen in een aantal onderdelen. Deze onderdelen kunnen per kinderboerderij verschillen. Dit is afhankelijk van de beheersvorm en de grootte van de kinderboerderij. Zo kan het zijn dat één persoon soms meerdere functies vervult, bijvoorbeeld wanneer de kinderboerderij klein is.

Mogelijke onderdelen van de organisatie zijn:

- Beheersvorm (bestuur/ gemeente/ (zorg)instelling)
- Management (coördinator/ beheerder/ bedrijfsleider)
- Uitvoering (beheerder/ medewerkers diervozorging)
- Ondersteuning (vrijwilligers, stagiaires, cliënten etc.)

Naast de interne organisatie zijn ook derden of externen bij de kinderboerderij betrokken.

- Externen (dierenarts, voerleverancier etc.)

Plaats de organisatie van de kinderboerderij in een organogram. Omschrijf de onderdelen en licht deze kort toe. Wat zijn de taken en verantwoordelijkheden per onderdeel en door wie worden deze uitgevoerd (zie functieprofielen).

In de bijlage is een voorbeeld van een organogram te vinden.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent organisatie en personeel.

Relevante artikelen uit de wet

In de GWWD is dit als volgt vastgelegd:

- Besluit Welzijn Productiedieren:
Artikel 4: 1. Een dier wordt verzorgd door een voldoende aantal personen, dat: a. beschikt over de nodige kennis; b. beschikt over de nodige vaardigheden, en c. vakbekwaam is.

Toetsing

- Omschrijving van functieprofielen

Feitelijke toetsing

- Er is tijdens openingstijden minimaal één verantwoordelijke beschikbaar die voldoet aan de gestelde beroepscompetenties (vakbekwaam beheerder)

Bijlagen

-

Formulier

-

Meer informatie

De meest recente kwalificatieprofielen MBO (van niveau 1 t/m 4) staan hier:

www.kinderboerderijen.nl/medewerkers/medewerkers-van-de-kinderboerderij

2.2 Is er een vakbekwaam beheerder en zijn van alle functies functieprofielen opgesteld en aanwezig?

Functieprofielen

In het organogram is de structuur van de organisatie weergegeven, waarin de verschillende functies op de kinderboerderij worden genoemd. Van deze functies moet een functieprofiel omschreven worden.

Functieprofielen moeten aanwezig zijn van de beheerder, medewerkers, vrijwilligers en stagiaires. In het functieprofiel is vastgelegd wat de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn. Alle medewerkers dienen schriftelijk op de hoogte gesteld te zijn hun functieprofiel.

Vakbekwaam beheerder

De beheerder draagt zorg voor de bedrijfsvoering op de kinderboerderij. De beheerder dient te voldoen aan de gestelde beroepscompetenties. Als leidraad hiervoor wordt aangehouden het landelijke kwalificatieprofiel MBO manager dierverzorging niveau 4. Bij afwezigheid van de beheerder dient duidelijk aangegeven te worden hoe de verantwoordelijkheden geregeld zijn of dient de beheerder (als achterwacht, bijv. telefonisch) bereikbaar te zijn.

Indien de beheerder niet in bezit is van diploma dierverzorging niveau 4, maar wel kan voldoen aan de gestelde beroepscompetenties (bv. door ervaring of via een andere opleiding), dan dient dat aantoonbaar te worden gemaakt. Neem hierover contact op met de vSKBN.

Medewerker dierverzorging

Naast de beheerder kan de kinderboerderij ook medewerker(s) (of oproepkrachten) in dienst hebben met de functie assistent-beheerder of medewerker dierverzorging. Als leidraad voor de competenties waaraan deze medewerker moet voldoen worden de landelijke kwalificatieprofielen MBO niveau 1-3 aangehouden. Het niveau moet passend zijn bij de taken en verantwoordelijkheden.

Vrijwilligers

Als de kinderboerderij vrijwilligers inzet op dag(en) (bv. tijdens het weekend) dat geen beheerder of medewerker aanwezig is, dan moet duidelijk zijn hoe de verantwoordelijkheden geregeld zijn en waar de vrijwilliger terecht kan bij problemen of vragen. Aan deze vrijwilligers dienen ook specifieke eisen gesteld te worden omtrent kennis van dierverzorging, omgang met bezoekers, ehbo/ bhv-diploma etc. . Kortom, alles waar ze in het vrijwilligerswerk mee te maken (kunnen) krijgen.

Kinderboerderij met alleen vrijwilligers

Indien de kinderboerderij alleen met vrijwilligers werkt, dient aantoonbaar gemaakt te worden op welke wijze voldaan wordt aan de gestelde beroepscompetenties behorende bij een vakbekwaam beheerder en op welke wijze de verantwoordelijkheden geregeld zijn. Het uitgangspunt is dat voldoende kennis en vaardigheden aanwezig zijn voor een goede bedrijfsvoering van de kinderboerderij en dat dit aantoonbaar kan worden gemaakt.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent organisatie en personeel.

Relevante artikelen uit de wet:

Wet op de ondernemingsraden:

- Hoofdstuk VA. De medezeggenschap in kleine ondernemingen
Artikel 35b t/m 35d

Toetsing

- Omschrijving overlegstructuren
- Notulen en evt. agenda

Bijlagen

B2 - 2

Formulier

F2 - 1

2.3 Zijn de verschillende overlegstructuren omschreven?

Het is belangrijk dat er goede communicatie plaatsvindt tussen alle betrokkenen van de kinderboerderij. Hierdoor blijft iedereen op de hoogte van belangrijke zaken en worden misverstanden voorkomen. Dit kan door middel van overleg.

Overlegstructuren

Er kan sprake zijn van verschillende overlegstructuren, zoals bestuurs- of ledenvergaderingen (stichtingen en verenigingen); overleg tussen beheerders met de contactpersoon van de gemeente of instelling (gemeentelijke kinderboerderij of onderdeel van (zorg)instelling).

Bij overleg tussen beheerder en medewerkers is sprake van een personeelsvergadering of werkoverleg. Daarnaast kan ook een overleg voor vrijwilligers of werkgroepen gehouden worden. De verschillende overlegstructuren dienen omschreven te worden. De wijze waarop dit ingevuld wordt, is afhankelijk van de beheersvorm en bedrijfsvoering.

Personeelsvergadering

Een bedrijf met tien of meer werknemers in loondienst is verplicht minimaal twee keer per jaar een personeelsvergadering te houden. Voor kinderboerderijen met personeel in loondienst (minder dan tien) wordt aangeraden om personeelsvergaderingen (werkoverleg) te houden. Het is belangrijk dat werknemers inspraak kunnen hebben over zaken die betrekking hebben op hun werkomstandigheden.

De vergaderingen en gemaakte afspraken worden genotuleerd. In de notulen wordt aangegeven wie er aanwezig/ afwezig zijn. Iedere genodigde ontvangt deze notulen.

In de bijlage is een voorbeeld van overlegstructuren en bespreekpunten opgenomen.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent organisatie en personeel.

Toetsing

- Huisregels helder omschreven
- Ondertekening ontvangst huisregels door medewerkers
- Bereikbaarheidslijst

Bijlagen

B2 - 3

Formulier

F2 - 2

F2 - 3

2.4 Zijn de huisregels – en de regels ten aanzien van arbeidsomstandigheden – die gehanteerd worden op de kinderboerderij omschreven?

Binnen iedere organisatie worden afspraken gemaakt waar medewerkers aan moeten voldoen. Deze hebben betrekking op de bedrijfsvoering, arbeidsomstandigheden en het beperken van risico's.

Om medewerkers op de hoogte te stellen worden de voorschriften en maatregelen die gelden op de kinderboerderij vastgelegd in huisregels. Deze huisregels worden overlegd aan de medewerkers. Regels die relevant zijn voor vrijwilligers en stagiaires dienen ook aan hen overlegd te worden. Van medewerkers en vrijwilligers wordt verwacht dat zij de doelstellingen van de kinderboerderij nastreven en werken naar opgestelde huisregels. Zij tekenen voor ontvangst hiervan.

De huisregels kunnen de volgende punten bevatten:

Algemeen

- Contactgegevens
- Doelstelling(en), missie, visie
- Openingstijden
- Medewerkers (wie doet wat)
- Werk- en rusttijden

Omgangsvormen en ongewenst gedrag

- Beleid ongewenst gedrag en Verklaring Omtrent Gedrag
- Rookbeleid
- Omgaan met dieren
- Omgaan met bezoekers

Werkzaamheden

- Werkkleding en persoonlijke beschermingsmiddelen
- Toelichting over werkzaamheden

Hygiëne en veiligheid

- Aanbod vaccinatie
- Zoönosen en beten of krabben van dieren
- Persoonlijke hygiëne (handen wassen) / zwangerschapsprotocol
- Bedrijfshulpverlening en calamiteiten
- Arbeidsomstandigheden en veiligheid
- Melden accidenten en (bijna) ongevallen

Bereikbaarheidslijst

Het doel van de bereikbaarheidslijst is dat in geval van nood of problemen direct contact opgenomen kan worden met de juiste personen/ instantie, zowel binnen als buiten de organisatie. Indien van toepassing wordt ook vermeld wanneer de persoon/ instantie bereikbaar is. Medewerkers weten waar ze de bereikbaarheidslijst kunnen vinden.

- Binnen de organisatie: Intern noodnummer (indien van toepassing), verantwoordelijke, beheerder, vertrouwenspersoon etc.
- Buiten de organisatie: Landelijk alarmnummer (112), huisarts (tijdens kantooruren), huisartsenpost/ EHBO ('s avonds, weekenden), arboarts/ GGD, politie/ wijkagent, dierenarts etc.

2.5 Houdt de kinderboerderij van de medewerkers en relevante vrijwilligers een personeelsdossier bij?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent personeel.

Toetsing

- Personeelsdossier, of
- Verklaring werkgever

Bijlagen

-

Formulier

F0 - 3

F2 - 5

Belangrijke gegevens van medewerkers worden verwerkt in een personeelsdossier. Het personeelsdossier bevat daarom relevante informatie voor de uitvoering van personeelsbeleid. Sommige gegevens zijn nodig om te kunnen voldoen aan wettelijke verplichtingen.

Van iedere medewerker (dit kunnen ook vrijwilligers zijn) dient een personeelsdossier aanwezig te zijn. Het personeelsdossier bevat tenminste de volgende gegevens:

- Contactgegevens (naam, adres, etc.)
- Kopie ID-bewijs
- Functieprofiel
- Werktijden (indien van toepassing)
- Behaalde kwalificaties, zoals BHV, EHBO, relevante diploma's
- Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) (indien aanwezig)
- Registratie vaccinaties
- Overige

Vrijwilligers

Onder 'relevante vrijwilligers' worden vrijwilligers verstaan die bepaalde taken of verantwoordelijkheden hebben. Bijvoorbeeld in het regelmatig begeleiden van lessen, die de kas beheren of bepaalde (structurele) werkzaamheden verrichten. Dit naar inzicht van de kinderboerderij.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

N.b. Er moet wel een overzicht zijn van de contactgegevens van de medewerkers en vrijwilligers. Binnen de organisatie is bekend waar deze gegevens te vinden zijn of toegelicht hoe dit binnen de organisatie geregeld is.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent organisatie en personeel.

Toetsing

- Plan van aanpak omtrent opleiding (personeel in loondienst)
- Eventueel: voortgangsevaluatie van plan van aanpak, of
- Verklaring werkgever

Bijlagen

-

Formulier

F0 - 3

2.6 Is het opleidingsbeleid omschreven?

Voor een goede bedrijfsvoering en up-to-date blijven is het belangrijk de kans te krijgen voortdurend nieuwe kennis en vaardigheden op te doen. Als werknemers blijven bijleren zijn ze langer en beter inzetbaar.

Voorbeelden van scholingsmogelijkheden zijn:

- Introductie bedrijf
- Interne cursussen en opleidingen, bijvoorbeeld: bij nieuwe werkwijzen (incl. begeleiding)
- Voorlichting bij aanschaf nieuwe apparatuur of machines
- Externe cursussen en opleidingen, bijvoorbeeld:
 - Opleiding/ cursus management
 - Cursus dierverzorging en – gezondheid
 - Cursus of herhaling bedrijfshulpverlening (BHV)
 - Vakgerichte studiedagen/workshops
- Actualiteit, bijvoorbeeld:
 - vakliteratuur
 - (regionale) kranten

Plan van aanpak omtrent opleiding

Het opleidingsbeleid kan besproken worden in het functioneringsgesprek of persoonlijk opleidingsplan. Voorwaarden, afspraken en andere regelingen dienen te worden besproken en vastgelegd in een plan van aanpak. Bijvoorbeeld hoe medewerkers ambities kenbaar kunnen maken en of de werkgever de opleiding betaalt of een vergoeding biedt.

Het plan van aanpak omtrent opleiding dient jaarlijks geactualiseerd en besproken te worden door de werkgever en –nemer. Jaarlijks moet de voortgang van het plan van aanpak op schrift worden gezet. De voortgang wordt besproken met de werkgever en werknemer.

Vrijwilligers

Dit criterium geldt voor kinderboerderijen met personeel in loondienst. Kinderboerderijen zijn vrij of en op welke wijze zij invulling hieraan geven voor de vrijwilligers. Dit is afhankelijk van de taken en verantwoordelijkheden van de vrijwilliger, bv. een BHV-cursus of interne cursus op het gebied van dierverzorging. Dit kan worden vastgelegd in het personeelsdossier.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent personeel.

Toetsing

- Toelichting op de wijze waarop het introductieprogramma wordt uitgevoerd.

Bijlagen

B2 - 3

Formulier

F2 - 6

2.7 Heeft de kinderboerderij een introductieprogramma voor nieuwe medewerkers opgesteld?

Het introductieprogramma ondersteunt een nieuwe medewerker (stagiair en vrijwilliger) bij hun werkzaamheden op de kinderboerderij. Een goede introductie en inwerkprogramma dragen bij aan een goede start voor een nieuwe medewerker en aan een goede bedrijfsvoering.

Aandachtspunten bij het introductieprogramma kunnen zijn:

- Stel indien mogelijk een persoonlijke begeleider aan
- Zorg voor een rondleiding in het bedrijf
- Stel de nieuwe medewerker voor aan alle collega's

- Houdt een introductiegesprek, denk hierbij aan:
 - controle of alle administratieve zaken zijn afgehandeld
 - de introductiemap (indien aanwezig)
 - toelichten arbeidsvoorwaarden
 - toelichten en overhandigen huisregels
 - het inwerk- en opleidingstraject
 - wensen en verwachtingen medewerker en kinderboerderij

- Verder moet aandacht besteed worden aan (kan ook onderdeel van de huisregels zijn):
 - collega's (wie doet wat en bereikbaarheid)
 - de werkzaamheden en werkwijze
 - omgang met apparatuur en materialen
 - veiligheid en arbo voorschriften
 - hygiëne en preventie zoönosen
 - omgangsvormen en omgang met ongewenst gedrag
 - etc.

Laat nieuwe medewerkers tekenen voor ontvangst van de documenten (bv. introductiemap, arbeidsvoorwaarden, huisregels, instructies etc.) die zij ontvangen.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Inventarisatie en evaluatie van risico's Artikel 5
- Voorkoming en beperking van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken, artikel 6
- Voorlichting en onderricht, artikel 8

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Artikel 2b en 2.14b

Toetsing

- Een actuele op schrift gestelde RI&E
- Verslag overleg met medewerkers en belanghebbenden over de RI&E (bijv. getekende notulen van de vergadering)

Bijlagen

-

Formulier

F2 - 7

Relevante websites

Achtergrondinformatie en stappenplan voor het uitvoeren van RI&E: www.rie.nl

2.8 Heeft de kinderboerderij een risico-inventarisatie en -evaluatie?

Het arbeidsomstandighedenbeleid moet gebaseerd zijn op een goed inzicht in de risico's die zich bij de arbeid voordoen. Een risico is de kans dat een bepaald gevaar optreedt met schadelijk effect op veiligheid of gezondheid. Een risico inventarisatie & en evaluatie (RI&E) omvat daarom een inventarisatie van de gevaren die zich kunnen voordoen en een evaluatie van de risico's. Dat is een schatting van de kans dat een gevaar optreedt.

Het opstellen van een RI&E is wettelijk verplicht voor werkgevers waardoor risico's voor medewerkers en derden (waaronder bezoekers) worden vastgesteld en beheerst.

Het doel van het RI&E:

- Compleet betrouwbaar en actueel inzicht krijgen in de mate waarin er rekening wordt gehouden met de arbeidsomstandigheden in het bedrijf.
- Inzicht krijgen in de gevaren en risico's met betrekking tot veiligheid, gezondheid en welzijn, waaraan de medewerkers worden blootgesteld. Ook speciale risico's voor werknemers jonger dan 18 jaar en voor zwangere werknemers worden in een RI&E beschreven.

Bedrijven die minder dan 40 uur per week betaalde arbeid laten verrichten én gebruik maken van een erkend RI&E-instrument, zijn vrijgesteld van de verplichting zich bij de RI&E te laten ondersteunen door een gecertificeerde deskundige of Arbodienst. Het maken van een RI&E is echter wel verplicht. Deze vrijstelling geldt ook voor organisaties die uitsluitend met vrijwilligers werken of in ieder geval voor ten hoogste 40 uur per week betaalde arbeid laten verrichten. Werkgevers die meer dan 40 uur per week betaalde arbeid laten verrichten door maximaal 25 werknemers zijn ook vrijgesteld zich bij de RI&E te laten bijstaan door een gecertificeerde deskundige of door een Arbodienst. Daarbij geldt dan wel dat de RI&E is gemaakt met een RI&E-instrument dat in de sector-cao is afgesproken en de cao-partijen moeten dat instrument door tenminste één arbodeskundige hebben laten toetsen. Deze vrijstellingen zijn opgenomen in het Arbobesluit.

Concept branche RI&E voor kinderboerderijen

Via de vSKBN is een concept branche RI&E voor kinderboerderijen beschikbaar. Dit is een goede leidraad voor de uitvoering van de RI&E op een kinderboerderij. Het is echter geen erkend RI&E instrument. Dit betekent dat de kinderboerderij bij gebruik hiervan zich altijd moeten laten bijstaan door een arbodeskundige.

Actuele RI&E

De RI&E dient te worden aangepast bij ingrijpende wijzigingen aan werkmethoden, werkomstandigheden of gebruikte techniek, zoals een verbouwing of wijzigingen in werknemerstaken. Ook als nieuwe oplossingen beschikbaar komen op het gebied van techniek, bedrijfsgezondheidszorg, ergonomie of arbeids- en bedrijfskunde, moet de RI&E daarop worden aangepast. Een richtlijn voor het herzien van de RI&E is om de 4-5 jaar.

Kinderboerderijen met alleen vrijwilligers

Voor kinderboerderijen die alleen met vrijwilligers werken is het opstellen van een RI&E voor het behalen van het keurmerk een verplicht onderdeel.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Inventarisatie en evaluatie van risico's Artikel 5
- Voorkoming en beperking van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken, artikel 6
- Voorlichting en onderricht, artikel 8

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Artikel 2.5b en 2.14b

Toetsing

- Actueel plan van aanpak aanwezig
- Plan van aanpak getoetst door een arbodeskundige
- Verslag overleg met belanghebbende medewerkers

Bijlagen

-

Formulier

-

2.9 Is er een plan van aanpak aanwezig behorende bij de risico-inventarisatie en -evaluatie?

Het is verplicht bij de RI&E een plan van aanpak te maken. In een plan van aanpak staat aangegeven welke maatregelen zullen worden genomen in verband met de gekozen risico's, en binnen welke termijn deze maatregelen zullen worden getroffen. Het plan van aanpak is een onderdeel van de RI&E. Uit dit plan van aanpak komen de punten naar voren die als eerste de aandacht verdienen bij het verbeteren van de arbeidsomstandigheden.

Het plan stelt een tijdslimiet waarin deze punten verbeterd moeten gaan worden. Tevens wordt in dit plan opgenomen wie voor welke onderdelen verantwoordelijk is en welk budget hiervoor nodig is.

De kinderboerderij moet het plan laten controleren door een deskundige, bijvoorbeeld een arbodeskundige. Ook moet het plan worden besproken met het medezeggenschapsorgaan of, als die er niet is, de belanghebbende medewerkers.

Actueel plan van aanpak

Het plan van aanpak zal bijgesteld moeten worden nadat bepaalde zaken zijn uitgevoerd of wanneer het RI&E wordt aangepast. Het plan van aanpak dient steeds actueel gehouden te worden.

Kinderboerderijen met alleen vrijwilligers

Voor kinderboerderijen die alleen met vrijwilligers werken is het maken van een RI&E en bijbehorend plan van aanpak voor het behalen van het keurmerk een verplicht onderdeel.

2.10 Voldoet de kinderboerderij aan de gestelde eisen omtrent bedrijfshulpverlening?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Melding en registratie van arbeidsongevallen en beroepsziekten Artikel 9
- Deskundige bijstand op het gebied van bedrijfshulpverlening, artikel 15

Toetsing

- Aanwijzingsbrief BHV'ers
- Bewijs van scholing (bv. kopie pasje)

Feitelijke toetsing:

- Minimaal één gevulde en herkenbare verbandtrommel
- De plaats van de verbandtrommel is met een bord aangegeven
- Gifwijzer

Bijlagen

B2 - 4

Formulier

-

Relevante websites

www.ehbo.nl

www.gifwijzer.nl

Bedrijfshulpverlening (BHV)

De werkgever moet zich laten bijstaan door een of meerdere bedrijfshulpverleners. Zij verlenen bijstand voor de volgende taken:

- Het verlenen van eerste hulp bij ongevallen
- Het beperken en het bestrijden van brand en het beperken van de gevolgen van ongevallen
- Het in noodsituaties alarmeren en evacueren van alle werknemers en andere personen in het bedrijf of het terrein

Aantal BHV'ers

Als basis voor de beoordeling van het aantal benodigde BHV'ers geldt de RI&E. De werkgever maakt naar aanleiding van de RI&E zelf een inschatting van het benodigde aantal BHV'ers voor zijn bedrijf.

Tot 50 werknemers/aanwezigen (ook bezoekers) moet minimaal één BHV'er aanwezig zijn. Er dient dus altijd minimaal één BHV'er aanwezig te zijn (tijdens de gangbare werktijden en openingsuren) op de kinderboerderij.

BHV-opleiding en geldigheid

De opleiding dient afgestemd te zijn op de risico-inventarisatie. Als gewerkt wordt met mensen met een beperking en/ of niet-zelfredzame personen dient de BHV'er een aanvullende opleiding te hebben voor ongevallen met mensen met een beperking. De BHV'ers dienen in bezit te zijn van een geldig BHV-diploma. Het BHV-diploma is 1 jaar geldig. Bij onvoorziene omstandigheden geldt een uitloop van 3 maanden. Om het diploma geldig te houden moet jaarlijks een herhaling gevolgd worden.

Verbandtrommel

Er dient minimaal één verbandtrommel aanwezig te zijn met daarin de juiste minimale inhoud (zie bijlage). Het raadzaam om een verbandtrommel te plaatsen op werkplekken waar de ongevalrisico's het hoogst zijn (bijv. werkruimtes, stallen) en een tweede op een centrale plek (bijv. kantine, kantoor). De verbandtrommel dient jaarlijks gecontroleerd te worden op verloopdata. Na ieder gebruik dient de verbandtrommel te worden bijgevuld.

Gifwijzer

De gifwijzer bevat informatie over een groot aantal giftige stoffen en toont foto's van giftige planten. Hierop staat informatie over eerste hulp aan kinderen bij inname van deze stoffen. Vanwege de meest recente informatie moet de gifwijzer van na 2007 zijn. De gifwijzer is te verkrijgen bij de apotheek of via www.gifwijzer.nl

Brandblusmiddelen

Brandblusmiddelen dienen aanwezig te zijn en gekeurd. Dit is opgenomen in de criteria in hoofdstuk 7.

Kinderboerderijen met alleen vrijwilligers

Voor kinderboerderijen die alleen met vrijwilligers werken zijn de bovenstaande eisen omtrent BHV-ers, verbandtrommel, gifwijzer en brandblusmiddelen een verplicht onderdeel voor het keurmerk.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet :

- Bijstand deskundige werknemers op het gebied van preventie en bescherming, artikel 13
- Maatwerkregeling aanvullende deskundige bijstand bij specifieke taken op het gebied van preventie en bescherming, artikel 14

Toetsing

- Aanwijzingsbrief preventiemedewerker, of
- Verklaring werkgever

Bijlagen

-

Formulier

F0 - 3

2.11 Heeft de kinderboerderij een persoon aangewezen als preventiemedewerker?

De werkgever moet zich laten bijstaan door een of meerdere deskundige werknemers, de zogenaamde preventiemedewerker(s), in het verleden ook wel arbocoördinator(en) genoemd. Deze hebben tot taak het arbo- en verzuimbeleid te coördineren. De preventiemedewerker heeft drie wettelijke taken:

1. het (mede) opstellen en uitvoeren van de Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E)
2. het adviseren en nauw samenwerken met de ondernemingsraad / personeelsvertegenwoordiging over te nemen te maatregelen voor een goed arbeidsomstandighedenbeleid
3. het (mede) uitvoeren van de maatregelen bedoelt onder punt 2

Vanuit de RI&E wordt bepaald hoeveel preventiemedewerkers er moeten zijn en wat hun niveau is. In bedrijven met maximaal 25 werknemers mag de werkgever zelf als preventiemedewerker optreden, mits hij zelf over voldoende deskundigheid beschikt. In bedrijven met meer dan 25 werknemers moet de werkgever een preventiemedewerker in het bedrijf aanwijzen. De Risico Inventarisatie & Evaluatie en het Plan van Aanpak vormen de basis voor wat de preventiemedewerker moet weten.

Kinderboerderijen met alleen vrijwilligers

Een preventiemedewerker is niet wettelijk verplicht voor kinderboerderijen die niet werken met personeel in loondienst. Echter, gezien het belang van de taak van de preventiemedewerker (voor het uitvoeren van taak 1) wel een onderdeel van het keurmerk.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Artikel 14 en 14a

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Artikel 2.14c

Toetsing

- Bewijs van aansluiting bij arbodienst of kerndeskundige, of
- Contract arbodeskundigen, of
- Verklaring werkgever

Bijlagen

-

Formulier

F0 - 3

Relevante websites

www.arboportaal.nl

2.12 Is de kinderboerderij aangesloten bij een arbodienst of kerndeskundige?

De werkgever is verplicht zich deskundig te laten ondersteunen bij preventie- en verzuimaanpak. Met de maatwerk- of vangnetregeling moet de werkgever zich altijd laten assisteren bij de volgende vier taken:

1. Advies over en toetsing van de RI&E
2. Ziekteverzuimbegeleiding
3. Periodiek arbeidsgezondheidskundig onderzoek (PAGO)
4. Aanstellingskeuringen (als de Wet Medische Keuringen dat toestaat)

Ondersteuning kan op twee manieren:

1. De maatwerkregeling

Bij de maatwerkregeling bepaalt het bedrijf zelf hoe en met wie in het bedrijf en met welke deskundigheid buiten het bedrijf de preventie en begeleiding van ziekteverzuim regelt. De verplichte aansluiting bij een arbodienst vervalt daarmee. Wat blijft is dat het bedrijf contractuele afspraken heeft met tenminste een bedrijfsarts en dat het bedrijf zich aan de wettelijke richtlijnen op het gebied van preventie en verzuim houdt.

De rol van de OR / PVT is doorslaggevend bij de keuze voor het invoeren van de maatwerkregeling. Sommige kinderboerderijen in Nederland zijn aangesloten bij een CAO, bijvoorbeeld CAO Zorg of CAO Welzijn en Maatschappelijke dienstverlening, of in het geval van een gemeentelijke kinderboerderij via een gemeentelijke regeling. Andere kinderboerderijen zullen dit niet zijn. Wanneer de kinderboerderij is aangesloten bij een CAO, kan de CAO-afspraken invulling geven aan een maatwerkregeling.

2. De vangnetregeling

Indien geen overeenstemming in het overleg over een maatwerkregeling wordt bereikt, geldt de vangnetregeling, die in grote lijn identiek is aan de 'oude' wettelijke regels zoals het laten bijstaan door een gecertificeerde arbodienst op het gebied van verzuimbegeleiding.

Kinderboerderijen met alleen vrijwilligers

De aansluiting bij een arbodienst is niet verplicht voor kinderboerderijen die niet werken met personeel in loondienst.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

Doelstelling

De kinderboerderij hanteert een verzuimbeleid.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Maatwerkregeling aanvullende deskundige bijstand bij specifieke taken op het gebied op het gebied van preventie en bescherming Artikel 14
- Vangnetregeling aanvullende deskundige bijstand op het gebied van preventie en bescherming Artikel 14a
- Regeling procesgang eerste en tweede ziektejaar, artikel 2 t/m 7

Toetsing

- Op schrift gestelde regels met betrekking tot verzuim e.d.
- Registratie ziekteverzuim
- Aanstellingsbrief verantwoordelijke , of
- Verklaring werkgever

Bijlagen

B2 - 5

Formulier

F0 - 3

Relevante websites

www.arboportaal.nl

2.13 Wordt er een verzuimbeleid op de kinderboerderij gehanteerd?

Bedrijven zijn verplicht een ziekteverzuimbeleid te voeren. De afspraken die met de arbodienst of arbodeskundigen worden gemaakt, dienen schriftelijk te worden vastgelegd. De afspraken gaan over concrete regels voor verzuim, controle, begeleiding en sancties vast te leggen en aan de medewerkers kenbaar te maken.

Kinderboerderijen moeten voldoen aan de volgende eisen:

- Op schrift gestelde regels met betrekking tot verzuim e.d.
- Bekendmaken van regels omtrent verzuim e.d.
- Registratie van ziekteverzuim
- Evalueren oorzaken ziekteverzuim

In de regels dient aandacht geschonken te worden aan:

- het wegnemen van verzuimoorzaken (ook van individuele werknemers)
- wijze van ziekmelden door werknemers
- wijze van beter melden door werknemers
- het begeleiden van zieke werknemers
- de rechten en plichten bij zieke en re-integratie in het bedrijf
- de rol van de arbodienst en/of bedrijfsarts

De medewerkers moeten deze regels op schrift hebben ontvangen en getekend voor ontvangst. Het voeren van het verzuimbeleid is alleen verplicht bij medewerkers in loondienst. Kinderboerderijen kunnen voor vrijwilligers hun eigen invulling hieraan geven. Wel is het belangrijk dat vrijwilligers het melden als hun ziekte het (mogelijke) gevolg is van een zoönose.

Voor kinderboerderijen met medewerkers in loondienst wordt aanbevolen een ziekteverzuimverzekering af te sluiten.

Kinderboerderijen met alleen vrijwilligers

Dit is niet verplicht voor kinderboerderijen die niet werken met personeel in loondienst.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

2.14 Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent werk- en rusttijden?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Arbobeleid, Artikel 3

Arbeidstijdenwet:

- Arbeid in verband met onderwijs Artikel 4:4
- Pauze regeling, Artikel 5:4
- Arbeidstijd, Artikel 5:7
- Arbeidstijdenbesluit, Artikel 2.1:2

Toetsing

- Werk- en rusttijden zijn opgenomen in de huisregels
- Werkrooster
- De werk- en rusttijden voldoen aan de genoemde eisen

Bijlagen

B2 - 6

Formulier

-

Relevante websites

www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/jongeren-en-werk

Werktijden

Werknemer en werkgever maken samen afspraken hoe de werknemer de werktijd per dag en per week invult. In principe geldt voor werktijden de standaardregeling uit de Arbeidstijdenwet welke aangeeft dat:

- Een dienst duurt maximaal 12 uur.
- Een werkweek duurt maximaal 60 uur.

Rusttijden (pauze)

- Als er langer dan 5,5 uur gewerkt wordt, dan dient er een pauze van minimaal 30 minuten te zijn. Die mag worden gesplitst in 2 keer een kwartier.
- Als er langer dan 10 uur gewerkt wordt, dan is de pauze minstens 45 minuten. Die mag worden gesplitst in meer pauzes van minimaal een kwartier.

Voor jongeren onder de 18 jaar gelden afwijkende regels.

Vrijwilligers

De arbeidstijden voor vrijwilligers zijn niet meer in de arbowet vastgelegd en organisaties zijn niet meer verplicht om werk- en rusttijden van vrijwilligers te registreren. Een uitzondering geldt voor vrijwilligers jonger dan 18 jaar. Hier zijn wel regels voor vastgelegd.

Aanvullende informatie over werk- en rusttijden is opgenomen in de bijlage.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent het beleid van ongewenste gedragingen (van medewerkers en publiek).

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet

- Arbobeleid, artikel 3

Wet Klachtrecht:

- Hoofdstuk II. Behandeling van klachten, artikel 2

Toetsing

- Op schrift gesteld beleid m.b.t. omgangsvormen en ongewenst gedrag medewerkers en bezoekers (kan onderdeel huisregels zijn)
- VOG beheerder en diens vervanger (evt. medewerkers en vrijwilligers)

Bijlagen

B2 - 3 (onderdeel huisregels)

B2 - 7

Formulier

F0 - 3

Relevante websites

Project 'in veilige handen':

www.inveiligehandens.nl

(Ver. Ned. Organisaties Vrijwilligerswerk)

Aanvraagformulier VOG downloaden:

[www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/](http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/verklaring-omtrent-het-gedrag)

[verklaring-omtrent-het-gedrag](http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/verklaring-omtrent-het-gedrag)

2.15 Wordt er een beleid m.b.t. omgangsvormen en ongewenste gedragingen op de kinderboerderij gehanteerd?

Op de kinderboerderij moeten afspraken gemaakt worden hoe wordt omgegaan met ongewenste gedragingen om te zorgen voor een veilige werkomgeving en ter bescherming van medewerkers, (minderjarige) vrijwilligers, maar ook van bezoekers.

Beleid omgangsvormen en ongewenste gedragingen

Ieder bedrijf of organisatie kan te maken krijgen met ongewenste gedragingen zoals pesten, agressie, geweld en seksuele intimidatie. Ook het gebruik van bepaalde medicijnen, alcohol en/of drugs kan ongewenst gedrag tot gevolg hebben en daardoor risico's met zich meebrengen.

Er moet schriftelijk worden vastgelegd op welke wijze met elkaar wordt omgegaan en hoe wordt gehandeld bij ongewenste gedragingen. Daarom is het belangrijk vooraf regels te stellen en deze aan iedereen te communiceren, zodat medewerkers en vrijwilligers weten wat van hen wordt verwacht en hierop makkelijker aan te spreken zijn. Van belang is dat duidelijk wordt aangegeven wat wel en niet wordt getolereerd, wie aangesproken kan worden (bv. vertrouwenspersoon), de klachtenprocedure en de mogelijke sancties die getroffen kunnen worden. Daarnaast is het belangrijk dat gezorgd moet worden voor een goede opvang en begeleiding van personen die slachtoffer zijn geworden van ongewenste gedrag.

Medewerkers en vrijwilligers

De kinderboerderij dient ook na te gaan of de gedragingen van de medewerkers en vrijwilligers niet in tegenspraak zijn met de doelstellingen van de kinderboerderij. In het aanstellingsbeleid voor nieuwe medewerkers en vrijwilligers dient hier ook aandacht voor te zijn.

Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)

Bij een VOG-aanvraag gaat het ministerie van Justitie na of de aanvrager strafbare feiten heeft gepleegd die een risico vormen voor de functie waarvoor de verklaring wordt aangevraagd. De kinderboerderij mag medewerkers en vrijwilligers verplichten een VOG aan te vragen (bv. onderdeel aanstellingsbeleid). Aangeraden wordt om op te nemen in het aanstellingsbeleid voor nieuwe medewerkers en vrijwilligers hoe hiermee wordt omgegaan.

Voor de beheerder en diens vervanger is het hebben van een VOG verplicht. Dit betekent dat de beheerder en/ of de dienstdoende medewerker in bezit zijn van een VOG. De VOG maakt onderdeel uit van het personeelsdossier.

Stappenplan 'in veilige handen'

Op kinderboerderijen zijn vaak minderjarige vrijwilligers actief. Daarnaast bestaat een groot deel van de bezoekers uit kinderen. In de bijlage is een stappenplan opgenomen die ondersteunend kan zijn bij het zorgen voor een veilige omgeving voor deze doelgroep. Onderdeel hiervan is onder meer het aanstellingsbeleid, omgangsvormen en VOG.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent hygiëne.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet

- Arbowet ongevallen, artikel 9

Toetsing

- Op schrift gestelde werkwijze in het geval van accidenten
- Registratieformulier accidenten en (bijna) ongevallen
- Verklaring werkgever

Bijlagen

B2 - 8

Formulier

F2 - 7

Relevante websites

Meldingsplichtige arbeidsongevallen:
www.arbeidsinspectie.nl

2.16 Heeft de kinderboerderij procedures opgesteld m.b.t. accidenten bij personeel?

De kinderboerderij dient procedures op te stellen in het geval van ongelukken, zoals bij- en krabincidenten, prikaccidenten en vergiftigingen bij personeel en vrijwilligers.

De maatregelen moeten schriftelijk vastgelegd worden, zodat deze geraadpleegd kunnen worden wanneer een bepaald incident zich voordoet. Denk hierbij aan welke acties ondernomen dienen te worden, wie dient er geraadpleegd te worden (bereikbaarheidslijst hulpverleners), wie zorgt er voor de nazorg, etc. Hiertoe kunnen afspraken gemaakt worden met hulpverlener(s) (bijvoorbeeld huisartsenpost, ziekenhuis) voor accidenten buiten de gewone werkuren (zoals weekend) en te worden vastgelegd.

NB. Deze procedure dient ook te worden vastgelegd voor bezoekers (opgenomen in hoofdstuk 3). Voor een groot deel kan de procedure hiervoor hetzelfde zijn, waar nodig moet worden aangegeven of dit voor medewerkers of bezoekers geldt.

Registratie ongevallen

Alle ongevallen die tot meer dan drie dagen ziekteverzuim leiden, moet de werkgever registreren. De wijze van registreren wordt aan de werkgevers zelf overgelaten. De informatie moet wel beschikbaar zijn voor iedereen (bijvoorbeeld BHV-ers). Het registreren van ongevallen en het bekijken van de oorzaken vormen de basis voor het nemen van gerichte maatregelen om deze ongevallen in de toekomst te voorkomen.

Meldingsplichtige arbeidsongevallen

Een arbeidsongeval is een ongeval dat plaatsvindt bij of als gevolg van werkzaamheden. Er is sprake van een meldingsplichtig arbeidsongeval als het slachtoffer aan de gevolgen overlijdt, blijvend letsel oploopt of in een ziekenhuis moet worden opgenomen. Meldingsplichtige arbeidsongevallen moet een werkgever direct aan de Arbeidsinspectie (AI) melden.

Kinderboerderijen met alleen vrijwilligers

Ook werkzaamheden uitgevoerd door vrijwilligers kunnen leiden tot accidenten. Dit dient in een procedure te zijn vastgelegd.

De meldingsplicht arbeidsongevallen geldt ook voor vrijwilligers:

Onder 'werkgever' wordt hier verstaan: een ieder die een ander volgens zijn of haar aanwijzingen werk laat doen. Onder 'werknemer' wordt verstaan: een ieder die voor een ander werkt. Daar vallen dus ook mensen onder die georganiseerd vrijwilligerswerk doen.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk. .

Medewerkers dienen wel op de hoogte te zijn van deze procedures.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Voorkomen van gevaar voor derden Artikel 10
- Voorlichting en onderricht, artikel 8

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Artikel 1.36, 1.37 en 1.42
- Artikel 3.47
- Artikel 4.109

Toetsing

- Op schrift gestelde voorlichting omtrent risico's en (preventieve) maatregelen ten aanzien van personeel en risicogroepen
- Zwangerschapsprotocol

Feitelijke toetsing

- Handenwasgelegenheid
- Informatiebord (handenwasbord)

Bijlagen

B2 - 9

B3 - 4

B3 - 5

Formulier

-

Meer informatie

Het handenwasbord is te downloaden via www.kinderboerderijen.nl

2.17 Zijn er (preventieve) maatregelen omtrent personeel (risicogroepen) getroffen en omschreven?

De kinderboerderij moet het werk zo inrichten dat het geen negatieve invloed heeft op de gezondheid en veiligheid van het personeel, vrijwilligers en specifiek de risicogroepen. In de RI&E worden (preventieve) maatregelen voor risicogroepen beschreven.

Voorlichting

Het verlagen van de infectiedruk op de kinderboerderijen door een goed hygiënemanagement is van groot belang. Zo mag niet gegeten, gedronken of gerookt worden tijdens de verzorging van de dieren. Personeel en vrijwilligers (specifiek de risicogroepen) dienen op de hoogte te worden gebracht van de risico's en de maatregelen die getroffen zijn. Dit moet ook schriftelijk te zijn vastgelegd.

Zwangerschapsprotocol

Voor zwangere vrouwen dient er een zwangerschapsprotocol aanwezig te zijn. Hierin is informatie opgenomen over werkomstandigheden, rusttijden en voorkomen van risico's. Waar nodig moeten de werkzaamheden worden aangepast.

Handenwasgelegenheid voor personeel

Persoonlijke hygiëne is zeer belangrijk, zeker op de kinderboerderij. Het is belangrijk dat hiervoor voldoende faciliteiten aanwezig zijn en dat deze in goed functionerende staat verkeren.

De handenwasgelegenheid moet aan de volgende eisen voldoen.

- De handenwasgelegenheid moet voorzien zijn van stromend water, vloeibare zeep/ desinfecteermiddel, wegwerpdoekjes (voorkeur)/ warmeluchtdroger.
- De handenwasgelegenheid wordt goed schoongehouden.

Informatiebord

Medewerkers en vrijwilligers moeten erop gewezen worden regelmatig hun handen te wassen. Dit kan door middel van het handenwasbord. Het informatiebord (handenwasbord) is (minimaal) voorzien van de volgende tekst:

Was je handen met water en zeep:

- Nadat je de dieren hebt geaaid
- Voordat je gaat eten
- Voordat je met je handen je gezicht of mond aanraakt

Let op: eten en drinken mag alleen op de daarvoor aangewezen plaatsen en niet in de dierenweiden

Net als alle mensen, dragen ook alle dieren altijd ziektekiemen bij zich. En net zoals het mogelijk is dat mensen een infectie oplopen via een ander is het ook mogelijk dat dit gebeurt via dieren. Een besmetting kan worden overgedragen door aaien en knuffelen, maar ook via mest op de grond. Hoewel de risico's op besmetting gering zijn, zijn met name jonge kinderen en senioren gevoelig voor bepaalde ziektekiemen.

2.18 Wordt aan medewerkers voorlichting en instructies gegeven over hun arbeidsomstandigheden?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Voorlichting en onderricht
Artikel 8

Toetsing

- Ondertekende deelnemerslijst voorlichting en instructies, of
- Op schrift gestelde voorlichting en instructies

Bijlagen

B2 - 10

Formulier

F2 - 4

Volgens de arbowet is de werkgever verplicht ervoor zorg te dragen dat aan de werknemers voorlichting wordt verstrekt met betrekking tot de arbeidsomstandigheden.

Voorlichting

Per functie dient te worden vastgesteld hoe het werk gedaan moet worden en met welke hulpmiddelen. Daarbij dient ook te worden ingegaan op persoonlijke beschermingsmiddelen. Onderwerpen die bij kinderboerderijen minimaal aan de orde moeten komen zijn: goede begeleiding van de werknemers en vrijwilligers en de risico's van hun werkzaamheden zoals gedrag van dieren, machine veiligheid (zoals trekkers, indien aanwezig), elektrische handgereedschappen, valgevaar, melden van onveilige situaties, bedrijfshulpverlening. Medewerkers jonger dan 18 jaar dienen extra aandacht te krijgen m.b.t. voorlichting.

Om aan te tonen dat de kinderboerderij voorlichting aan medewerkers heeft gegeven kan een deelnemerslijst worden bijgehouden die ondertekend wordt door de medewerkers. De voorlichting kan ook schriftelijk worden vastgelegd.

Toezicht

De werkgever moet er op toe te zien dat iedereen zijn werk op een juiste en veilige manier uitvoert. Dat kan de beheerder doen, maar ook medewerkers en vrijwilligers kunnen elkaar daarbij helpen. Om aansprakelijkheid te kunnen ontlopen moet een werkgever kunnen aantonen dat hij er alles aangedaan heeft om een ongeval te voorkomen. Dit betekent dat de medewerkers weten wat de risico's zijn, hoe ze daarmee moeten omgaan en dat ze verplicht zijn (arbo)instructies op te volgen.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Hoofdstuk 5 Fysieke arbeid
Artikel 5.2, 5.3 en 5.5

Toetsing

- Ondertekende deelnemerslijst voorlichting en instructies, of
- Op schrift gestelde voorlichting en instructies

Feitelijke toetsing:

(Indien van toepassing)

- Tilhulpmiddelen
- Karren bij duw- en trekkrachten
- Doelmatige stoelen bij zittend werk

Bijlagen

B2 - 10

Formulier

F2 - 4

2.19 Worden maatregelen genomen m.b.t. fysieke belasting en worden medewerkers voorgelicht?

De fysieke belasting mag geen gevaar opleveren voor de veiligheid en gezondheid van de werknemer. In de RI&E moeten veiligheids- en gezondheidsaspecten van fysieke belasting worden beoordeeld.

In die beoordeling moet rekening worden gehouden met:

- de kenmerken van de last
- de vereiste lichamelijke inspanning
- de kenmerken van de werkomgeving
- de eisen van de taak

Maatregelen bij fysieke belasting

De maatregelen die worden genomen, blijken uit het RI&E. Voorbeelden hiervan kunnen zijn:

- Tilhulpmiddelen bij het hanteren van lasten zwaarder dan 25 kg
- Karren bij duw- en trekkrachten
- Kasten, stellingen en rekken worden zo ingericht dat de meest frequent gebruikte en/of de zwaarste voorwerpen op de meest gunstige pakhooftel liggen
- Er zijn doelmatige stoelen beschikbaar voor zittend werk

Voorlichting en toezicht

De werkgever is verplicht medewerkers voorlichting te geven over de te verrichten werkzaamheden, de daaraan verbonden risico's en de maatregelen die er op gericht zijn deze risico's te voorkomen of te beperken. Belangrijk is om daar extra aandacht aan te besteden tijdens de inwerkperiode van nieuwe medewerkers of wanneer geconstateerd wordt dat sprake is van verkeerde fysieke belasting, welke schadelijk kan zijn voor de gezondheid. De werkgever moet er op toe te zien dat iedereen zijn werk op een juiste en veilige manier uitvoert.

Om aan te tonen dat de kinderboerderij voorlichting aan medewerkers heeft gegeven kan een deelnemerslijst worden bijgehouden die ondertekend wordt door de medewerkers. De voorlichting en instructies kunnen ook schriftelijk worden gegeven.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Arbobeleid, artikel 3
Voorlichting en onderricht, artikel 8

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Artikel 3.16, Artikel 7.2 t/m 7.6, 7.10, 7.11, 7.12 t/m 7.16, 7.23 en 7.23a, Artikel 8.1 t/m 8.3

Toetsing

- Ondertekende deelnemerslijst voorlichting en instructies, of
- Op schrift gestelde voorlichting en instructies
- Bewijs kwalificatie personeel
- Onderhoudsplan / onderhoudsboek gereedschap, apparatuur en machines

Feitelijke toetsing

- Persoonlijke beschermingsmiddelen
- Gereedschap, apparatuur en machines zijn voorzien van een CE-markering
- Gereedschap, apparatuur en machines zijn voorzien van een geldige keuringssticker
- De functies van de bedieningsmiddelen van machines zijn duidelijk aangegeven, goed zichtbaar en goed bereikbaar

Bijlagen

B2 - 10

Formulier

F2 - 4

2.20 Worden medewerkers geïnstrueerd over het werken met gereedschap, apparatuur en machines en zijn er (preventieve) maatregelen getroffen om risico's te minimaliseren?

Werken met gereedschappen, apparatuur en machines kan gevaren met zich meebrengen. Aan het werken hiermee zijn eisen opgesteld. Daarnaast moet voorlichting gegeven worden omtrent juist en veilig werken.

Eisen aan werken met gereedschap, machines en apparatuur

- Nieuwe en bestaande machines behoren te voldoen aan de wettelijke veiligheids- en gezondheidseisen. Deze moeten voorzien zijn van een CE-markering.
- Er wordt alleen met goedgekeurd gereedschap, apparatuur en machines gewerkt. Deze worden periodiek gekeurd en voorzien van een keuringssticker.
- Er is een onderhoudsplan / onderhoudsboek van gereedschap, apparatuur en machines.
- Medewerkers zijn gekwalificeerd voor het gebruik van gereedschap en machines.
- Er zijn voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen aanwezig, afgestemd op de verschillende werkzaamheden.

Periodieke keuring

De Arborichtlijn is opgenomen in het Arbobesluit. Daarin staat dat gereedschappen, machines en installaties die op de werkplek gebruikt worden geen gevaar mogen opleveren voor de werknemers. Daarom moeten werkgevers arbeidsmiddelen die op de werkplek gebruikt worden periodiek keuren.

Wanneer een machine of gereedschap gekeurd is dient het arbeidsmiddel een keuringssticker te hebben. Op zo'n sticker staat de keuringsdatum en een datum voor een volgende keuring.

Voorlichting

Medewerkers moeten worden voorgelicht en geïnstrueerd m.b.t. het juist gebruik van gereedschap, apparatuur en machines. Het gebruik van nieuwe apparatuur wordt geïntroduceerd en toegelicht bij de medewerkers. Om aan te tonen dat de kinderboerderij voorlichting aan medewerkers heeft gegeven kan een deelnemerslijst worden bijgehouden die ondertekend wordt door de medewerkers. De voorlichting en instructies kunnen ook schriftelijk worden gegeven.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Artikel 4.87a, artikel 8.1 en 8.3

Toetsing

- Ondertekende deelnemerslijst voorlichting en instructies, of
- Op schrift gestelde voorlichting en instructies

Feitelijke toetsing

- Voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen
- Werkkleding (zoals overalls, laarzen)

Bijlagen

B2 - 10

Formulier

F2 - 4

Meer informatie

www.nen.nl

2.21 Is er werkkleding en zijn de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen in voldoende mate aanwezig en worden die gebruikt?

Persoonlijke beschermingsmiddelen

De werkgever dient te zorgen voor de aanwezigheid van voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen, afgestemd op de verschillende aanwezige gevaarlijke stoffen en risicovolle situaties. Het soort belasting en de intensiteit, zoals die in de RI&E worden vastgesteld, zijn bepalend voor de keuze van de beschermingmaatregelen.

Voorbeelden van persoonlijke beschermingsmiddelen zijn brillen, maskers, (veiligheids)handschoenen, gehoorbeschermers, wegwerphandschoenen en mondkapjes. De beschermingsmiddelen en -maatregelen moeten voldoen aan (internationale) normen en voorzien van een CE-markering hebben.

Er dienen tevens voldoende beschermingsmiddelen aanwezig te zijn voor het werken met bijvoorbeeld reinigings- en ontsmettingsmiddelen, zoals geschikte handschoenen en eventueel een beschermend schort.

Werkkleding

Gedragen werkkleding kan besmet zijn (bv. bevuild met mest). Hiermee dient rekening gehouden te worden met betrekking tot risicogroepen, zoals zwangere vrouwen en mensen met verminderde weerstand. Een goede hygiëne is dus van groot belang. Dit houdt in:

- Alle werknemers (en vrijwilligers) dienen werkkleding (bv. laarzen, werkschoenen, overalls) ter beschikking gesteld te krijgen
- Zo vaak als nodig, maar minstens eenmaal per week, dient schone kleding ter beschikking gesteld te worden

Dit is niet van toepassing op medewerkers die geen direct contact hebben met dieren en niet in contact komen met mest, voer, strooisel etc.

Wassen van werkkleding

Gedragen werkkleding mag niet mee naar huis worden genomen. Dit betekent dat werkkleding op de locatie zelf gewassen moet worden. Indien dit (nog) niet mogelijk is, kan de kinderboerderij de medewerkers en vrijwilligers een waszak meegeven voor de vuile kleding met wasinstructies (kleding apart wassen van eigen kleding, 60 graden, volledig wasprogramma).

Voorlichting en toezicht

De werkgever dient instructies over het juiste gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen en werkkleding te geven. Om aan te tonen dat de kinderboerderij voorlichting aan medewerkers heeft gegeven kan een deelnemerslijst worden bijgehouden die ondertekend wordt door de medewerkers. De voorlichting en instructies kunnen ook schriftelijk worden gegeven.

De werkgever is verplicht toe te zien op het juiste gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen, werkkleding en het wassen hiervan.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

Voorlichting en onderricht

Artikel 8

Arbeidsomstandighedenbesluit:

Artikel 4.102

Toetsing

- Ondertekende deelnemerslijst voorlichting en instructies, of
- Op schrift gestelde voorlichting en instructies

Bijlagen

B2 - 10

B3 - 1

Formulier

F2 - 4

2.22 Wordt aan medewerkers voorlichting en instructies gegeven m.b.t. hygiëne en biologische agentia?

Een goede hygiëne is belangrijk op de kinderboerderij. Alle medewerkers moeten goed op de hoogte zijn van de maatregelen die zij moeten nemen om een dit te waarborgen en de risico's te minimaliseren van biologische agentia (ziektekiemen, zoals bacteriën, virussen, parasieten, schimmels).

Voorlichting

De medewerkers dienen op de hoogte te zijn van de geldende regels omtrent hygiëne. Daarom dienen deze besproken te worden met de medewerkers. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van een informatiebijeenkomst of tijdens het werkoverleg. In de voorlichting dient aandacht te worden besteed aan:

- De mogelijke gevaren voor de gezondheid die zijn verbonden aan het werken met biologische agentia.
- De te treffen voorzorgsmaatregelen om blootstelling te voorkomen;
- De bestaande hygiënische voorschriften.
- Het dragen en gebruiken van werkkleding en persoonlijke beschermingsmiddelen.

De voorlichting en de instructies dienen te worden geactualiseerd wanneer omstandigheden hiertoe aanleiding geven, bijvoorbeeld door de aanschaf van een nieuwe dier(soort) of nieuwe werkwijzen.

Toezicht

De kinderboerderij dient er op toe te zien dat regels met betrekking tot hygiëne worden nageleefd. Spreek medewerkers en vrijwilligers individueel aan wanneer zij de regels niet naleven en wijs hen op de risico's. Bespreek deze gebeurtenissen eventueel in het werkoverleg.

Vrijwilligers

Gezien het belang van een goede hygiëne is ook het voorlichten van vrijwilligers en het toezien hierop een taak van de kinderboerderij. Deze voorlichting dient te zijn toegespitst op de taken die zij uitvoeren.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenbesluit:
Artikel 4.91

Toetsing

- Opname aanbod vaccinatie in huisregels
- Ondertekende huisregels

Bijlagen

B2 -3 (onderdeel huisregels)

Formulier

F2 - 4

Meer informatie

Raadpleeg de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (www.GGD.nl) voor meer informatie over vaccinaties.

2.23 Hebben alle relevante medewerkers een aanbod van vaccinatie gehad?

Vaccinatie is een zeer effectieve methode om mensen preventief te beschermen tegen mogelijke infecties. De belangrijkste infectieziekte die kan voorkomen op de kinderboerderij en waarvoor een vaccinatie beschikbaar is, is tetanus.

Iedere medewerker die enige kans heeft op blootstelling hierop heeft recht op vaccinatie, dus ook vrijwilligers. De mogelijkheid tot vaccineren dient bij het aannemen van nieuw personeel aangegeven te worden door opname in de huisregels of introductieprogramma. De medewerkers dienen op de hoogte te worden gebracht van de voor- en nadelen van vaccinatie en niet-vaccinatie. Een medewerker is niet verplicht het aanbod van vaccinatie te accepteren.

3. Hygiëne en veiligheid voor publiek

Dit hoofdstuk richt zich op maatregelen ten behoeve van de hygiëne en veiligheid. Ook op het verkleinen dan wel voorkomen van een uitbraak van een dierziekte (waaronder zoönosen) op de kinderboerderij. Dit is met name gericht op het publiek. Maatregelen voor personeel en dieren wordt in de betreffende hoofdstukken besproken.

Toelichting hoofdstuk 3: Hygiëne en veiligheid voor publiek

Dit hoofdstuk richt zich op maatregelen ten behoeve van de hygiëne en veiligheid. Ook op het verkleinen dan wel voorkomen van een uitbraak van een dierziekte (waaronder zoönosen) op de kinderboerderij. Dit is met name gericht op het publiek. Maatregelen voor personeel en dieren wordt in de betreffende hoofdstukken besproken.

	Criterium	Pagina
3.1	Heeft de kinderboerderij de (mogelijk) aanwezige zoönosen en besmettingswegen geïnventariseerd en gedocumenteerd?	37
3.2	Wordt er een hygiënebeleid op de kinderboerderij gehanteerd?	38
3.3	Wordt op de juiste wijze voorlichting gegeven aan bezoekers en is er beleid omtrent ongewenst gedrag?	39
3.4	Zijn er (preventieve) maatregelen omtrent bezoekers (risicogroepen) getroffen en omschreven?	40
3.5	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent handenwasfaciliteiten m.b.t. publieksveiligheid?	41
3.6	Wordt het vuile en schone weg principe op de kinderboerderij gehanteerd?	42
3.7	Heeft de kinderboerderij procedures opgesteld m.b.t. accidenten bij publiek?	43
3.8	Wordt het gebouw (de gebouwen) goed onderhouden en schoongemaakt?	44
3.9	Is er een preventie- en bestrijdingsplan aanwezig voor plaagdieren en andere organismen?	45

Vereiste documentatie

Om te voldoen aan de gestelde eisen uit dit hoofdstuk voor het Keurmerk Kinderboerderijen moet de kinderboerderij over de volgende documentatie beschikken:

	Documentatie	Bijlage	Formulier
3.1	Overzicht van zoönosen en besmettingswegen	B3 - 1	-
3.2	Aanwezigheid hygiënecode voor kinderboerderijen	B3 - 2	-
3.3	Op schrift gestelde werkwijze in geval van ongewenst gedrag bezoekers	B3 - 3	-
3.4	Op schrift gestelde voorlichting omtrent risico's en (preventieve) maatregelen ten aanzien van bezoekers (risicogroepen)	B3 - 4	-
3.5	Handenwasgelegenheid	B3 - 5	-
3.6	-	-	-
3.7	Werkwijze rondom accidenten bij publiek Bereikbaarheidslijst	B2 - 8	F0 - 3 F2 - 3
3.8	-	-	-
3.9	Preventie- en bestrijdingsplan voor plaagdieren, of bewijs van opdrachtbevestiging bij uitbesteding (bijv. bij de gemeente)	-	F0 - 3

Feitelijke toetsing

- De kinderboerderij is schoon en opgeruimd
- Voldoende en duidelijk aangegeven afvalbakken
- De drink- en voerbakken zijn schoon en vrij van mest en buiten het bereik van bezoekers geplaatst
- Aparte, schone en mestvrije eetgelegenheid, ontoegankelijk voor dieren
- Schoenen- / laarzenborstel(s)
- De houdbaarheidsdatum van voer is niet verstreken
- Voeders liggen droog en zijn vrij van aanwijzingen van schimmels
- De voedercontainer(s)/ opslag is herkenbaar en staat op een verharde ondergrond
- Bezoekers hebben aantoonbaar geen toegang tot mestopslag, opslag van kadavers en de quarantaineruimte(s).
- Huisregels voor bezoekers
- Centraal informatiebord voor bezoekers
- Informatieborden bij risicovolle plaatsen
- Waarschuwingbord voor zwangere vrouwen
- Handenwasfaciliteiten
- Informatiebord 'handen wassen'
- Looproutes van en naar het bedrijfsgebouwen/ stallen en mestopslag zijn verhard
- De afwatering is dusdanig dat er bij regenval geen water de stal of voorruimte in kan lopen
- Borden, en/of plattegrond (indien van toepassing voor de schone weg - vuile weg)
- Het gebouw is goed onderhouden
- Het interieur is goed schoongemaakt
- Voerresten zijn opgeruimd
- Voer is opgeslagen in afsluitbare tonnen/ bakken
- Rommel en afval is opgeruimd
- De gebouwen zijn vrij van gaten en kieren
- De stallen zien er schoon uit

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenbesluit:
Artikel 4.85 en 4.86

Code voor hygiëne op kinderboerderijen

Toetsing

- Overzicht van zoönosen en overige overlast veroorzakende micro-organismen
- Overzicht van besmettingswegen

Bijlagen

B3- 1

Formulier

-

Relevante websites

www.ziekdoordier.nl

3.1 Heeft de kinderboerderij de (mogelijk) aanwezige zoönosen en besmettingswegen geïnventariseerd en gedocumenteerd?

Zoönosen zijn ziektes die van dier op mens kunnen overgaan. Door het in kaart brengen van mogelijk (aanwezige) zoönosen die kunnen voorkomen op de kinderboerderij en de besmettingswegen, kunnen maatregelen genomen worden om de overdracht hiervan zoveel mogelijk te beperken of te voorkomen.

Inventarisatie zoönosen

Kinderboerderijen zijn verplicht om een inventarisatie te maken van de mogelijk aanwezige zoönosen en biologische agentia. Dit zijn bacteriën, virussen, parasieten, schimmels, gisten en genetisch gemodificeerde dieren (classificatie 2 of hoger), behalve die waarvan het onwaarschijnlijk is dat het bij de mens ziekte kan veroorzaken.

Het verdient de voorkeur de inventarisatie van zoönosen per diercategorie in kaart te brengen. Op de website van het RIVM (www.ziekdoordier.nl > Zoönosen op een rij) is specifieke informatie opgenomen over zoönosen per diercategorie. Ook in de hygiëncode voor kinderboerderijen zijn een aantal zoönosen beschreven.

Besmettingswegen

Besmetting is mogelijk door direct of indirect contact met dieren, mest of materialen. De kinderboerderij dient in kaart te brengen welke mogelijke besmettingswegen aanwezig zijn.

Inventarisatie zoönosen en besmettingswegen

In deze inventarisatie dient te worden opgenomen:

- Overzicht van zoönosen en andere overlast veroorzakende micro-organismen die mogelijk kunnen voorkomen op de kinderboerderij en de ziekten die men erdoor kan oplopen.
- Overzicht van de mogelijke besmettingswegen.

Actueel houden

Door ontwikkelingen op het gebied van dierziekten en bijvoorbeeld met de komst van nieuwe dieren of materialen kunnen nieuwe besmettingswegen ontstaan of bestaat er een kans op insleep van ziektes. Daarom dient de inventarisatie indien nodig geactualiseerd worden.

Voorlichting (zoönosenprotocol)

De informatie over zoönosen en besmettingswegen kan worden opgenomen in een document, bv. een zoönosenprotocol en overhandigd worden of ter inzage liggen voor medewerkers en vrijwilligers (evt. bezoekers).

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent het hygiënebeleid m.b.t. het perceel.

Relevante artikelen

Code voor hygiëne op kinderboerderijen

Toetsing

- De 'code voor hygiëne op kinderboerderijen' is aanwezig

Feitelijke toetsing

- De kinderboerderij is schoon en opgeruimd
- Voldoende en duidelijk aangegeven afvalbakken
- De drink- en voerbakken zijn schoon en vrij van mest en buiten het bereik van bezoekers geplaatst
- Aparte, schone en mestvrije eetgelegenheid, ontoegankelijk voor dieren
- Schoenen- / laarzenborstel(s)
- De houdbaarheidsdatum van voer is niet verstreken
- Voeders liggen droog en zijn vrij van aanwijzingen van schimmels
- De voedercontainers/ opslag is herkenbaar en staan op een verharde ondergrond
- Bezoekers hebben aantoonbaar geen toegang tot mestopslag, opslag van kadavers en de quarantaineruimte(s).

Bijlage

B3 - 2

Formulier

-

3.2 Wordt er een hygiënebeleid op de kinderboerderij gehanteerd?

Het terrein van de kinderboerderij dient schoon en opgeruimd te zijn en een nette en ordelijke indruk te maken. Rommel en afval trekken plaagdieren aan, het is daarom belangrijk dat dit steeds goed wordt opgeruimd. Het goed schoonhouden van het terrein en regelmatig reinigen van de stallen, verblijven en materialen is van belang om verspreiding van ziektekiemen te voorkomen.

Code voor hygiëne op kinderboerderijen

De 'code voor hygiëne op kinderboerderijen in Nederland' dient aanwezig te zijn op de kinderboerderij. In de hygiëncode worden een aantal belangrijke handvatten gegeven om overdracht van zoönosen te voorkomen.

De kinderboerderij moet voldoen aan de volgende eisen:

Terrein:

- De kinderboerderij is schoon en opgeruimd.
- Dagelijks voordat de kinderboerderij open gaat alle rommel, afval en mest verwijderen in de gebieden waar bezoekers mogen komen.
- Er zijn voldoende en duidelijk aangegeven afvalbakken aanwezig.

Diercontact en mest:

- De drink- en voerbakken zijn schoon en vrij van mest en buiten het bereik van bezoekers geplaatst.
- In weiden die toegankelijk zijn voor het publiek wordt dagelijks de mest verwijderd.
- De paden en ruimtes waar bezoekers komen zijn vrij van mest en vuil strooisel.
- Er is een aparte eetgelegenheid, welke ontoegankelijk voor dieren, die schoon en mestvrij is.
- Gebruiksvoorwerpen worden schoongemaakt en mest wordt verwijderd.
- De vacht van dieren is schoon en vrij van mest.
- Bij de uitgang van een stal/contactweide en/ of uitgang terrein worden laarzen-/schoenenborstels geplaatst, zodat de bezoekers geen mest over het terrein of mee naar huis nemen.
- Bezoekers hebben geen toegang tot modderige/ natte weides.
- Bezoekers hebben geen toegang tot mestopslag, opslag van kadavers en de quarantaineruimte(s).

Voer en voeropslag:

- De houdbaarheidsdatum van voer is niet verstreken
- Voeders liggen droog en zijn vrij van aanwijzingen van schimmels
- De voedercontainers/ opslag is herkenbaar en staan op een verharde ondergrond

Doelstelling

Bezoekers zijn op de hoogte van de regels op de kinderboerderij en worden voorgelicht over risico's (zoönosen) en maatregelen.

Toetsing

- Op schrift gestelde werkwijze in geval van ongewenste gedragingen bezoekers

Feitelijke toetsing

- Huisregels voor bezoekers
- Centraal informatiebord

Bijlage

B3 - 3

Formulier

-

3.3 Wordt op de juiste wijze voorlichting gegeven aan bezoekers en is er een beleid omtrent ongewenst gedrag?

Goede voorlichting aan bezoekers is belangrijk. Zo weten zij welke regels er gelden, maar tevens worden zij gewezen op bepaalde risico's en de maatregelen die zij moeten nemen. En waar zij zich aan moeten houden.

Huisregels voor bezoekers

Iedere kinderboerderij hanteert bepaalde regels waaraan bezoekers moeten voldoen. Dit moet zijn vastgelegd en duidelijk zichtbaar opgehangen, bv. op een centraal informatiebord.

Voorbeelden van regels zijn: Voerbeleid dieren, omgang met dieren, omgangsvormen en ongewenste gedragingen (zie hieronder), kinderen (tot min. 5 jaar) onder begeleiding volwassene etc.

Bij geval van nood

Op het informatiebord of nabij de ingang van het terrein dient zichtbaar te zijn wie bezoekers kunnen waarschuwen in geval van nood of waar zij de melding kunnen doen.

Voorlichting en informatie

Bezoekers kunnen via informatieborden geattendeerd worden de regels en op bepaalde risico's. Deze worden opgehangen op risicovolle plaatsen en aangeraden wordt om de informatie (ook) beschikbaar te stellen via een centraal informatiebord bij de ingang van het terrein. Voorbeelden van informatieborden zijn het handenwasbord en een waarschuwingsbord voor zwangere vrouwen. In een aantal criteria van dit hoofdstuk worden deze borden nader omschreven.

Afhankelijk van de situatie op de kinderboerderij kunnen hier ook andere informatieborden aan toegevoegd worden. Aangeraden wordt te zorgen voor een korte, duidelijke tekst en deze waar mogelijk te voorzien van pictogrammen of verduidelijkende afbeeldingen.

Ongewenste gedragingen bezoekers

Op de kinderboerderij moeten afspraken gemaakt worden hoe wordt omgegaan met ongewenste gedragingen van bezoekers, zoals agressie, geweld en seksuele intimidatie. Van belang is dat duidelijk wordt aangegeven wat wel en niet wordt getolereerd, wie aangesproken kan worden, de klachtenprocedure en de mogelijke sancties die getroffen kunnen worden. Ook moet schriftelijk worden vastgelegd wat medewerkers en vrijwilligers kunnen en mogen doen in geval van bijv. agressie en wie zij moeten benaderen. Iedere medewerker en vrijwilliger moet hiervan op de hoogte zijn.

NB. In hoofdstuk 2 (criterium omgangsvormen en ongewenste gedragingen medewerkers) is dit onderwerp opgenomen voor medewerkers. Voor een deel kan dit beleid gelijk zijn, waarbij - waar van toepassing - onderscheidt gemaakt wordt tussen medewerkers en bezoekers.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving en code voor hygiëne op kinderboerderijen

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

Voorkomen van gevaar voor derden, artikel 10

Code voor hygiëne op kinderboerderijen

Toetsing

- Op schrift gestelde voorlichting omtrent risico's en (preventieve) maatregelen ten aanzien van bezoekers (risicogroepen)

Feitelijke toetsing

- Informatieborden bij risicovolle plaatsen (en evt. ingang terrein)
- Waarschuwbord zwangere vrouwen

Bijlage

B3 - 4

Formulier

-

Meer informatie

Het waarschuwbord zwangere vrouwen is te downloaden via www.kinderboerderijen.nl

3.4 Zijn er (preventieve) maatregelen omtrent bezoekers (risicogroepen) getroffen en omschreven?

De kinderboerderij is verplicht bezoekers te attenderen op mogelijk contact met ziektekiemen, waardoor een klein risico bestaat op het oplopen van een zoonose. Tevens dient de kinderboerderij (preventieve) maatregelen te treffen, waarbij ook specifiek aandacht is voor risicogroepen.

Voorlichting en maatregelen voor bezoekers

Bezoekers zijn zelf verantwoordelijk, maar moeten wel op mogelijke risico's geattendeerd worden door de kinderboerderij.

- De voorlichting omtrent risico's en (preventieve) maatregelen dient vastgelegd te worden op schrift.
- De kinderboerderij dient informatieborden te plaatsen bij risicovolle plaatsen.
- Er wordt voorkomen dat bezoekers in aanraking kunnen komen met zieke dieren of dieren die verdacht zijn van een besmetting.
- Aandacht voor seizoensgebonden risico's (bv. lammerseizoen).

Risicogroepen

Kinderboerderijen moeten aandacht besteden aan de risicogroepen: jonge kinderen, oudere mensen, zwangere vrouwen en mensen met een verminderde weerstand. Zij hebben een verhoogde kans iets op te lopen door ziektekiemen, ook kunnen de gevolgen groter zijn. Een goed hygiënebeleid en het goed en regelmatig handen wassen is voor deze groep van extra groot belang.

Zwangere vrouwen

Zwangere vrouwen lopen een verhoogd risico op besmetting bij de geboorte van dieren en zeker bij aborterende dieren. Zij dienen niet bij bevallingen aanwezig te zijn. Daarbij dient geadviseerd te worden niet in de dierverblijven te komen en aanraking met (risicovolle) dieren (vooral drachtige, pasbevallen en lacterende dieren) te vermijden.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent hygiëne.

Relevante artikelen

Code voor hygiëne op kinderboerderijen

Feitelijke toetsing

- Informatiebord (handenwasbord)
- Handenwasgelegenheid

Bijlage

B3 - 5

Formulier

-

Meer informatie

Het handenwasbord is te downloaden via www.kinderboerderijen.nl

3.5 Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent handenwasfaciliteiten m.b.t. publieksveiligheid?

Persoonlijke hygiëne voor bezoekers is zeer belangrijk. Bezoekers moeten de gelegenheid hebben om hun handen te kunnen wassen. Zij moeten erop gewezen worden hun handen te wassen na contact met dieren, voor het eten en bij het verlaten van de kinderboerderij. Ook mensen die niet op de kinderboerderij eten, moeten voor ze de kinderboerderij verlaten de handen goed wassen.

De handenwasgelegenheid moet aan de volgende eisen voldoen:

- De handenwasgelegenheden ligt zoveel mogelijk op de route die mensen lopen van de plek waar ze met dieren in aanraking komen naar de plek van de eetgelegenheid of de uitgang.
- De handenwasgelegenheid moet voorzien zijn van stromend water, zeep/ desinfecteermiddel, wegwerpdoekjes (voorkeur)/ warmeluchtdroger.
- Handenwasgelegenheid moet op kinderhoogte zijn of mogelijkheid voor kinderen om erbij te kunnen (bv. verhoging)
- De handenwasgelegenheid wordt goed schoongehouden.

Informatiebord bij handenwasgelegenheid

De handenwasgelegenheid moet voorzien zijn van een informatiebord (handenwasbord). Deze moet op een duidelijk zichtbare plaats worden opgehangen. Het informatiebord (handenwasbord) is (minimaal) voorzien van de volgende tekst:

Was je handen met water en zeep:

- Nadat je de dieren hebt geaaid
- Voordat je gaat eten
- Voordat je met je handen je gezicht of mond aanraakt

Let op: eten en drinken mag alleen op de daarvoor aangewezen plaatsen en niet in de dierenweiden

Net als alle mensen, dragen ook alle dieren altijd ziektekiemen bij zich. En net zoals het mogelijk is dat mensen een infectie oplopen via een ander is het ook mogelijk dat dit gebeurt via dieren. Een besmetting kan worden overgedragen door aaien en knuffelen, maar ook via mest op de grond. Hoewel de risico's op besmetting gering zijn, zijn met name jonge kinderen en senioren gevoelig voor bepaalde ziektekiemen.

Met eventuele vragen kan iedereen terecht bij de beheerder

3.6 Wordt het vuile en schone weg principe op de kinderboerderij gehanteerd?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent het vuile en schone weg principe.

Relevante artikelen

Code voor hygiëne op kinderboerderijen

Feitelijke toetsing

- Looptroutes van en naar het bedrijfsgebouwen/ stallen en mestopslag zijn verhard
- De afwatering is dusdanig dat er bij regenval geen water de stal of voerruimte in kan lopen
- Schoenen- en laarzenborstel
- Borden, en/of plattegrond (indien van toepassing)

Bijlage

-

Formulier

-

Het 'vuile en schone weg' principe is belangrijk voor een goede hygiëne op de kinderboerderij. Het vuile en schone weg principe houdt in dat alles wat het bedrijf op komt 'schoon' is en alles wat het bedrijf af gaat 'vuil' is. Het principe is bedoeld om overdracht van ziektekiemen over het terrein van de kinderboerderij te voorkomen.

Hierbij wordt geprobeerd de aan- en afvoer van dieren, voer en met name de mest apart te houden van de plaatsen waar de bezoekers komen. Mest (zowel verse / natte als oude / droge mest) kan een belangrijke bron vormen voor overdracht van ziektekiemen op andere dieren of mensen, daarom is het van groot belang dat er zo weinig mogelijk contact met mest plaatsvindt.

De schone weg kan dezelfde weg zijn als de vuile weg, maar wordt dan gescheiden door tijd. Ter illustratie: in de ochtend wordt de weg gebruikt voor het wegrijden van mest en ontvangen leveranciers. Hierna wordt de weg schoongemaakt en blijft de weg tijdens openingstijden schoon om bezoekers te ontvangen.

De volgende eisen worden met betrekking tot het vuile en schone weg principe gesteld:

- Er is een schone weg (vrij van mest en strooisel) waar bezoekers over kunnen lopen
- De looptroutes van en naar het bedrijfsgebouw zijn dusdanig verhard dat deze deugdelijk gereinigd kunnen worden
- Er dient een schoenen- en laarzenborstel aanwezig te zijn, bij voorkeur bij in- en uitgang van contactweides en de uitgang van de kinderboerderij
- De afwatering dient dusdanig te zijn dat er bij regenval geen water de stal of voorruimte in kan lopen
- Het personeel en bezoekers dient op de hoogte te zijn van de getroffen maatregelen

Voorlichting

Het is belangrijk dat medewerkers, bezoekers en leveranciers op de hoogte zijn van het vuile en schone weg principe, omdat wanneer zij zich hiervan bewust zijn en hiernaar handelen de kans op ziekte-insleep verkleind wordt. Personeel kan hiervan op de hoogte gebracht worden via de huisregels van de kinderboerderij. Eventueel kunnen looptroutes via borden en plattegronden worden aangegeven.

3.7 Heeft de kinderboerderij procedures opgesteld m.b.t. accidenten bij publiek?

Doelstelling

De kinderboerderij heeft procedures opgesteld m.b.t. accidenten bij publiek.

Toetsing

- Op schrift gestelde werkwijze in het geval van accidenten bij publiek
- Bereikbaarheidslijst

Bijlage

B2 - 8

Formulier

F2 - 7

F0 - 3

De kinderboerderij dient procedures op te stellen in het geval van ongelukken, zoals bijt- en krabincidenten, prikaccidenten en vergiftigingen bij bezoekers.

De maatregelen moeten schriftelijk vastgelegd worden, zodat deze geraadpleegd kunnen worden wanneer een bepaald incident zich voordoet. Denk hierbij aan welke acties ondernomen dienen te worden, wie dient er geraadpleegd te worden (bereikbaarheidslijst hulpverleners), wie zorgt er voor de nazorg, etc.

Hiertoe kunnen afspraken gemaakt worden met hulpverlener(s) (bijvoorbeeld huisartsenpost, ziekenhuis) voor accidenten buiten de gewone werkuren (zoals weekend) en te worden vastgelegd.

NB. In hoofdstuk 2 (criterium procedure accidenten bij personeel) is dit onderwerp opgenomen voor medewerkers. Voor een groot deel kan de procedure hiervoor hetzelfde zijn, waar nodig moet worden aangegeven of dit voor medewerkers of bezoekers geldt.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent onderhoud en schoonmaak.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Hoofdstuk 3 Inrichting arbeidsplaatsen, artikel 3.2

Feitelijke toetsing

- Het gebouw is goed onderhouden
- Het interieur is goed schoongemaakt

Bijlage

-

Formulier

-

3.8 Wordt het gebouw (de gebouwen) goed onderhouden en schoongemaakt?

Een schone en opgeruimde (werk)omgeving is een voorwaarde voor een veilige en goede dienstverlening. Voor het onderhoud en schoonmaak van het gebouw/ bedrijfsruimte worden de volgende eisen gesteld:

- Niet alleen voor een aantrekkelijk aanzicht maar ook voor de veiligheid dient het gebouw goed onderhouden te worden. Er is bijvoorbeeld geen bladderende verf aan de muren en plafonds, er is goed hang- en sluitwerk aanwezig, etc.;
- De vloeren zijn niet (te) glad en goed reinigbaar;
- Regelmatige reiniging van bedrijfsruimten/ gebouw is noodzakelijk voor een goede hygiëne en werkomgeving op de kinderboerderij.

Met bedrijfsruimte/ gebouw wordt bedoeld: de plaats waar mensen zich bevinden, zowel publiek als medewerkers (Bv. het kantoor of kantine). Hiermee wordt niet bedoeld: de stallen of verblijven waar dieren worden gehuisvest.

Tevens worden de volgende aanbevelingen (geen verplichtingen) gegeven voor de bedrijfsruimtes/gebouwen:

- Gebruik geen bezems (niet vegen)
- Gebruik een goed filter op de stofzuiger (bijvoorbeeld HEPA kwaliteit. Aanbeveling Hepa filter 10 of hoger)
- Gebruik geen hogedrukreiniger (verspreiding van legionella en stof)
- Gebruik geen perslucht
- Het interieur dient goed te worden schoongemaakt
- Werknemers mogen geen gevaar lopen tijdens het reinigen en schoonmaken, denk bijvoorbeeld aan het schoonmaken van ramen (valgevaar)

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren.

Relevante artikelen uit de wet

Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren: Hoofdstuk 2. De zorg voor de gezondheid van dieren, artikel 3

Toetsing

- Preventie- en bestrijdingsplan voor plaagdieren, of bewijs van opdrachtbevestiging bij uitbesteding (bijv. bij de gemeente)

Feitelijke toetsing

- Voerresten zijn opgeruimd
- Voer is opgeslagen in afsluitbare tonnen/ bakken
- Rommel en afval is opgeruimd
- De gebouwen zijn vrij van gaten en kieren
- De stallen zien er schoon uit

Bijlage

-

Formulier

F0 -3

3.9 Is er een preventie- en bestrijdingsplan aanwezig voor plaagdieren en andere organismen?

Plaagdieren, zoals muizen, ratten, sommige soorten insecten (vliegen), en andere organismen (bijvoorbeeld schimmels) kunnen schadelijk zijn voor de gezondheid van mens en dier. Daarom is het belangrijk dat plaagdieren en andere organismen worden geweerd (preventie) en bestreden op de kinderboerderij.

Wanneer dieren in aanraking komen met plaagdieren en andere organismen kan de gezondheid van het dier worden aangetast. Hierdoor kunnen dieren sneller ziekten oplopen, waaronder besmettelijke dierziekten. Verder kunnen plaagdieren en andere organismen ook schadelijk zijn voor de volksgezondheid.

Het plan van aanpak voor preventie van plaagdieren bevat de volgende punten:

- Voerresten worden na voedertijd opgeruimd
- Voer wordt opgeslagen in gebouwen en afsluitbare tonnen/ bakken
- Rommel en afval op het gehele terrein worden dagelijks opgeruimd
- Stallen worden goed en regelmatig schoongehouden
- Gebouwen zijn vrij van kieren en gaten (vestigingsplaatsen plaagdieren)

Het bestrijdingsplan voor plaagdieren bevat de volgende punten:

- Identificatie: welke diersoort en hoeveel (schatting)
- Weren: welke maatregelen worden er genomen om de aanwezigheid van ongedierte onmogelijk te maken
- Desinfecteren van de getroffen verblijven/ stalgebouwen
- Beheersen: Locatie onaantrekkelijk maken voor ongedierte (het voorkomen van voerplekken, slaap- en schuilplaatsen)
- Bestrijden: Ongedierte op juiste wijze wegvangen of doden

Aandachtspunt bij gebruik bestrijdingsmiddelen

Bestrijdingsmiddelen moeten voldoende zijn afgeschermd (bij gebruik en opslag) om te voorkomen dat bezoekers (vooral kinderen) hiermee in aanraking kunnen komen. Ook mogen bestrijdingsmiddelen nooit in de buurt of binnen bereik van dieren waarvoor het niet bestemd is worden gebruikt. Daarnaast moet rekening gehouden worden met roofdieren, zo kunnen aanwezige katten en andere roofdieren gemakkelijk door vergif verzwakte prooidieren vangen en mogelijk opeten. In dat geval kan beter voor een alternatief gekozen worden (bv. vallen).

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

Kinderboerderijen die de plaagdierbestrijding uitbesteden moeten een bewijs van opdrachtbevestiging kunnen tonen.

4. Dieren en dierenwelzijn

In dit hoofdstuk worden de maatregelen ten behoeve van de dieren en het welzijn van de dieren. Dit richt zich zowel op de hygiëne, wet- en regelgeving als ook het dierbeleid op de kinderboerderij.

Toelichting hoofdstuk 4: Dieren en dierenwelzijn

In dit hoofdstuk worden de maatregelen ten behoeve van de dieren en het welzijn van de dieren. Dit richt zich zowel op de hygiëne, wet- en regelgeving als ook het dierbeleid op de kinderboerderij.

	Criterium	Pagina
4.1	Wordt er een hygiëne- en aanvoerbeleid omtrent dieren op de kinderboerderij gehanteerd?	49
4.2	Wordt er een ziektepreventiebeleid van dieren op de kinderboerderij gehanteerd?	50
4.3	Worden de dieren dagelijks gecontroleerd op afwijkende gezondheid?	51
4.4	Beschikt de kinderboerderij over quarantaine-mogelijkheden en quarantainebeleid?	52
4.5	Wordt er een hygiënebeleid omtrent geboorte en abortus van dieren op de kinderboerderij gehanteerd?	53
4.6	Voldoet de kinderboerderij aan de wettelijke huisvestingseisen?	54
4.7	Indien dieren niet in een gebouw worden gehouden, worden de dieren beschermd tegen weersomstandigheden en gezondheidsrisico's?	55
4.8	Krijgen de dieren op de kinderboerderij de juiste voeding passend bij het dier(soort)?	56
4.9	Is er een voerbeleid voor de dieren op de kinderboerderij?	57
4.10	Hebben de dieren op de kinderboerderij naar behoefte beschikking over voldoende vers drinkwater?	58
4.11	Voldoet de kinderboerderij aan de Identificatie en Registratie (I&R) regeling voor dieren?	59
4.12	Wordt er voldaan aan de wettelijke eisen omtrent het vervoer van dieren?	60
4.13	Wordt er voor gezorgd dat er geen verboden ingrepen worden verricht bij dieren op de kinderboerderij, tenzij dit noodzakelijk is voor de gezondheid en het welzijn van het dier?	61
4.14	Worden dieren op een vakkundige manier door een praktiserend dierenarts of andere bevoegde beroepsbeoefenaar geëuthanaseerd?	62
4.15	Voldoet de kinderboerderij aan de regelgeving omtrent destructie?	63
4.16	Voldoet de kinderboerderij aan de gestelde eisen ten aanzien van besmettelijke dierziekten?	64
4.17	Voldoet de kinderboerderij aan het besluit diergeneesmiddelen?	65
4.18	Is er een individueel dierdossier aanwezig van alle aanwezige (I&R-plichtige) dieren?	66
4.19	Is er een educatief doel per (exotisch) diersoort beschreven?	67
4.20	Kunnen de dieren zich afzonderen van het publiek?	68
4.21	Is er een fokbeleid?	69

Vereiste documentatie

Om te voldoen aan de gestelde eisen uit dit hoofdstuk voor het Keurmerk Kinderboerderijen moet de kinderboerderij over de volgende documentatie beschikken:

	Documentatie	Bijlage	Formulier
Hygiëne en diergezondheidsbeleid			
4.1	Aanvoerbeleid nieuwe dieren	B3 - 2	-
4.2	Gezondheidskalender	-	F4 - 1
	Bewijs van vaccinatie	B4 - 1	-
4.3	Logboek	-	-
	Wanneer nodig, factuur van de desbetreffende dierenartsenkliniek	-	-
4.4	Quarantainebeleid	B4 - 2	-

4.5	Handleiding bevallingen is aanwezig op de kinderboerderij	B4 - 3	-
Hygiëne en diergezondheidsbeleid			
4.6	-	-	-
4.7	-	-	-
4.8	Factuur van aankoop van voer of etiketten van de voerzakken Voederschema	- -	- -
4.9	Voerbeleid	B4 - 4	-
4.10	Eventuele uitslag wateronderzoek grondwater	B4 - 5	-
4.11	Aanmelding Min. ELI / UBN nummer Paardenpaspoort (indien van toepassing)	B4 - 6 -	- -
4.12	Vervoersdocumenten (indien van toepassing)	B4 - 7	-
4.13	-	-	-
4.14	Indien van toepassing: Factuur van de desbetreffende dierenartsenkliniek	-	-
4.15	Indien van toepassing: factuur van het desbetreffende verwerkingsbedrijf en/of factuur van het desbetreffende crematorium	B4 - 8	-
Overig			
4.16	M.b.t. meldingsplicht: Facturen van de desbetreffende dierenartsenpraktijk (indien van toepassing) Voldoen aan gestelde regels (indien van toepassing)	B4 - 9 B4 - 10	- -
4.17	Logboek ontvangst en toepassing diergeneesmiddelen en gemedicineerde voerders	B4 - 11	F4 - 2
4.18	Individueel dierdossier	-	F4 - 3
4.19	Indien van toepassing: educatief doel per diersoort beschreven	-	-
4.20	-	-	-
4.21	Fokbeleid per diersoort waarmee gefokt wordt	B4 - 12	-

Feitelijke toetsing

- Conditie van de dieren
- Quarantainemogelijkheid
- Aantoonbaar een aparte ruimte voor dragende en lacterende dieren (kraamstal)
- Er wordt aantoonbaar voldaan aan de huisvestingseisen
- De kinderboerderij houdt rekening met soorteigen gedrag
- Aanwezigheid van geschikte schuilgelegenheid
- Aanwezigheid van geschikte omheining
- Informatie voor bezoekers rondom het voerbeleid
- Controle van uiterlijk en hoeveelheid van het drinkwater in de drinkbakken
- Aanwezigheid juiste oormerken (rund, geit, schaap, varken)
- Aantoonbaar voldoen aan de vervoerseisen
- Controle op niet-toegestane ingrepen bij dieren
- Kadaverton en/of kadaverstolp
- Waarschuwingbord voor publiek bij besmettelijke dierziektes (indien van toepassing)
- Aanwezigheid desinfectiemiddel (indien van toepassing)
- Eenvoudige R&O-plaats (indien van toepassing)
- Afgesloten medicijnkast
- Geneesmiddelen in voorraad, deze zijn niet over de datum
- Aanwezigheid plek waar het dier zich kan afzonderen

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent het hygiënebeleid m.b.t. de aanvoer van dieren.

Relevante artikelen

Code voor hygiëne op kinderboerderijen

Toetsing

- Toelichting op aanvoerbeleid nieuwe dieren

Bijlage

B3 - 2

Formulier

-

4.1 Wordt er een hygiëne- en aanvoerbeleid omtrent dieren op de kinderboerderij gehanteerd?

Een goed hygiënebeleid is op een kinderboerderij van het grootste belang om besmettingen van medewerkers en bezoekers met door dieren meege dragen ziektekiemen te voorkomen. Een goed aanvoerbeleid maakt hier deel van uit.

Aanvoerbeleid

De aankoop/aanvoer van nieuwe dieren is de meest voorkomende oorzaak voor de insleep van nieuwe ziektekiemen op de kinderboerderij. Het is belangrijk om goede informatie over de ziektegeschiedenis van de dieren en het herkomstbedrijf in te winnen. Het aankoopbeleid dient erop gericht te zijn om dieren van zo weinig mogelijk verschillende herkomstplaatsen aan te trekken. Bij twijfel over de gezondheidstoestand van een dier, het dier niet tot de kinderboerderij toelaten.

Bij dieren die ongewenst op de kinderboerderij worden achtergelaten is vaak niets bekend over de gezondheidsstatus. Deze dieren dienen direct apart gezet te worden van de eigen dieren en publiek of te worden afgevoerd.

Herkomst dieren

Belangrijk is dat de gezondheidsstatus van het herkomstbedrijf minimaal gelijk of hoger is als dat van de kinderboerderij.

- Rundvee is bij voorkeur afkomstig van bedrijven waar de afgelopen drie jaar geen salmonella uitbraak is geweest of met status 'salmonella onverdacht'.
- Rundvee is afkomstig van bedrijven die beschikken over de status 'leptospirose vrij' beschikken (zie 'Eigen Verklaring' herkomstbedrijf)
- Rundvee afkomstig van een bedrijf komen waar huidschimmels problemen geven (ringworm, ringschurft) dienen bij aankomst tegen schimmels te worden behandeld.
- Schapen en geiten zijn bij voorkeur afkomstig van bedrijven te komen waar geen ecthyma (zere bekjes) voorkomt.
- Schapen en geiten zijn niet afkomstig van Q-koorts besmette bedrijven of bedrijven met abortusproblemen.

Quarantaine nieuwe dieren

Dieren kunnen klinisch gezond lijken, maar desondanks ziektekiemen bij zich dragen en deze uitscheiden. Het is daarom sterk aan te raden nieuwe dieren voor een periode van minimaal twee, maar liefst zes weken apart van andere dieren te huisvesten (quarantaine). Dieren kunnen tijdens de quarantaineperiode worden ontwormd en behandeld tegen uitwendige parasieten. Zie verder criterium 'Quarantaine en quarantainebeleid' in dit hoofdstuk.

Hygiëne dieren

Ook bij dieren is een goed hygiënemanagement van groot belang. Houd de dieren zo schoon mogelijk. Verwijder dagelijks van de dieren die met mensen in contact komen de mest uit de vacht. Zet dieren met wonden apart (van publiek) totdat de wonden helemaal genezen zijn, ook al zijn de dieren hier niet ziek van.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent het ziektepreventiebeleid van dieren.

Toetsing

- Gezondheidskalender van alle dieren
- Bewijs verplichte vaccinaties
- Kinderboerderij wordt minimaal 2x per jaar bezocht door de (vaste) dierenarts(praktijk) (facturen)

Bijlage

B4 - 1

Formulier

F4 - 1

4.2 Wordt er een ziektepreventiebeleid van dieren op de kinderboerderij gehanteerd?

Ziektepreventie heeft als doel de gezondheid van de dieren te handhaven en te verbeteren. Dit betekent niet alleen het voorkomen van ziekte door het wegnemen van de oorzaken die tot ziekten leiden, maar ook het bevorderen dat dieren gezond zijn en blijven.

Gezondheidskalender

De kinderboerderij dient een gezondheidskalender voor alle diersoorten op te stellen. De gezondheidskalender dient als handig overzicht van gezondheidsprogramma's van de dieren op de kinderboerderij. Activiteiten kunnen zijn: vaccineren, ontwormen/ mestonderzoek, bekappen en indien van toepassing dekken, insemineren etc. Zo kan iedere medewerker van de kinderboerderij makkelijk bijhouden wanneer welke activiteiten dienen te worden uitgevoerd.

Indien medicijnen worden gebruikt dient rekening gehouden te worden met eventuele wachttermijnen die van toepassing kunnen zijn.

(Verplichte) vaccinaties/ gezondheidsprogramma's

Voor kinderboerderijen en andere bedrijven met een publieke functie is de vaccinatie tegen Q-koorts verplicht. In de bijlage zijn een aantal ziektes opgenomen waartegen gevaccineerd kan worden of op getest kan worden.

Externe deskundigen

Voor een goede diergezondheid is het belangrijk dat externe deskundigen (preventief) regelmatig de kinderboerderij bezoeken. Externe deskundigen zijn o.a.: dierenarts, hoefsmid, inseminator, schapenscheerder etc. Een goede voorbereiding van het bezoek is belangrijk voor een efficiënt verloop. Het wordt zeer aanbevolen om hen bedrijfskleding (laarzen, overall) aan te bieden.

Het is aan te raden vast te leggen op welke wijze contact wordt gelegd met externe deskundigen. Denk hierbij aan de volgende punten:

- Waar contactgegevens te vinden zijn
- Wie bevoegd en verantwoordelijk is tot het opnemen van contact en maken van afspraken

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Wet Dieren/ Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren.

Relevante artikelen uit de wet

Besluit welzijn productiedieren, artikel 4

Toetsing

- Logboek
- Wanneer nodig, factuur van de desbetreffende dierenartsenkliniek

Feitelijke toetsing

- Conditie van de dieren

Bijlage

-

Formulier

-

4.3 Worden de dieren dagelijks gecontroleerd op afwijkende gezondheid?

Bij dagelijkse controle op een afwijkende gezondheid kan tijdig worden ingegrepen en wordt voorkomen dat de aandoening verergert. Indien afwijkingen worden geconstateerd krijgt het dier passende (medische) hulp of wordt de dierenarts geraadpleegd. Wanneer er sprake is van een besmettelijke dierziekte kunnen direct maatregelen worden getroffen, om te voorkomen dat de ziekte zich uitbreidt.

Logboek

Daarnaast is het verstandig dat er een logboek wordt bijgehouden, wanneer dieren een afwijkende gezondheid hebben. Dit kan per dier of per koppel ook worden bijgehouden in het individueel dierdossier (zie betreffende criterium in dit hoofdstuk). Dit is nodig om gegevens terug te kunnen vinden wanneer dieren ziek zijn geweest. Ook is het een handig hulpmiddel voor medewerkers, wanneer zij één of meerdere dagen niet aanwezig zijn geweest op de kinderboerderij.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent het hygiënebeleid m.b.t. quarantaine.

Toetsing

- Quarantainebeleid

Feitelijke toetsing

- Quarantainemogelijkheden

Bijlage

B4 - 2

Formulier

-

4.4 Beschikt de kinderboerderij over quarantaine-mogelijkheden en quarantainebeleid?

De kinderboerderij moet beschikken over een quarantainestal of de mogelijkheid om dier(en) in quarantaine te houden, afgezonderd van andere dieren en publiek. Afhankelijk van de reden voor quarantaine kan dit een afgesloten stal of een afgelegen weide zijn.

Mogelijke besmettelijke ziektes/ aandoeningen

Bij mogelijke besmettelijke dierziektes of aandoeningen, zoals diarree of andere ziekteverschijnselen (bijvoorbeeld hoesten, vieze uitvloeiing uit neus of ogen) of bij een abortus dient het dier in afzondering van andere dieren en mensen te worden gebracht. Dit geldt tevens voor dieren met wonden waar pus uitkomt. Het dier moet in een - voor bezoekers - afgesloten weide of stal komen te staan. De dierenarts moet erbij gehaald worden om het dier nader te bekijken en de oorzaak vast te stellen. Met hem/haar kunnen nadere afspraken gemaakt worden over de behandeling en verzorging van het dier.

Quarantaine nieuwe dieren

Dieren kunnen klinisch gezond lijken, maar desondanks ziektekiemen bij zich dragen en deze uitscheiden. Het is daarom sterk aan te raden nieuwe dieren voor een periode van minimaal vier weken apart van andere dieren te huisvesten (quarantaine). Dit kan eventueel ook een afgelegen of elders gelegen weide zijn. Er mag geen contact zijn tussen deze nieuwe dieren en de al aanwezige dieren of bezoekers. De verzorging van deze dieren dient met extra aandacht te worden uitgevoerd.

Verzorging van de dieren in quarantaine

De kinderboerderij dient schriftelijk vast te leggen hoe gehandeld dient te worden wanneer dieren afgezonderd zijn. Bij verzorging van zieke dieren naast gezonde dieren dient extra aandacht te worden besteed aan de te volgen weg van de dierverzorger. Het verdient aanbeveling om de zieke dieren (en dieren in quarantaine) door een aparte verzorger te laten verzorgen. Als dit door een gebrek aan menskracht niet mogelijk is, dient er extra aandacht aan de werkwijze en hygiënemaatregelen worden besteed. Bijvoorbeeld dat de dieren uit de quarantaine als laatste gevoerd en verzorgd worden.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent hygiënebeleid m.b.t. geboorte en abortus van dieren.

Toetsing

- Handleiding bevallingen

Feitelijke toetsing

- Aantoonbaar aparte ruimte voor dieren die gaan bevallen of net bevallen zijn (kraamstal)

Bijlage

B4 - 3

Formulier

-

4.5 Wordt er een hygiënebeleid omtrent geboorte en abortus van dieren op de kinderboerderij gehanteerd?

Op de meeste kinderboerderijen wordt gefokt met de dieren. Omdat er een aantal ziektekiemen zijn die via geboortemateriaal (vruchtvliezen, vruchtwater) kunnen worden uitgescheiden (vooral bij abortus), dient hier voorzichtig mee omgegaan te worden.

De kinderboerderij moet de mogelijkheid hebben om dieren apart te kunnen laten bevallen. Dit heeft met name betrekking op dieren waar publiek direct contact mee kan hebben. Zo moeten geiten en schapen kunnen beschikken over een kraamstal om de moeder voor, tijdens en na de bevalling tijdelijk gescheiden van publiek te kunnen houden. De maatregelen die genomen worden zijn gericht op een goede hygiëne (zowel medewerkers, vrijwilligers als publiek) en op de mogelijkheid tot het kunnen bieden van de juiste zorg aan moeder en jong(en).

Handleiding bevallingen

Om te zorgen dat iedere medewerker weet hoe er tijdens een bevalling moet worden gewerkt, is de kinderboerderij in het bezit van een handleiding bevallingen.

In de handleiding bevallingen wordt aandacht besteed aan:

- Publiek en bevallingen
- Hygiëne tijdens en na de bevalling
- Hulp bieden tijdens bevalling en inschakelen deskundige hulp
- Zorg aan moeder en jong(en)
- Destructie nageboorte
- Maatregelen bij abortus

Waar nodig wordt dit toegespitst op verschillende diersoorten (rund, paard/ ezel, geit/ schaap, varken en evt. andere diersoorten).

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Wet Dieren/ Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren.

Relevante artikelen uit de wet

Wet dieren/ Gezondheidswet en welzijnswet voor dieren:

- Hoofdstuk 2. De zorg voor de gezondheid van dieren, artikel 3
- Hoofdstuk 3. De zorg voor het welzijn van dieren, artikel 36 en 45
- Besluit welzijn productiedieren, artikel 5

Feitelijke toetsing

- Er wordt aantoonbaar voldaan aan de wettelijke huisvestingseisen.
- De kinderboerderij houdt rekening met soorteigen gedrag van het dier.

Bijlage

-

Formulier

-

4.6 Voldoet de kinderboerderij aan de minimale huisvestingseisen?

Vertonen soorteigen gedrag

Dieren moeten zoveel mogelijk de mogelijkheid krijgen om soorteigen gedrag te vertonen. Hier dient bij de huisvesting zoveel mogelijk rekening meegehouden te worden, zoals wroeten bij varkens, gelegenheid tot stofbaden (droog zand) voor pluimvee en schuilplekken in verblijven bij cavia's en konijnen.

De meeste dieren die gehouden worden op de kinderboerderij zijn sociale dieren. Dat wil zeggen dat ze van nature leven in kuddes of groepen. Contact met soortgenoten is voor deze dieren essentieel. De kinderboerderij probeert waar mogelijk te zorgen dat dieren gezamenlijk met soortgenoten worden gehouden of hiermee contact kunnen hebben.

Voorbeeldfunctie

Kinderboerderijen hebben een voorbeeldfunctie richting hun bezoekers, ook met betrekking tot de juiste wijze van huisvesting en het houden van dieren.

Huisvestingseisen

Om te voorkomen dat dieren onnodige opwinding, pijn of lijden ervaren wanneer zij worden gehuisvest op een bedrijf, is het van belang dat de kinderboerderij minimaal voldoet aan de wettelijke huisvestingseisen.

De huisvesting moet voldoen aan de volgende punten:

- De dieren hebben genoeg bewegingsvrijheid waardoor er geen onnodig lijden of letsel wordt toegebracht
- Een gewond of ziek dier wordt zo nodig afgezonderd en in een passend onderkomen ondergebracht (quarantainemogelijkheid)
- Er is voldoende verlichting aanwezig voor een grondige controle van het dier op elk willekeurig tijdstip
- Dieren beschikken over een schoon en droog ligbed
- Het materiaal dat wordt gebruikt voor de behuizing is niet schadelijk voor het dier en kan grondig gereinigd en ontsmet worden
- Behuizing en inrichtingen voor de beschutting van een dier zijn zodanig geconstrueerd en verkeren in een zodanige staat van onderhoud, dat er geen scherpe randen of uitsteeksels zijn die het dier kunnen verwonden
- De luchtcirculatie (tocht), het stofgehalte, de temperatuur, de relatieve luchtvochtigheid (tocht) en de gasconcentraties in de omgeving van het dier zijn niet schadelijk voor het dier
- Een voeder- of drinkinstallatie is zo ontworpen, gebouwd en geplaatst dat het gevaar voor verontreiniging van voeder en water, alsmede mogelijke schadelijke gevolgen van rivaliteit tussen de dieren, tot een minimum wordt beperkt
- Automatische of mechanische apparatuur die noodzakelijk is voor de gezondheid en het welzijn van het dier wordt ten minste eenmaal per dag gecontroleerd. Defecten worden onmiddellijk hersteld

4.7 Indien dieren niet in een gebouw worden gehouden, worden de dieren beschermd tegen weersomstandigheden en gezondheidsrisico's?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Wet Dieren/ Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren.

Relevante artikelen uit de wet

Wet Dieren/ Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren:

- Hoofdstuk 2. De zorg voor de gezondheid van dieren, artikel 3
- Hoofdstuk 3. De zorg voor het welzijn van dieren, artikel 37 en 45
- Besluit welzijn productiedieren, artikel 3

Feitelijke toetsing

- Aanwezigheid van geschikte schuilgelegenheid
- Aanwezigheid van geschikte omheining

Bijlage

-

Formulier

-

Dieren die gehouden worden in een weide (of buitenuitloop) moeten altijd kunnen beschikken over beschutting en/ of een droge ligplek. Wanneer de dieren tijdens slechte weersomstandigheden niet beschikken over beschutting kan het afweersysteem van de dieren worden aangetast, waardoor ze sneller vatbaar zijn voor ziekten. Natte en modderige weides kunnen leiden tot hoef/ klauwaandoeningen of pootproblemen. Onder zomerse omstandigheden moeten dieren kunnen beschikken over schaduw. Blootstelling aan de zon en warmte kan leiden tot verbranding van de huid (bv. bij varkens of dieren met lichte en weinig behaarde huiddelen, zoals de snuit van een paard) of hittestress.

Schuilgelegenheid

Een schuilstal of andere passende schuilgelegenheid kan in de behoefte voor beschutting voorzien. Alle dieren (in weide of buitenuitloop) moeten van deze gelegenheid gebruik kunnen maken. Hiermee dient rekening gehouden te worden met de inrichting in verband met de rangorde (bv. mogelijkheid tot verdelen van de schuilstal in compartimenten), zodat geen dieren buiten de stal/ schuilgelegenheid hoeven te staan. Voldoende schaduw kan ook worden bewerkstelligd door middel van bomen/ beplanting.

Als er geen mogelijkheid is voor een schuilstal of andere vorm van beschutting bij de weide moeten de dieren bij slechte weersomstandigheden of bij ontbreken van schaduwplekken tijdens zonnige periodes in een stalgebouw of andere locatie geplaatst kunnen worden.

Omheining weides

De weides en uitlopen dienen op een doelmatige en bij de diersoort passende wijze omheind te zijn. De dieren mogen zich niet kunnen beschadigen aan de omheining en het dient voldoende stevig te zijn om ontsnappingen te voorkomen. Prikkelraad dient niet als omheining voor dierenweides gebruikt te worden. Indien schrikdraad wordt gebruikt, dient dit goed onderhouden te worden (geen losse draden in verband met risico op verstrikking).

Bescherming tegen roofdieren

Kleine dieren (zoals konijnen, pluimvee) dienen ook beschermd te worden tegen roofdieren, dus beschikken over schuilplaatsen of door middel van een geschikt en voldoende afgesloten verblijf (bijv. bij aanwezigheid vossen).

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Wet Dieren/ Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren.

Relevante artikelen uit de wet

Wet Dieren/ Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren:

- Hoofdstuk 2. De zorg voor de gezondheid van dieren, artikel 3
- Hoofdstuk 3. De zorg voor het welzijn van dieren, artikel 38
- Besluit welzijn productiedieren, artikel 4

Minimumeisen

- Er is per diersoort geschikt voer aanwezig.

Toetsing

- Factuur van aankoop van voedsel, of
- Etiketten van de voerzakken
- Voederschema

Feitelijke toetsing

- Voerzakken
- Conditie van de dieren

Bijlage

-

Formulier

-

4.8 Krijgen de dieren op de kinderboerderij de juiste voeding passend bij het dier(soort)?

Ieder dier moet een toereikende hoeveelheid gezond en voor de soort en leeftijd geschikt voeder krijgen, zodat aan de voedernormen wordt voldaan en het dier in goede gezondheid blijft.

Sommige diersoorten hebben een dagelijkse behoefte aan ruwvoer. Onder ruwvoer valt onder andere hooi, kuilgras, stro en graan in de schil. De volgende diersoorten hebben behoefte aan ruwvoer: paarden, ezels, schapen, geiten, herten, runderen, konijnen, cavia's en varkens.

Naast ruwvoer is het belangrijk dat de dieren ook dagelijks voldoende krachtvoer, mineralen en vitaminen krijgen. Hierbij moet worden gelet op de toestand van het dier. Het soort voer en de hoeveelheid wordt hierop afgestemd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in:

- Onderhoud (basis)
- Productie en arbeid
- Jonge / opgroeiende dieren
- Oudere dieren
- Drachtige dieren / zogende dieren
- Zieke dieren

Een dier moet voeder krijgen met tussenpozen die bij zijn fysiologische behoeften passen. De voedertijden zijn verdeeld over de dag, zodat de dieren genoeg tijd hebben om voedsel op te nemen en te verteren. In praktijk krijgen dieren vaak tweemaal per dag voer verstrekt ('s morgens en eind van de middag). Dieren die behoefte hebben aan ruwvoer krijgen onbeperkt ruwvoer of hebben hier een groot deel van de dag beschikking over.

Doelstelling

De dieren op de kinderboerderij krijgen niet teveel of verkeerde/slechte voeding.

Feitelijke toetsing

- Aanwezigheid informatie voor bezoekers rondom het voerbeleid

Bijlage

B4 - 4

Formulier

-

4.9 Is er een voerbeleid voor de dieren op de kinderboerderij?

De dieren op de kinderboerderij krijgen een aangepast dieet. Bezoekers weten niet altijd wat wel of niet goed is voor de dieren. Om te voorkomen dat dieren ziek of te dik worden door het voeren, moet de kinderboerderij de juiste maatregelen nemen.

Voeren door publiek kan op de volgende wijze ingevuld worden:

- Publiek mag niet voeren
- Publiek mag alleen voeren in overleg met beheerder/ medewerkers kinderboerderij
- Publiek mag alleen vooraf vastgestelde voedermiddelen geven (bv. uit een voerautomaat). Dit is duidelijk aangegeven en er wordt op toegezien.

Het voerbeleid voor de dieren wordt schriftelijk vastgelegd. Bezoekers worden hier op gewezen via bijvoorbeeld bordjes of een aankondiging in de huisregels van de kinderboerderij.

Voeren van keukenafval

Het is niet toegestaan om keukenafval en (bewerkte) etensresten (swill) te voeren aan landbouwhuisdieren. Het is eveneens verboden om deze op het terrein te bewaren. Met keukenafval en etensresten wordt bedoeld: producten afkomstig uit huishoudelijke of centrale keukens, bedrijven en restaurants. Ook producten die keukenafval bevatten, mogen niet aan dieren worden gevoerd. Dit om de verspreiding van besmettelijke dierziekten (bv. varkenspest) tegen te gaan. Deze producten moeten als (gft) afval worden verwerkt.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Wet Dieren/ Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren.

Relevante artikelen uit de wet

Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren:

- Hoofdstuk 2. De zorg voor de gezondheid van dieren, artikel 3
- Hoofdstuk 3. De zorg voor het welzijn van dieren, artikel 38
- Besluit welzijn productiedieren, artikel 5

Toetsing

- Eventuele uitslag wateronderzoek grondwater

Feitelijke toetsing

- Controle van uiterlijk en hoeveelheid van het drinkwater in de drinkbakken

Bijlage

B4 - 5

Formulier

-

4.10 Hebben de dieren op de kinderboerderij naar behoefte beschikking over voldoende vers drinkwater?

Om dieren in goede conditie te houden, is het van belang dat de dieren naar behoefte vers en schoon drinkwater binnenkrijgen.

Wanneer de dieren te weinig water krijgen, ontstaat uitdroging, verminderde voedselopname en de fysiologische functies raken beschadigd. Wanneer dieren vervuild drinkwater binnen krijgen, kunnen er gezondheidsproblemen ontstaan.

Dieren moeten op ieder moment kunnen beschikken over schoon en vers drinkwater. Indien gebruik wordt gemaakt van automatische drinkbakken wordt dagelijks gecontroleerd op lekkage en of deze nog goed werken. Alle waterbakken worden dagelijks goed gereinigd.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Wet Dieren/ Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren.

Relevante artikelen uit de wet

Wet Dieren:

- Artikel 2.4
- Verordening identificatie en registratie van paardachtigen

Toetsing

- Aanmelding Min. EZ
- Paardenpaspoort (indien van toepassing)

Feitelijke toetsing

- Aanwezigheid juiste oormerken (rund, geit, schaap, varken) of andere toegestane identificatiemiddelen

Bijlage

B4 - 6

Formulier

-

4.11 Voldoet de kinderboerderij aan de Identificatie en Registratie (I&R) regeling voor dieren?

I&R is een Identificatie- en Registratiesysteem dat een snelle tracering van dieren mogelijk maakt. Dit is van belang om uitbraken van dierziekten te beperken en om veilig voedsel te garanderen. I&R is een Europese verplichting. Voor elk bedrijf, groot of klein, hobby- of beroepsmatig, gelden dezelfde regels.

De regeling Identificatie en Registratie heeft een drieledig doel:

- Het in tijden van nood snel kunnen vaccineren van dieren
- Het kunnen traceren van dieren aan de hand van UBN/ME-nummers
- Het verkleinen van gebieden in geval van nood

UBN/ ME-nummer

UBN/ME-nummer (Uniek Bedrijfs Nummer / Meldingseenheid)

Ieder bedrijf dat houder is van:

- Runderen
- Varkens
- Schapen en/ of geiten

moet zich aanmelden bij het Ministerie van Economische Zaken door middel van een aanvraag- en mutatieformulier. Hierna krijgt het bedrijf een UBN/ME-nummer toegewezen. Dit nummer is van belang bij de registratie van dieren en dierverplaatsingen. Naast een nummer per meldingseenheid / bedrijf moeten ook de dieren een nummer krijgen. Hiervoor dienen de oormerken. De eisen per diersoort zijn te vinden in de bijlage.

Paardenpaspoort en chip

Sinds 2004 is een nationaal Identificatie- & Registratiesysteem ingevoerd voor paardachtigen. Hier wordt onder verstaan: paarden, zebra's, ezels en kruisingen daarvan. Elke eigenaar van paardachtigen moet van al zijn dieren paspoorten hebben en de dieren laten chippen. Paardachtigen ouder dan zes maanden moeten van een paspoort en een chip (transponder) zijn voorzien. De chip wordt door een dierenarts of paardenpaspoortconsulent geïmplanteerd. Het paspoort wordt pas uitgegeven als de paardachtige in bezit is van de chip.

4.12 Wordt er voldaan aan de wettelijke eisen omtrent het vervoer van dieren?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Wet Dieren/ Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren.

Relevante artikelen uit de wet

Wet Dieren:

- Artikel 2.5
- Regeling dierenvervoer 2007, artikel 3 en 6
- Transportverordening 1/2005, artikel 1 t/m 6, 10 en 11

Toetsing

- Vervoersdocumenten (tenzij dit via melding wordt gedaan)

Feitelijke toetsing

- Aantoonbaar voldoen aan de vervoerseisen

Bijlage

B4 - 7

Formulier

-

Om te voorkomen dat dieren onnodige opwinding, pijn of lijden ervaren wanneer deze vervoerd worden, is het van belang dat de kinderboerderij voldoet aan de wettelijke eisen omtrent het vervoer van dieren.

Indien sprake is van transport met een hobbymatig karakter is geen vervoersvergunning nodig en hoeft het transportmiddel niet gekeurd te worden. Daarmee valt de vervoerder onder dezelfde regels als het vervoer van vee van de ene wei naar de andere en het vervoer van eigen dieren over afstanden minder dan 50 kilometer.

Er wordt gesproken van een hobbymatig transport, indien:

- Maximaal tien geiten of schapen vervoerd worden
- Maximaal twee paarden of ezels vervoerd worden
- Maximaal vijf varkens vervoerd worden, anders dan voor de slacht of handel (verkoop)

Transport over afstanden groter dan 65 km, maar korter dan 8 uur, daarvoor geldt dat het gebruikte wegvervoermiddel weliswaar geschikt moet zijn, maar het hoeft niet gekeurd te worden door de RDW. Deze wegvervoermiddelen hoeven dus niet over een certificaat te beschikken.

Indien dieren vervoerd worden naar het slachthuis is er sprake van economische bedrijvigheid. Dit transport valt niet onder deze uitzondering.

Eisen aan transport

Voor elk transport geldt dat de vervoerder vooraf alle nodige voorzieningen moet hebben getroffen om de duur van het transport tot een minimum te beperken en tijdens het transport in de behoeften van de dieren te voorzien. Dit houdt in:

- De dieren zijn geschikt voor het voorgenomen transport.
- Het vervoermiddel is zodanig ontworpen en geconstrueerd, en wordt op zodanige wijze onderhouden en gebruikt, dat de dieren letsel en lijden bespaard blijft en dat hun veiligheid is gegarandeerd.
- De laad- en losvoorzieningen zijn zodanig ontworpen en geconstrueerd, en worden op zodanige wijze onderhouden en gebruikt, dat de dieren letsel en lijden bespaard blijft en dat hun veiligheid is gegarandeerd.
- Het transport wordt zonder oponthoud tot de plaats van bestemming uitgevoerd, en de omstandigheden voor het welzijn van de dieren worden regelmatig gecontroleerd en naar behoren in stand gehouden.
- De dieren beschikken, gelet op hun grootte en op het voorgenomen transport, over voldoende vloeroppervlak en stahoogte.
- De dieren krijgen op gezette tijden water, voeder en rust, in kwaliteit en in kwantiteit afgestemd op hun soort en grootte.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Wet Dieren/ Gezondheids en Welzijnswet voor Dieren.

Relevante artikelen uit de wet

Wet Dieren:

- Artikel 2.8
- Ingrepenbesluit

Feitelijke toetsing

- Controle op niet-toegestane ingrepen bij dieren

Bijlage

-

Formulier

-

4.13 Wordt er voor gezorgd dat er geen verboden ingrepen worden verricht bij dieren op de kinderboerderij, tenzij dit noodzakelijk is voor de gezondheid en het welzijn van het dier?

Om de gezondheid en het welzijn van dieren te waarborgen, is het verboden één of meer lichamelijke ingrepen bij dieren te verrichten, waarbij delen van het lichaam worden verwijderd of beschadigd.

Ingrepenbesluit

Op dit besluit is het 'nee, tenzij'-principe van toepassing. Het verbod geldt niet voor de volgende punten:

- Ingrepen betreffende het onvruchtbaar maken van een dier (castratie en sterilisatie)
- Ingrepen waarvoor een diergeneeskundige noodzaak bestaat (hiermee wordt bijvoorbeeld bedoeld het amputeren van een lichaamsdeel, omdat dit is aangetast door een infectie)

Onthoornen van geiten is niet toegestaan voor geiten op de kinderboerderij (tenzij de geiten gemolken worden). Dit is alleen toegestaan als de dieren bestemd zijn voor melkproductie of gehouden worden in de dierentuin. Zie: Het onthoornen van geiten die worden gehouden met het oog op de melkproductie, van runderen en schapen, alsmede van dieren die in een dierentuin worden gehouden (ingrepenbesluit art 2.1.j).

Leewieken watervogels. Dit is alleen toegestaan als ze worden gehouden of aantoonbaar bestemd zijn om te worden gehouden in een niet gesloten ruimte (ingrepenbesluit art. 2.1.d)

Lichamelijke ingrepen worden alleen verricht door een praktiserend dierenarts of andere bevoegde beroepsbeoefenaar. De wet staat wel toe dat bepaalde handelingen door een houder/ eigenaar van dieren uitgevoerd mogen worden.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren.

Relevante artikelen uit de wet

Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren:

- Hoofdstuk 2. De zorg voor de gezondheid van dieren, artikel 3
- Hoofdstuk 3. De zorg voor het welzijn van dieren, artikel 44
- Besluit doden van dieren, § 1 Algemeen, artikel 3 t/m 6

Toetsing

- Factuur van dierenartsenpraktijk

Bijlage

-

Formulier

-

4.14 Worden dieren op een vakkundige manier door een praktiserend dierenarts of andere bevoegde beroepsbeoefenaar geëuthanaseerd?

Om te voorkomen dat dieren onnodige opwinding, pijn of lijden ervaren wanneer deze geëuthanaseerd worden, is het belangrijk dat dit door een praktiserende dierenarts of andere bevoegde beroepsbeoefenaar gebeurt.

Het euthanaseren van dieren vindt op de volgende manieren plaats:

- bij het verplaatsen, onderbrengen, bedwelmen of doden wordt ervoor gezorgd dat de dieren geen onnodige opwinding, pijn of lijden ervaren;
- het doden van dieren wordt alleen uitgevoerd door een praktiserend dierenarts of andere bevoegde beroepsbeoefenaar.

Het euthanaseren van dieren hoeft niet door een praktiserend dierenarts of een andere bevoegde beroepsbeoefenaar te gebeuren, indien:

- dit ter beëindiging of voorkoming van onmiddellijk gevaar voor mens of dier is;
- dit ter beëindiging van ondraaglijk lijden van het dier is;
- dit in het kader van de bestrijding van een besmettelijke dierziekte is.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de regelgeving omtrent destructie.

Relevante artikelen uit de wet

Gezondheid- en Welzijnswet voor Dieren:

- Hoofdstuk VIIa: Niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten, artikel 81g en 81h
- Verordening (EG) Nr. 1774/2002 Gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten, artikel 1,2 en 24

Toetsing

- Factuur van verwerkingsbedrijf
- Factuur van crematorium

Feitelijke toetsing

- Kadaverton en/of kadaverstolp

Bijlage

B4 - 8

Formulier

-

Relevante websites

Verwerkingsbedrijf: www.rendac.nl

4.15 Voldoet de kinderboerderij aan de regelgeving omtrent destructie?

Het voldoen aan de regelgeving omtrent destructie heeft als doel de volksgezondheid te beschermen. Met de verordening wordt voorkomen dat kadavers en ander materiaal de menselijke of dierlijke voedselketen kunnen verontreinigen. Daarnaast is de verordening van belang voor de algemene hygiëne in de directe omgeving van de kinderboerderij.

Volgens de verordening mogen dierlijke bijproducten, dat wil zeggen destructiemateriaal waar kinderboerderijen in het algemeen mee te maken krijgen alleen worden verwerkt op speciale, erkende, verwerkingsbedrijven of, in sommige gevallen (zoals gezelschapsdieren en paarden) in dierencrematoria.

Onder destructiemateriaal wordt verstaan: Al het dierlijk materiaal dat niet wordt gebruikt voor menselijke consumptie. In de praktijk zijn dit op de kinderboerderij: kadavers (ook doodgeboren dieren) en nageboorten.

Opslag kadavers

Kadavers tot 25 kilo en nageboorten mogen tijdelijk opgeslagen worden in een vriezer. Deze vriezer is nooit toegankelijk voor het publiek en hierin mogen ook geen levensmiddelen opgeslagen worden. Kadavers van grotere dieren (paarden, ezels, evenhoevigen) moeten de eerstvolgende werkdag aangemeld worden bij het verwerkingsbedrijf Rendac. Tijdens de opslag worden deze dieren op een goed afgesloten plaats bewaard en contact met plaagdieren moet vermeden worden.

Dode dieren mogen nooit over de grond geslept worden, hierdoor kan vloeistof die ziektekiemen kan bevatten uit het dode dier treden waardoor deze over de kinderboerderij kunnen worden verspreid. Vervoer de dode dieren bv. in een kruiwagen die goed te reinigen is.

Aanbieden kadavers

Kadavers worden aangeboden in een speciale kadaverton of onder een kadaverstolp. Grootvee mag ook afgedekt onder een zeil worden aangeboden op een gladde plank (goed te reinigen). Het verwerkingsbedrijf geeft aan, aan welke eisen de kadaverton moet voldoen, zodat zij deze met hun materieel kunnen legen. De kadavers worden bij voorkeur aangeboden aan de openbare weg, zodat de vrachtwagen het terrein niet op hoeft.

Uitzondering destructie

Kadavers, nageboortes of doodgeboren dieren die in overleg met de dierenarts of Gezondheidsdienst voor Dieren ter onderzoek worden aangeboden. Zij zullen aangeven op welke wijze deze moeten worden opgeslagen en getransporteerd.

Na gebruik worden alle materialen die met de kadavers in aanraking zijn geweest goed schoongemaakt en ontsmet.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent het hygiënebeleid m.b.t. uitbraak van ziektes en beschikt over een quarantaineruimte.

Relevante artikelen uit de wet

Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren:

- Hoofdstuk 2. De zorg voor de gezondheid van dieren, artikel 15, 22
- Besluit bescherming tegen bepaalde zoönosen en bestrijding besmettelijke dierziekten, artikel 4 t/m 6
- Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's
- Titel 2. Preventie besmettelijke dierziekten, artikel 16
- Titel 3. Monitoring, artikel 89

Toetsing

- M.b.t. meldingsplicht en vaccinatieplicht Q-koorts: Facturen van de desbetreffende dierenartsenpraktijk
- De kinderboerderij voldoet aan de gestelde regels bij uitbraak van ziektes (bijv. q-koorts)

Feitelijke toetsing

- Waarschuwbord (indien van toepassing)
- Quarantainemogelijkheden
- Desinfectiemiddel
- R&O plaats

Bijlage

B4 - 9

B4 - 10

Formulier

-

4.16 Voldoet de kinderboerderij aan de gestelde eisen ten aanzien van besmettelijke dierziekten?

Iedere houder / eigenaar van dieren heeft een meldingsplicht voor besmettelijke dierziekten. Als een dier (mogelijk) een besmettelijke ziekte heeft, moeten er maatregelen getroffen te worden om besmetting van andere dieren of mogelijk mensen te voorkomen.

Raadplegen dierenarts

Wanneer de beheerder van de kinderboerderij de situatie niet vertrouwt, moet de dierenarts worden geraadpleegd. De dierenarts weet wanneer, waar en waarom er aangifte moet worden gedaan, en zal dit dan ook doen. Wanneer er op het bedrijf symptomen worden ontdekt van een besmettelijke dierziekte, moet dit worden gemeld bij het meldpunt dierziekten (045-546 3188).

Bereikbaarheidslijst

De contactgegevens van externe hulpverleners (zoals dierenarts, huisarts, bedrijfsarts, arbodienst, GGD) dienen overzichtelijk weergegeven te zijn zodat deze in geval van nood snel geraadpleegd kunnen worden (bereikbaarheidslijst).

Maatregelen en voorlichting

Werknemers en alle andere betrokkenen dienen op de hoogte te zijn van de voorschriften, bijvoorbeeld door bespreking van de maatregelen in het werkoverleg. De maatregelen moeten op schrift gesteld zijn.

Maatregelen Q-koorts

De kinderboerderij dient zich te houden aan thans geldende Q-koortsmaatregelen, welke bestaan uit:

- Verplichte vaccinatie
- Afzondering van publiek bij bevallingen
- Maatregelen bij abortus
- Hygiënemaatregelen

Preventie besmettelijke dierziekten

Per 1 januari 2009 is de herziene Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's in werking getreden. In de bijlage is hier meer over te lezen.

R&O plaats

Een houder van tien of meer evenhoevige dieren moet beschikken over een eenvoudige plaats voor reinigen en ontsmetten van een vervoermiddel. Vervoermiddelen moeten na vervoer van evenhoevigen worden gereinigd en ontsmet. Ze mogen anders niet de openbare weg op.

De meest actuele maatregelen en meer informatie omtrent dierziekte-uitbraken zijn te vinden op de website van de vSKBN:

www.kinderboerderijen.nl

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan het besluit diergeneesmiddelen uit de Wet Dieren.

Toetsing

- Logboek ontvangst en toepassing diergeneesmiddelen en gemedicineerde voeders

Feitelijke toetsing

- Medicijnkast (afgesloten)
- Geneesmiddelen in voorraad
- Geneesmiddelen niet over de datum

Bijlage

B4 - 11

Formulier

F4 - 2

4.17 Voldoet de kinderboerderij aan het besluit diergeneesmiddelen?

Het besluit Diergeneesmiddelen geeft onder andere voorschriften voor de registratie, het gebruik, en de verhandeling van diergeneesmiddelen. Er mogen alleen geregistreerde diergeneesmiddelen worden gebruikt op zo'n manier dat het veilig is voor het dier, het milieu en de consument. Geregistreerde diergeneesmiddelen zijn te herkennen aan 'Reg.NL-nummer'.

Logboek diergeneesmiddelen

Er moet een logboek bijgehouden worden van alle aangeleverde diergeneesmiddelen. Per diergeneesmiddel moet worden bijgehouden: naam diergeneesmiddel/ gemedicineerd voer, naam en adres leverancier, datum levering, hoeveelheid en dier waarvoor het bestemd is. Dit kan ook via de aankoopnota of afleverbon.

Van alle behandelingen met medicijnen (ook door de dierenarts) worden de volgende zaken vastgelegd: datum behandeling, dier of koppel waarvoor het bestemd is, naam/ registratienummer medicijn, hoeveelheid, wachttermijn en eventuele bijzonderheden.

Diergeneesmiddelen op recept

Diergeneesmiddelen voor voedselproducerende dieren (runderen, geiten, schapen, pluimvee, paarden en varkens) kunnen uitsluitend via een recept van de dierenarts worden verkregen. Het gaat hierbij om anti-wormmiddelen, middelen tegen parasieten, huidinfecties en schimmels, pijnstillers en kalmeringsmiddelen (sederingsmiddelen). Tussenkost van een dierenarts bij het verstrekken van dergelijke middelen is verplicht, want hij moet het recept uitschrijven.

Opslag medicijnen

Medicijnen dienen te worden opgeslagen in een afgesloten medicijnkast. In verband met het waarborgen van de kwaliteit van de meeste medicijnen moet gezorgd worden dat de temperatuur tijdens de opslag niet te hoog of te laag kan worden (let op juiste bewaar temperatuur). Er mogen geen diergeneesmiddelen aanwezig zijn die over datum zijn. Deze worden afgevoerd (kan via de dierenarts).

Afvoer medicijnen en materialen

Medicijnen die over de datum zijn of niet meer gebruikt worden behoren tot chemisch afval en moeten ook op deze manier worden behandeld. Deze kunnen via de dierenarts worden afgevoerd.

Naalden en ander scherp materiaal mogen niet in de container voor huishoudelijk afval. Deze dienen apart te worden bewaard en afgevoerd (via de dierenarts). Via de apotheek is een speciale naaldencontainer verkrijgbaar. Andere afsluitbare bakken kunnen hiervoor ook worden gebruikt.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent het individueel dierdossier.

Relevante artikelen uit de wet

Europese hygiëneverordeningen

Toetsing

- Individueel dierdossier van alle (I&R-plichtige) dieren

Bijlage

-

Formulier

F4 - 4

4.18 Is er een individueel dierdossier aanwezig van alle aanwezige (I&R-plichtige) dieren?

Om alle handelingen rondom dieren overzichtelijk bij te houden, dient van een individueel en actueel dierdossier (I&R-plichtige dieren) aanwezig te zijn. Hierin dient minimaal te worden vermeld:

- Diersoort/ ras
- Geslacht
- Geboortedatum
- Identificatie van het dier (oormerk/ chipnummer / tatoeage/ ring etc.)
- Herkomst (datum en plaats van aankoop of eigen fok/ ouderdieren (indien bekend))
- Afvoer (datum en reden, bijvoorbeeld ziekte)
- Gezondheidsstatus
 - Medicijngebruik
 - Bijzonderheden
- Gegevens over de fok/ kweek

Belangrijk is dat de informatie in het dierdossier actueel wordt gehouden en voor alle medewerkers inzichtelijk is. Ook de dierenarts kan tijdens het bezoek het dierdossier doorlopen. Hij krijgt dan een indruk van de herkomst en gezondheidsstatus van de aanwezige dieren, kan deze beoordelen en eventueel verbeteren. Het dierdossier kan zowel op papier als digitaal (bijv. via Zoo-Easy) worden bijgehouden.

Niet I&R plichtige dieren

Het verdient aanbeveling om van alle dieren zoveel mogelijk gegevens bij te houden. Van niet-I&R plichtige dieren wordt in ieder geval bijgehouden: koppelbehandelingen (alle dieren in de groep ondergaan dezelfde behandeling, bv. ontwormen) of de medische behandeling van een individueel dier. Dit kan bijgehouden worden in een logboek.

Voedsel Keten Informatie (VKI)

Voor dieren die bestemd zijn voor de slacht moet aangetoond worden dat het vlees op een veilige en verantwoorde manier geproduceerd is. Van elk dier moet de ziektegeschiedenis en het medicijngebruik bijgehouden worden. De wachtermijnen voor medicijnen dienen in acht genomen te worden. De informatie moet op de juiste wijze worden doorgegeven. Voor runderen, schapen en geiten is er een digitale VKI database (INFOrund, INFOschaap en INFOgeit). VKI gegevens van varkens worden doorgegeven via een IKB-verklaring of een algemeen VKI-formulier. De medische handelingen bij paarden en ezels worden in het paardenpaspoort bijgehouden. De paardenhouder kan in het paspoort vooraf aangeven of het dier wel of niet bestemd is voor de slacht.

Doelstelling

Kinderboerderijen hebben een educatief doel gesteld, indien zij bijzondere/ exotische dieren op hun kinderboerderij huisvesten.

Relevante artikelen uit de wet

Dierentuinbesluit

Toetsing

- Educatief doel per (exotisch) diersoort is beschreven
- Aantoonbare kennis m.b.t. (exotische) diersoort

Bijlage

-

Formulier

-

4.19 Is er een educatief doel per (exotisch) diersoort beschreven?

Op kinderboerderijen worden in het algemeen landbouwhuisdieren gehouden. De meest gehouden dieren op kinderboerderijen zijn (in willekeurige volgorde): rund, paard/ pony, ezel, geit, schaap, varken, konijn, knaagdieren (cavia, rat, muis, hamster, gerbil), gedomesticeerde watervogels, pluimvee en sierduiven. Verder komen ook op kinderboerderijen voor: katten, kleine volièrevogels (niet zijnde papegaaien) en damherten. De genoemde diersoorten worden geschikt gevonden voor het houden op de kinderboerderij en vertegenwoordigen een recreatieve en educatieve waarde.

Educatief doel per diersoort

Soms worden naast deze diersoorten ook andere (exotische) diersoorten gehouden. Onder 'exotisch' wordt in dit verband verstaan 'niet-gangbaar'. Het educatief doel beschrijft waarom gekozen is om deze diersoort op de kinderboerderij te houden en welke overwegingen een rol hebben gespeeld bij de keuze de betreffende diersoort(en) aan te schaffen. Van belang is dat er op dit gebied voldoende kennis aanwezig is en dat de kinderboerderij met een geschikt doel deze dieren aan publiek laat zien.

Dit geldt niet voor de meer gangbare diersoorten op kinderboerderijen die hierboven genoemd worden.

Dierentuinbesluit

Indien op de kinderboerderij meer dan 10 wilde diersoorten gehouden worden, welke meer dan 7 dagen per jaar worden tentoongesteld aan publiek dient te worden voldaan aan het dierentuinbesluit. De doelen van het dierentuinenbesluit zijn het waarborgen van dierenwelzijn, van educatie en van soortenbehoud. Meer informatie hierover en de vereisten voor het verkrijgen van deze vergunning zijn uitgewerkt in het Dierentuinbesluit.

De controle op het dierentuinbesluit valt niet onder het Keurmerk Kinderboerderijen. Dit bovenstaande dient ter informatie. Het dierentuinbesluit valt onder verantwoording van het ministerie van EZ.

Onder wilde diersoorten wordt verstaan: alle van nature in het wild levende diersoorten, met uitzondering van diersoorten die voorkomen in de bijlage bij het Besluit aanwijzing voor productie te houden dieren (landbouwhuisdieren) en honden en katten.

4.20 Kunnen de dieren zich afzonderen van het publiek?

Doelstelling

Dieren moeten altijd een mogelijkheid hebben om zich af te zonderen van het publiek als zij daar behoefte aan hebben.

Feitelijke toetsing

- Aanwezigheid plek(ken) waar de dieren zich kunnen afzonderen.

Bijlage

-

Formulier

-

Op een kinderboerderij kan een spanning bestaan tussen de bezoeker en de dieren. Aan de ene kant moet er de mogelijkheid zijn om mensen op een veilige manier met dieren in contact te laten komen. Het directe contact tussen mens en dier is ook een doel van de kinderboerderij. Aan de andere kant moet dit contact verantwoord zijn.

Op drukke dagen of wanneer het bv. erg warm is, maar ook op andere momenten kan het dier behoefte hebben aan rust. De dieren moeten in contactweides, knuffelhoeken of op andere plaatsen waar direct contact mogelijk is altijd een mogelijkheid hebben om zich te kunnen afzonderen. Dit kan bijvoorbeeld een nachtverblijf of stal zijn waar alleen de dieren toegang toe hebben of een laag hek waar de dieren wel achter kunnen, maar de bezoekers niet achter mogen. Dit kan aangegeven worden door middel van een bord.

Indien dit niet mogelijk is, bijvoorbeeld gedurende een 'knuffeluurtje' dan is het van belang dat dit om een beperkte tijd per dag gaat en er toezicht aanwezig is.

Doelstelling

Er wordt vooraf nagedacht over een goed fokbeleid en de afzet van jonge dieren.

Toetsing

- Fokbeleid per diersoort waarmee gefokt wordt

Bijlage

B4 - 12

Formulier

-

4.21 Is er een fokbeleid?

De meeste kinderboerderijen fokken met hun dieren. Voor publiek is het leuk om jonge dieren te zien en de voortplanting maakt ook onderdeel uit van het natuurlijk gedrag van het dier. Het fokken met dieren kan hiertoe ook bijdragen aan het welzijn van het dier en bij kuddedieren is het ook goed voor de dynamiek in de groep. Het is echter van belang dat vooraf goed nagedacht wordt over waarom er gefokt wordt, met welke dieren en hoe de afzet van de jonge dieren geregeld wordt.

Het fokbeleid

In het fokbeleid is opgenomen met welk doel met een diersoort gefokt wordt en welke overwegingen hierbij een rol spelen. Daarnaast wordt aangegeven met welke diersoort/ ras wel of niet gefokt wordt. Verder kan aandacht besteed worden aan de wijze waarop het fokbeleid gecommuniceerd wordt naar publiek en medewerkers.

Verdere aandachtspunten in het fokbeleid kunnen bijvoorbeeld zijn:

- Fokken met raszuivere en/ of stamboekwaardige dieren
- Bijdragen in fokprogramma voor behoud van een zeldzaam ras
- Fokken met dieren die vrij zijn van bepaalde ziektes (bv. CAE/ CL vrij bij geiten of zwoegervrij bij schapen)
- Voorwaarden aan dieren die ingezet worden voor fok (bv. vrij van gebreken, goede afstamming, voldoet aan raskenmerken, geschikt karakter etc.)
- Vanaf welke leeftijd worden dieren ingezet voor de fok
- Aantal dieren waarmee gefokt wordt
- Herkomst mannelijke dieren
- Afzet jonge dieren (bv. aanhouden, verkoop, uitwisseling)
- Aanschaf- en vervangingsbeleid
- Etc.

5. Mest

In dit hoofdstuk zijn de regels met betrekking tot mest en mestopslag opgenomen. Kinderboerderijen die 'educatie' in hun doelstellingen hebben opgenomen hoeven niet te voldoen aan de gebruiksnormen voor mest. Voor de opslag van mest moet de kinderboerderij voldoen aan specifieke eisen om vervuiling van de grond te voorkomen.

Toelichting hoofdstuk 5: Mest

In dit hoofdstuk zijn de regels met betrekking tot mest en mestopslag opgenomen. Kinderboerderijen die 'educatie' in hun doelstellingen hebben opgenomen hoeven niet te voldoen aan de gebruiksnormen voor mest. Voor de opslag van mest moet de kinderboerderij voldoen aan specifieke eisen om vervuiling van de grond te voorkomen.

	Criterium	Pagina
5.1	Wanneer er geen mestboekhouding wordt bijgehouden, heeft de kinderboerderij educatie in de doelstellingen, het huishoudelijk reglement of de statuten opgenomen?	72
5.2	Wanneer mest wordt afgevoerd naar landbouwbedrijven, is de kinderboerderij in het bezit van een afleveringsbewijs?	73
5.3	Voldoet de mestopslag/mestcontainer aan het lozingsbesluit?	74

Vereiste documentatie

Om te voldoen aan de gestelde eisen uit dit hoofdstuk voor het Keurmerk Kinderboerderijen moet de kinderboerderij over de volgende documentatie beschikken:

	Documentatie	Bijlage	Formulier
5.1	Doelstelling, huishoudelijk reglement of statuten	-	-
5.2	Mestadministratie	-	F5 - 1, F5 - 2
5.3	-	B5 - 1	-

Feitelijke toetsing

- De mestopslag voldoet aan het lozingsbesluit

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Meststoffenwet.

Relevante artikelen uit de wet

- Meststoffenwet:
Uitvoeringsregeling meststoffenwet

Toetsing

- Doelstellingen, of
- Huishoudelijk reglement, of
- Statuten waarin educatie in de doelstellingen is opgenomen

Bijlage

-

Formulier

-

5.1 Wanneer er geen mestboekhouding wordt bijgehouden, heeft de kinderboerderij educatie in de doelstellingen, het huishoudelijk reglement of de statuten opgenomen?

Voor kinderboerderijen die 'educatie' in hun doelstellingen, huishoudelijk reglement of statuten hebben opgenomen vervalt de plicht omtrent het stelsel van gebruikersnormen.

Indien er geen sprake is van een 'bedrijf', dan vallen de activiteiten van de eventuele houder van dieren niet onder de bepalingen van de Meststoffenwet. De op dat bedrijf geproduceerde meststoffen, afkomstig van de hobbymatig gehouden dieren, worden dan niet beschouwd als dierlijke meststoffen. De voor de dieren en dierlijke meststoffen vastgestelde administratieve verplichtingen en regels over de hoeveelheidbepaling, als neergelegd in het uitvoeringsbesluit Meststoffenwet, zijn dan niet van toepassing.

5.2 Wanneer mest wordt afgevoerd naar landbouwbedrijven, is de kinderboerderij in het bezit van een afleveringsbewijs?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Meststoffenwet.

Relevante artikelen uit de wet

Meststoffenwet:

- Uitvoeringsregeling meststoffenwet

Toetsing

- Mestadministratie

Bijlage

-

Formulier

F5 - 1

F5 - 2

Wanneer de houder van hobbymatig gehouden dieren de daarvan afkomstige meststoffen afvoert naar landbouwbedrijven, dan tellen deze op de ontvangende bedrijven wel mee voor de bepaling of is voldaan aan de stikstofgebruiksnorm (N) voor meststoffen en de fosfaatgebruiksnorm (P2O5) voor meststoffen, maar dus niet voor de gebruiksnorm voor dierlijke mest. Als de mest van hobbydieren wordt afgevoerd naar een ander bedrijf hoeft geen Vervoersbewijs Dierlijke Meststoffen (VDM) te worden opgemaakt. De gegevens moeten echter wel in de administratie worden bijgehouden.

Wanneer dierlijke meststoffen worden afgevoerd naar gronden anders dan grasland of bouwland, de zogenaamde overige gronden, bijvoorbeeld een natuurterrein, sportveld of volkstuin mag de gebruikte hoeveelheid dierlijke meststoffen niet groter zijn dan 20 kilogram fosfaat per hectare per jaar.

Doelstelling

De wijze van mestopslag voldoet aan het lozingsbesluit

Relevante artikelen uit de wet

- Lozingsbesluit

Feitelijke toetsing

- De mestopslag voldoet aan het lozingsbesluit

Bijlage

B5 - 1

Formulier

-

5.3 Voldoet de mestopslag/mestcontainer aan het lozingsbesluit?

De opslag van vaste mest op kinderboerderijen vindt plaats op een afstand van tenminste 50 meter van objecten categorieën I t/m V*. Indien niet aan deze afstand voldaan kan worden, moet de vaste mest opgeslagen worden in een vloeistofdichte container of gelijkwaardige voorziening en wordt de mest minimaal een keer per twee weken aantoonbaar afgevoerd.

Afstand sloot /oppervlakte water

De mestopslag is gelegen op tenminste vijf meter van de insteek van een sloot of oppervlaktewater.

*Object categorieën:

Object categorie I:

1. bebouwde kom met stedelijk karakter;
2. ziekenhuis, sanatorium en internaat, en
3. objecten voor verblijfsrecreatie,

Object categorie II:

1. bebouwde kom of aaneengesloten woonbebouwing van beperkte omvang in een overigens agrarische omgeving;
2. objecten voor dagrecreatie;

Object categorie III:

Verspreid liggende niet-agrarische bebouwing die aan het betreffende buitengebied een overwegende woon- of recreatiefunctie verleent;

Object categorie IV:

1. woning behorend bij een agrarisch bedrijf, niet zijnde een veehouderij waar 50 of meer mestvarkeneenheden op grond van een vergunning of een algemene maatregel van bestuur aanwezig mogen zijn;
2. verspreid liggende niet-agrarische bebouwing;

Object categorie V:

Woning, behorend bij een veehouderij waar 50 of meer mestvarkeneenheden op grond van een vergunning of een algemene maatregel van bestuur aanwezig mogen zijn.

In de bijlage vindt u een beschrijving waar de mestopslag aan moet voldoen.

6. Horeca en verkoop

Op veel kinderboerderijen worden vaak eenvoudige (voorverpakte) consumpties verkocht aan publiek. Ook worden eigen geproduceerde producten verkocht, zoals eieren. Om dit op een goede en verantwoorde wijze te kunnen doen moet de kinderboerderij voldoen aan een aantal eisen, zoals controle van de producten, juiste opslag en hygiëne. Deze eisen zijn opgenomen in het Warenwet.

Toelichting hoofdstuk 6: Horeca en verkoop van producten

Op veel kinderboerderijen worden vaak eenvoudige (voorverpakte) consumpties verkocht aan publiek. Ook worden eigen geproduceerde producten verkocht, zoals eieren. Om dit op een goede en verantwoorde wijze te kunnen doen moet de kinderboerderij voldoen aan een aantal eisen, zoals controle van de producten, juiste opslag en hygiëne. Deze eisen zijn opgenomen in het Warenwet.

	Criterium	Pagina
6.1	Indien eigen producten verkocht worden, voldoet de kinderboerderij dan aan de gestelde eisen?	77
6.2	Worden geleverde producten gecontroleerd op houdbaarheid, eventueel temperatuur en of de verpakking in orde is?	78
6.3	Worden eventueel aanwezige koelinstallaties op het bedrijf elke dag op temperatuur gecontroleerd en voldoen deze aan de gestelde eisen?	79
6.4	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent schoonmaken en hygiëne in de keuken?	80

Vereiste documentatie

Om te voldoen aan de gestelde eisen uit dit hoofdstuk voor het Keurmerk Kinderboerderijen moet de kinderboerderij over de volgende documentatie beschikken:

	Documentatie	Bijlage	Formulier
6.1	Kwaliteitssysteem passend bij product (op schrift) Logboek eigengemaakte/-bereide producten Controlelijsten	B6 - 1 - -	- - -
6.2	Logboek aangeleverde producten Controlelijsten houdbaarheid, temperatuur en verpakking	B6 - 2 -	- F6 - 1
6.3	Logboek Onderhoudscontract koelinstallatie	- -	F6 - 2 -
6.4	Poetsschema Logboek met schoonmaakschema	B6 - 2	F6 - 3 F6 - 4

Feitelijke toetsing

- Verkoop van producten voldoet aan de gestelde eisen
- Thermometer aanwezig
- De keuken is schoon en opgeruimd

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Warenwet (HACCP-richtlijnen).

Relevante artikelen uit de wet

Warenwetbesluit honing

- Warenwetregeling Hygiëne van levensmiddelen, artikel 11

Toetsing

- Kwaliteitssysteem passend bij product (op schrift)
- Logboek eigengemaakte/ -bereide producten
- Controlelijsten

Feitelijke toetsing

Bij verkoop honing:

- Er wordt voldaan aan het warenwetbesluit honing
- De producent vermeldt op de pot dat honing niet geschikt is voor kinderen jonger dan 1 jaar.

Bij verkoop groente/fruit:

- Indien van toepassing: er is een spuitlicentie

Bijlage

B6 - 1

Formulier

-

Relevante websites

www.vwa.nl > Onderwerpen > Werkwijze dier > HACCP

6.1 Indien eigen producten verkocht worden, voldoet de kinderboerderij dan aan de gestelde eisen?

Op sommige kinderboerderijen worden eigen producten geteeld / bereid en verkocht. Zoals eieren, groente en fruit, honing en zuivel.

Levensmiddelen moet je veilig kunnen eten. Daarom is de hygiëne tijdens de gehele productie een belangrijk aandachtspunt. Evenals de controle op de grondstoffen en het logistieke proces. Het HACCP-systeem helpt hierbij. HACCP staat voor Hazard Analysis and Critical Control Points. Hierin zijn de risico's in kaart gebracht en beschrijven de individuele schakels in de productieketen hoe deze gevaren worden beheerst. Als deze HACCP-regels niet consequent of volledig worden toegepast, kunnen gevaren in de voedselketen ontstaan die mogelijk een risico vormen voor de consument. Het betreft onder andere:

- microbiologische gevaren als bacteriegroei, maar ook virussen en parasieten.
- chemische gevaren als verontreiniging met bestrijdingsmiddelen, toxinen of zware metalen.
- fysische gevaren als glassplinters, steentjes of metaaldraad.

De kinderboerderij moet voldoen aan de volgende eisen:

- De kinderboerderij heeft een goed kwaliteitssysteem voor verkoop van eigengemaakte/ -bereide producten.
- Op het bedrijf dient een logboek aanwezig te zijn. De controlelijsten dienen minimaal één jaar bewaard te blijven om verificatie van het HACCP-systeem mogelijk te maken.

In de bijlage is per voedselcategorie een korte beschrijving te vinden waar de kinderboerderij aan moet voldoen. Dit heeft met name betrekking op de hygiëne bij de bereiding van producten, maar ook op het opslaan en verkopen van de producten.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Warenwet (HACCP-richtlijnen).

Relevante artikelen uit de wet

Warenwetregeling Hygiëne van levensmiddelen, artikel 11

Toetsing

- Logboek aangeleverde producten
- Controlelijsten houdbaarheid, temperatuur en verpakking

Bijlage

B6 - 2

Formulier

F6 - 1

Relevante websites

www.vwa.nl > Onderwerpen > Werkwijze dier > HACCP

6.2 Worden geleverde producten gecontroleerd op houdbaarheid, eventueel temperatuur en of de verpakking in orde is?

Alle aangeleverde producten (en grondstoffen), zoals levensmiddelen, dienen gecontroleerd te worden volgens de HACCP- richtlijnen.

Controlelijsten

De controlelijsten dienen minimaal één jaar bewaard te blijven, om verificatie van het HACCP- systeem mogelijk te maken. Bewaar de ingevulde lijsten gezamenlijk per periode in één map zodat de beheerder en/of HACCP verantwoordelijke goed overzicht kan houden of alle lijsten goed gebruikt worden. Het is onmogelijk om alle producten afzonderlijk te controleren. Het kost teveel tijd en is ook niet nodig. Om een indruk te krijgen van de toestand van alle producten volstaat een steekproef. Controleer wel iedere levering. Beoordeel bij de ontvangst van gekoelde producten de volgende punten:

Basisvoorwaarde verpakking

De verpakking is schoon en intact bij ontvangst. Een eventueel vacuüm is gehandhaafd. Wanneer de verpakking zodanig is beschadigd dat het product niet meer beschermd is tegen vuil van buitenaf, stuur het betreffende product dan terug. Is de verpakking vies, maak deze dan schoon. Lukt dat niet, stuur het product dan terug naar de leverancier.

Basisvoorwaarde houdbaarheid

Voorverpakte producten zijn voorzien van tenminste houdbaar tot (t.h.t.)- datum of een te gebruiken tot (t.g.t.)- datum. Is de t.h.t./t.g.t.- datum van de producten verlopen bij binnenkomst, stuur het product dan terug naar de leverancier. Het product dient in ieder geval een goede kleur en geur te hebben.

Controle temperatuur en bijhouden logboek

- Controleer de temperatuur van gekoelde en diepgevroren producten bij binnenkomst om er zeker van te zijn dat de producten op de juiste temperatuur zijn aangeleverd. Wanneer de fabrikant een bewaartemperatuur op de verpakking vermeldt die lager is dan de wettelijk voorgeschreven bewaartemperatuur, dan dient het product getransporteerd en opgeslagen te worden bij de volgens de op de verpakking vermelde temperatuur. Voor gekoelde producten mag de afwijking niet groter zijn dan 1,5 graden Celsius. Voor diepgevroren producten niet meer dan 3 graden Celsius.
- Noteer de gemeten waarden, temperatuurafwijkingen en de genomen corrigerende maatregel in een logboek. Het logboek bevat in ieder geval het volgende:
 1. Datum van ontvangst
 2. Naam leverancier
 3. Welk product is gecontroleerd?
 4. Is de temperatuur overeenkomstig de wettelijke norm?
 5. Is de houdbaarheidsdatum en de verpakking in orde?
 6. Naam controleur
 7. Wat was de actie bij afwijking?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Warenwet (HACCP- richtlijnen).

Relevante artikelen uit de wet

Warenwetbesluit bereiding en behandeling van levensmiddelen art. 15

Toetsing

- Logboek
- Onderhoudscontract koelinstallatie

Feitelijke toetsing

- Thermometer aanwezig

Bijlage

-

Formulier

T6 - 2

6.3 Worden eventueel aanwezige koelinstallaties op het bedrijf elke dag op temperatuur gecontroleerd en voldoen deze aan de gestelde eisen?

De wet schrijft voor dat wanneer er etenswaren verkocht worden op een bedrijf, de koelinstallaties dagelijks gecontroleerd worden op temperatuur. De reden is om bederf tegen te gaan.

Controle op temperatuur

Dagelijks moet er controle op de warmste plaats in de koelruimte met een thermometer (bv. een infraroodthermometer). Een eventuele controlemeting dient te geschieden met een steekthermometer. Van alle metingen wordt een logboek bijgehouden. De papieren dienen minimaal één jaar bewaard te blijven om het HACCP-systeem te kunnen verifiëren.

Een koelinstallatie dient minimaal 3 graden Celsius en maximaal 7 graden Celsius te zijn. Een diepvries dient maximaal -18 graden Celsius te zijn en minimaal -22 graden Celsius. Daarnaast dient de koeling te koelen naar wat er in de koeling aanwezig is.

Als er een bewaartemperatuur op de verpakking vermeld staat, dan is dit de geldende norm.

Met betrekking tot koelinstallaties worden de volgende eisen gesteld:

- Er dient een onderhoudscontract voor de koelinstallatie te zijn.
- Aanwezigheid van de bij de koelinstallatie behorende gebruiksaanwijzing.
- Er dient een prestatiecertificaat aanwezig te zijn van de installateur.
- Indien de ruimtes niet voldoende worden geventileerd dient er een gasdetectiesysteem aanwezig te zijn dat permanent het CO₂-gehalte in de lucht meet.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de HACCP- richtlijnen, zoals gesteld in de Warenwet.

Relevante artikelen uit de wet

Beleidsregels

arbeidsomstandighedenwetgeving:

- Beleidsregel 4.6 -6. Voorkomen van verstikking of bedwelming bij toepassing van kooldioxide

Warenwet, verordening 854/2004

Toetsing

- Logboek met hygiëne- borgingskaarten (schoonmaakschema)

Feitelijke toetsing

- De keuken is schoon en opgeruimd

Bijlage

B6-2

Formulier

F6 - 3

F6 - 4

6.4 Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent schoonmaken en hygiëne in de keuken?

Bedrijven met een eigen keuken waar maaltijden worden bereid voor de aanwezigen en bezoekers dienen de wettelijke hygiëneregels te handhaven. Als geen voedselbereiding wordt uitgevoerd maar er is wel sprake van een keuken waar voeding klaar wordt gemaakt (brood smeren enz.) is een goede hygiëne ook van belang.

Een goede hygiëne houdt in:

- Werkvlakken en tegelwerk in vertrekken waar voedsel wordt bereid dienen in goede staat en gemakkelijk te reinigen te zijn.
- De keuken is schoon en ordelijk.
- De keuken is voldoende geventileerd.

Het zorgdragen voor hygiëne en goede schoonmaakprocedures is essentieel in het verminderen van de risico's die medewerkers en bezoekers lopen. Met name HACCP- richtlijnen en de richtlijnen zoals deze vermeld staan in de hygiëncode kinderboerderijen dragen bij aan een gezonder leef- en werkklimaat op de kinderboerderij.

Schoonmaakschema

Per afdeling (b.v. keuken, kantine) dient een reinigings- en desinfectieschema aanwezig te zijn. In de wet worden deze hygiëne borgingskaarten genoemd oftewel schoonmaakschema. Reinig en desinfecteer altijd volgens een vaste procedure en vast tijdschema. Bewaar de ingevulde lijsten gezamenlijk per periode in één map zodat de beheerder en/of HACCP-verantwoordelijke goed overzicht kan houden of alle lijsten goed gebruikt worden. De lijsten dienen minimaal één jaar bewaard te blijven, om het HACCP-systeem te kunnen verifiëren.

Hygiëncodes horeca

Indien de kinderboerderij een professionele horecafunctie heeft op haar terrein (bijvoorbeeld verkoop van alcohol, frituur, verkoop en bereiding van verse producten), dan moet voldaan worden aan de wet- en regelgeving zoals gesteld wordt voor de horeca.

7. Gebouw, terrein en omgeving

De inhoud en aspecten beschreven in het hoofdstuk hebben betrekking op het gebouw en/of bijgebouwen, maar ook op het terrein. Onderwerpen die beschreven zijn hebben onder andere betrekking op inrichting, veiligheid en hygiëne.

Toelichting hoofdstuk 7: Gebouw, terrein en omgeving

De inhoud en aspecten beschreven in het hoofdstuk hebben betrekking op het gebouw en/of bijgebouwen, maar ook op het terrein. Onderwerpen die beschreven zijn hebben onder andere betrekking op inrichting, veiligheid en hygiëne.

	Criterium	Pagina
7.1	Zijn de eventueel aanwezige speeltoestellen goedgekeurd?	84
7.2	Voldoet de gasinstallatie aan de wettelijke eisen?	85
7.3	Voldoet de kantoorwerkplek en (werk)omgeving aan de gestelde eisen?	86
7.4	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent sanitaire voorzieningen?	87
7.5	Voldoet het gebouw en terrein van de kinderboerderij aan de eisen omtrent inrichting?	88
7.6	Is de kinderboerderij in het bezit van een bewijs van periodieke controle op brandveiligheidsvoorschriften?	89
7.7	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent de elektrische veiligheid?	90
7.8	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen gesteld door het waterleidingsbedrijf?	91
7.9	Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent het werken met gevaarlijke stoffen?	92
7.10	Houdt de kinderboerderij de juiste informatie bij over gevaarlijke stoffen?	93
7.11	Worden gevaarlijke stoffen op de juiste wijze opgeslagen?	94
7.12	Heeft de kinderboerderij geverifieerd of er asbest aanwezig is op de kinderboerderij?	95

Vereiste documentatie

Om te voldoen aan de gestelde eisen uit dit hoofdstuk voor het Keurmerk Kinderboerderijen moet de kinderboerderij over de volgende documentatie beschikken:

	Documentatie	Bijlage	Formulier
Algemeen			
7.1	Logboek speeltoestellen Gebruiksaanwijzing, veiligheidsinstructies en waarschuwingen Informatie voor het installeren en onderhoud van het toestel	B7 - 1 - -	F0 - 3 - -
7.2	Technische aanwijzingen voor de installateur Gebruiks- en onderhoudsaanwijzingen Onderhoudscontract	- - -	- - F0 - 3
7.3	Periodieke keuring- en onderhoudscontract luchtverversingsinstallaties (indien van toepassing)	B7 - 2 B7 - 3	- -
7.4	Schoonmaakschema	B7 - 4	F6 - 4
7.5	Periodieke keuring en onderhoudscontract inbraakinstallatie deskundige (indien van toepassing)	-	
7.6	Bewijs van periodieke controle brandveiligheidsvoorschriften	F7 - 5	
7.7	Periodieke keuring en onderhoudscontract installaties door deskundige	-	F0 - 3
7.8	Legionella-analyse Verklaring waterleidingbedrijf	- -	F0 - 3 -

Gevaarlijke stoffen			
7.9	Op schrift gestelde voorlichting en onderricht m.b.t. het werken met gevaarlijke stoffen	B7 - 6 B2 - 10	- -
	Op schrift gestelde voorlichting en instructies omtrent (het gebruik van) persoonlijke beschermingsmiddelen	-	F2 - 3
	Bereikbaarheidslijst	-	F2 - 2
	Op schrift gesteld breukprotocol	B7 - 6	-
	Vereiste licenties (indien van toepassing): spuitlicentie, ongediertebestrijding	-	-
7.10	Actueel register gevaarlijke stoffen VIB van iedere aanwezige milieugevaarlijke stof	B7 - 6	-
7.11	-	B7 - 6	-
7.12	Asbestverklaring (indien van toepassing)	-	-

Feitelijke toetsing

- Het gastoestel en losse materialen mogen geen gevaar opleveren
- Opschriftplaat
- CE-markering op alle gastoestellen
- De basiswerkplek en de inrichting voldoen aan de gestelde eisen
- Voldoende, goed bereikbare sanitaire voorzieningen, (invalide)toiletten en wasgelegenheden
- Voldoende was- en kleedruimten, gescheiden naar sekse
- Trappen zijn voldoende breed en voorzien van het juiste aantal leuningen
- Aantoonbaar egale rijpaden
- (Buiten)terreinen zijn voldoende verlicht en afgeschermd en in goede staat van onderhoud
- Ongewenst bezoek (voor, tijdens en na sluitingstijd) wordt voorkomen dan wel geweerd
- Goede bereikbaarheid van het terrein
- Aardlekschakelaar aanwezig
- Elektrisch materieel, kabels, stekkers en invoerpunten zijn in goede staat en deugdelijk bevestigd
- Wandcontactdozen, binnen het bereik van kinderen, zijn voldoende beveiligd
- Boiler ingesteld op minimaal 60°C
- Persoonlijke beschermingsmiddelen
- Chemobox
- Etiket aanwezig op verpakking van elke chemische stof
- Alle gevaarlijke stoffen staan in de daarvoor bestemde kast of opslagruimte
- Alle gevaarlijke middelen worden op de juiste wijze opgeslagen
- Waarschuwingsborden en stickers
- De kast met gevaarlijke stoffen is afsluitbaar
- Lekbakken
- Persoonlijke beschermingsmiddelen
- Wasgelegenheid
- Oogspoelfles / oogdouche

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Warenwet.

Relevante artikelen uit de wet

Besluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS):

- Hoofdstuk 2. Vervaardiging, artikel 6
- Hoofdstuk 3. Keuring, artikel 8, 9, 11
- Hoofdstuk 4. Verkeer en gebruik, artikel 14 t/m 17

Toetsing

- Logboek speeltoestellen
- Gebruiksaanwijzing, veiligheidsinstructies en waarschuwingen
- Informatie voor het installeren en onderhoud van het toestel, of
- Verklaring werkgever

Bijlage

B7 - 1

Formulier

F0 - 3

Relevante websites

www.allesoverspelen.nl

www.veiligheid.nl

7.1 Zijn de eventueel aanwezige speeltoestellen goedgekeurd?

Op de meeste kinderboerderijen zijn speeltoestellen of speelaanleidingen aanwezig. Voor speeltoestellen moet voldaan worden aan het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS). Deze wet geldt voor speeltoestellen die voor publiek toegankelijk zijn. In de wet staat dat de speeltoestellen moeten voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. Er worden hierbij Europese Normen gehanteerd, die betrekking hebben op de speeltoestellen zelf en op de bodemmaterialen.

De wet heeft betrekking op:

- de veiligheid van het speeltoestel zelf, en
- de verantwoordelijkheid van de beheerder voor de veiligheid van het toestel.

Bij aanschaf van de speeltoestellen moeten deze in het bezit zijn van:

- Gebruiksaanwijzing
- Veiligheidsinstructies
- Waarschuwingen
- Informatie voor het installeren en monteren van het toestel
- Onderhoudseisen

Op het toestel zelf moet genoteerd staan:

- De naam en het adres van de fabrikant of importeur
- Het bouwjaar
- De serie- of typeaanduiding
- Het serienummer, voor zover van toepassing

Bij het speeltoestel moet een certificaat van goedkeuring aanwezig zijn. Deze wordt afgegeven na een eenmalige keuring door een aangewezen keuringsinstantie en heeft een onbeperkte geldigheidsduur. Indien er ingrijpende wijzigingen of reparaties plaats moeten vinden aan het toestel, wordt dit gemeld aan de keuringsinstantie. Als deze het nodig acht, moet het toestel opnieuw gekeurd worden. Van ieder speeltoestel moet een logboek bijgehouden worden. Een voorbeeld hiervan is opgenomen in de bijlage. De eigenaar van het toestel zorgt ervoor dat het toestel bij gebruik geen gevaar voor de gezondheid of veiligheid van personen oplevert. Wanneer een toestel niet voor gebruik bestemd is, moet dit kenbaar worden gemaakt.

Speelaanleiding en natuurspeeltuin

Bij een natuurspeeltuin is er vaak geen sprake van speeltoestellen, maar van een speelaanleiding (bv. een omgevallen boom). Een speelaanleiding hoeft niet goedgekeurd te worden zoals een speeltoestel, maar moet wel veilig zijn. Er zijn keuringsinstanties die zich richten op de veiligheid van natuurspeeltuinen. Bij de aanleg van een natuurspeeltuin is het aan te raden vooraf een deskundige in te schakelen.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Warenwet.

Relevante artikelen uit de wet

- Besluit gastoestellen, artikel 2 t/m 7

Toetsing

- Technische aanwijzingen voor de installateur
- Gebruiks- en onderhoudsaanwijzingen
- Onderhoudscontract

Feitelijke toetsing

- Het gastoestel en losse materialen mogen geen gevaar opleveren
- Opschriftplaat
- CE-markering op alle gastoestellen, of
- Verklaring werkgever

Bijlage

-

Formulier

F0 - 3

7.2 Voldoet de gasinstallatie aan de wettelijke eisen?

In het besluit gastoestellen staan regels met betrekking tot gastoestellen en alle toebehoren. De eisen hebben betrekking op de veiligheid, het milieu en het energiegebruik van de toestellen. Voordat gastoestellen verkocht mogen worden, moeten ze door een officiële keuringsinstantie gecontroleerd zijn. Hierna krijgen ze een CE-keurmerk. Ze voldoen dan aan de Europese normen.

Bij het toestel moeten de volgende gegevens aanwezig zijn:

- Technische aanwijzingen voor de installateur
- Gebruiks- en onderhoudsaanwijzingen voor de gebruiker
- De nodige waarschuwingen op het toestel en op de verpakking
- In de technische aanwijzingen voor de installateur moeten alle instructies voor installatie, afstelling en onderhoud worden vermeld, zodat het toestel veilig kan worden gebruikt. Ook moeten de volgende gegevens erin staan:
 - De te gebruiken gassoort
 - De te gebruiken gasdruk
 - De vereiste luchtverversing
 - De wijze van afvoer van de verbrandingsproducten
- De gastoestellen en de losse materialen erbij (slangen en dergelijke) moeten bestand zijn tegen de omstandigheden (warmte en dergelijke) waaraan zij worden blootgesteld. Er mogen geen vervormingen optreden die de veiligheid in gevaar brengen;
- Onderdelen die geen schade mogen oplopen moeten goed worden beschermd;
- De bedieningsknoppen moeten duidelijk zijn aangegeven en zijn voorzien van duidelijke instructies;
- Het toestel moet zo gemaakt zijn dat er een zo energiezuinig mogelijk verbruik is

Overige regels:

- Het toestel moet zo zijn ontworpen en in gebruik zijn dat de werking veilig is en het bij normaal gebruik geen gevaar oplevert voor personen of dieren (geen instabiliteit, vervorming, breuk of slijtage). Ook mogen er geen onvoorziene verbrandingsproducten vrijkomen;
- Het toestel moet op de juiste wijze zijn geïnstalleerd en regelmatig worden onderhouden volgens de instructies van de fabrikant;
- Op het toestel of de opschriftplaat moeten de volgende opschriften zijn aangebracht:
 - De naam van de fabrikant of zijn identificatieteken
 - Het fabrieksmerk van het toestel
 - De gebruikte elektrische voeding, indien van toepassing
 - De toestelcategorie
 - De laatste twee cijfers van het jaar waarin de CE-markering is aangebracht
-

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving en omgevingsfactoren.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Arbobeleid, artikel 3

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Hoofdstuk 3 Inrichting arbeidsplaatsen, artikel 3.2 en 3.20, artikel 3.3, artikel 6.1 t/m 6.4

Tabakswet; § 5 Rookverboden, artikel 11a

- Besluit uitzonderingen rookvrije werkplek, horeca en andere ruimten, artikel 2

Toetsing

- Periodieke keuring- en onderhoudscontract luchtverversingsinstallaties (indien van toepassing)

Feitelijke toetsing

- Voldoende luchtverversing
- Voldoende verlichting
- De vloeren zijn opgeruimd, egaal en stroef
- Niveauverschillen zijn goed aangegeven
- Hinderlijke schaduwvorming van het licht wordt voorkomen en rechtstreeks zonlicht kan worden geweerd

Bijlage

B7 - 2

B7 - 3

Formulier

-

7.3 Voldoet de kantoorwerkplek en (werk)omgeving aan de gestelde eisen?

De werkgever moet de werkplek zo inrichten dat de veiligheid en de gezondheid van werknemers geen gevaar loopt. Daarom moet de kinderboerderij de werkplek, de werkmethoden en hulpmiddelen aanpassen aan de werknemers.

Indien de kinderboerderij beschikt over een kantoorruimte, dan beschikt deze minimaal over een kantoorstoel, een werktafel, een bergruimte onder de werktafel, een staande kast en een beeldschermopstelling. Er dient een duidelijk onderscheid tussen publieksruimte en werkruimte te zijn, zowel vanwege welzijn en gezondheidsaspecten van werknemers als veiligheid voor bezoekers.

Een goede werkplek voldoet aan de volgende eisen:

- Voldoende luchtverversing
- Voldoende verlichting
- Een goede temperatuur en luchtvochtigheid
- De vloeren zijn opgeruimd, egaal en stroef
- Niveauverschillen zijn goed aangegeven
- Hinderlijke schaduwvorming van het licht wordt voorkomen en rechtstreeks zonlicht kan worden geweerd

De eisen aan de basiswerkplek geldt alleen voor administratieve werkplekken die grote delen van de dag in gebruik zijn. Werkplekken die slechts één of twee uur per dag of slechts één dag per week in gebruik zijn, hoeven niet aan de normen te voldoen.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent sanitaire voorzieningen.

Relevante artikelen uit de wet

- Arbeidsomstandighedenbesluit, artikel 3.24

Toetsing

- Schoonmaakschema/ controlelijst (geparafeerd)

Feitelijke toetsing

- Voldoende, goed bereikbare sanitaire voorzieningen
- Voldoende (invalide)toiletten
- Kleedruimten, gescheiden naar sekse

Bijlage

B7 - 4

Formulier

T6 - 3

T6 - 4

7.4 Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent sanitaire voorzieningen?

Met sanitaire voorzieningen wordt bedoeld: (invalide)toiletten, douche, wasruimte en kleedruimte. De wijze waarop dit wordt ingevuld, is afhankelijk van de kinderboerderij.

Toiletten

Op de kinderboerderij zijn voldoende (invalide)toiletten die goed bereikbaar zijn. In de buurt van toiletten dient een handenwasgelegenheid (voorzien van zeep en wegwerpdoekjes/ handdroger) aanwezig te zijn. In verband met hygiëne wordt het aanbevolen (niet verplicht) no touch kranen te gebruiken. De toiletten moeten zijn voorzien van een aanduiding waaruit blijkt voor welke sekse deze bestemd zijn.

Kleedruimtes

Medewerkers, vrijwilligers en stagiaires die in contact komen met dieren, mest en vuil moeten werkkleding dragen. Zij moeten zich kunnen omkleden in een geschikte kleedruimte (gescheiden naar sekse) en hun eigen kleding te kunnen opbergen.

Wasruimte

In de wasruimte is een wasmachine en droger/ droogrek aanwezig voor het wassen van werkkleding. Schone en vuile kleding moet goed gescheiden kunnen worden.

Douche

Afhankelijk van het soort werk dienen er ook douches aanwezig te zijn op de kinderboerderij (niet verplicht).

In de bijlage is meer informatie opgenomen over de sanitaire voorzieningen.

Schoonmaakschema

Toiletten, kleedruimtes en eventuele wasruimte en doucheruimte dienen regelmatig en hygiënisch schoongemaakt en goed onderhouden te worden. Dit wordt bijgehouden via schoonmaakschema.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent gebouw en inrichting.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenbesluit, artikel 3.3

Toetsing

- Periodieke keuring en onderhoudscontract inbraakinstallatie deskundige (indien van toepassing)

Feitelijke toetsing

- Trappen zijn voldoende breed en voorzien van het juiste aantal leuning
- Aantoonbaar egale rijpaden
- (Buiten)terreinen zijn voldoende verlicht en afgeschermd en in goede staat van onderhoud
- Ongewenst bezoek (voor, tijdens en na sluitingstijd) wordt voorkomen dan wel geweerd
- Goede bereikbaarheid van het terrein

Bijlage

-

Formulier

-

7.5 Voldoet het gebouw en terrein van de kinderboerderij aan de eisen omtrent inrichting?

Aan de inrichting van het gebouw en terrein van de kinderboerderij worden (wettelijke) eisen gesteld. Bij deze eisen draait het om de veiligheid van de medewerkers en bezoekers.

De volgende eisen kunnen van toepassing zijn (afhankelijk van de situatie op de kinderboerderij):

- Trappen zijn voldoende breed (min 60 cm) en voorzien van het juiste aantal leuning. Een tussenreling zorgt er onder meer voor dat kinderen niet onder de leuning door kunnen vallen.
- De terreinen die behoren tot de kinderboerderij dienen afgestemd te zijn op de doelgroep en goed onderhouden te worden.
- Aantoonbaar egale rijpaden.
- Buitenterreinen zijn voldoende verlicht en afgeschermd en in goede staat van onderhoud.
- Ongewenst bezoek (voor, tijdens en na sluitingstijd) wordt voorkomen dan wel geweerd, bv. inbraakinstallatie. Indien er een inbraakinstallatie aanwezig is op de kinderboerderij, dient deze periodiek gecontroleerd te worden.
- Indien dieren ontsnappen, kunnen deze niet direct een grote weg op of schade aanrichten in de omgeving
- De bereikbaarheid moet goed zijn. Dit houdt in dat wegwijzers op moeten vallen en duidelijk zijn. De toegangswegen moeten voldoende ruim zijn, verhard en geen gevaar voor aanrijding geven.
- De parkeerplaatsen moeten voldoende ruim zijn eventueel voorzien van verlichting.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de wetgeving omtrent brandveiligheid.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenwet:

- Arbobeleid, artikel 3
- Voorkomen van gevaar voor derden, artikel 10

Arbeidsomstandighedenbesluit,

- Artikel 3.6 t/m 3.9
- Besluit brandveilig gebruik bouwwerken, Hoofdstuk 2.
Brandveilig gebruik bouwwerken

Toetsing

- Bewijs van periodieke controle brandveiligheidsvoorschriften
- Calamiteitenplan

Bijlage

B1 - 3

B7 - 5

Formulier

-

7.6 Is de kinderboerderij in het bezit van een bewijs van periodieke controle op brandveiligheidsvoorschriften?

Brandveiligheidsvoorschriften zijn verbonden aan de gebruiksvergunning. Voor informatie over de vergunning, zie ook criteria 1.5.

De werkgever is verplicht maatregelen te nemen om de mogelijkheid van het ontstaan van een brandgevaarlijke situatie te beperken. Het gaat om brandveiligheidsvoorzieningen (vluchtroutes, nooduitgangen, verlichting, blusmiddelen en dergelijke) en brandveiligheidsmaatregelen.

Calamiteitenplan

Er dient een calamiteitenplan te worden opgesteld dat aangeeft wat te doen bij brand of ongeval. Deze is voorzien van een plattegrond van het complex met aanduidingen van vluchtroutes, nooduitgangen, plaats van brandblussers, verbandtrommels en nutsvoorzieningen. Maar zo nodig ook de opslag van bestrijdingsmiddelen, (vloeibare) meststoffen en andere chemische stoffen. De plattegronden kunnen het beste opgehangen worden bij de ingang en plaatsen waar veel gewerkt wordt.

In de bijlage is een toelichting opgenomen over het calamiteitenplan. U kunt zich bij het opstellen hiervan laten ondersteunen door een deskundige.

Controle op brandveiligheidsvoorschriften

Uitvoering van controles zal plaatsvinden bij gebouwen met een gebruiksvergunning (per 1 oktober 2010: omgevingsvergunning voor brandveilig gebruik). De controles vinden meestal één keer per jaar of één keer per twee jaar plaats. Ook controleert de gemeente incidenteel en naar aanleiding van klachten. Controles van brandveiligheidsvoorzieningen en controles naar aanleiding van klachten worden meestal niet aangekondigd. Het verschilt per gemeente door wie de controle wordt uitgevoerd. Dit kan gedaan worden door een gemeentelijke afdeling of door de brandweer. Meer informatie is bij de gemeente verkrijgbaar.

De gemeentelijke brandweer kan ook gevraagd worden advies te geven over de brandveiligheid van de bedrijfsgebouw(en).

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de Arbowetgeving.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Artikel 3.4 en 3.5

Toetsing

- Periodieke keuring en onderhoudscontract installaties door deskundige

Feitelijke toetsing

- Aardlekschakelaar
- Elektrisch materieel, kabels, stekkers en invoerpunten zijn in goede staat en deugdelijk bevestigd
- Wandcontactdozen, binnen het bereik van kinderen, zijn voldoende beveiligd, of
- Verklaring werkgever

Bijlage

-

Formulier

F0 - 3

7.7 Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent de elektrische veiligheid?

Voor een veilige kinderboerderij en om ongevallen te voorkomen is het beheer van elektrisch materieel belangrijk.

Met betrekking tot elektrisch materieel worden de volgende normen gesteld:

- Een aardlekschakelaar is een 'must' in de ruimte waar (bijv. voor schoonmaakdoeleinden) met water wordt gewerkt.
- Gebruik bij voorkeur geen verlengsnoeren
- Al het elektrisch materieel, kabels, stekkers en invoerpunten dient in goede staat te verkeren en deugdelijk te zijn bevestigd.
- Losse op de grond liggende snoeren moeten worden vermeden.
- Beveilig wandcontactdozen, binnen het bereik van kinderen, voldoende.
- Elektrische installaties dienen periodiek gekeurd en onderhouden te worden door deskundigen. Onder elektrische installaties wordt verstaan een installatie of toestel dat werkt op elektrische energie, dan wel wordt gebruikt om elektrische energie op te wekken. In NEN 3140 (Laagspanningsinstallaties) staat omschreven hoe onderhoud en keuring van dergelijke installaties geregeld kan zijn.
- Elektrische apparaten die in contact komen met mensen of dieren moeten aan speciale eisen voldoen (NEN 3140, NEN EN 50-110). Let bij de aanschaf van dergelijk apparatuur op deze aanduiding.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

Doelstelling

Vanwege het gezondheidsaspect moet de eigenaar, beheerder of gebruiker aan bepaalde regels voldoen. Deze staan in de Drinkwaterbesluit

Relevante artikelen uit de wet

- Drinkwaterbesluit

Toetsing

Indien van toepassing

- Legionella-analyse (bewijs van analyse)
- Indien aanwezig: verklaring waterleidingbedrijf, of
- Verklaring werkgever

Feitelijke toetsing

- Boiler ingesteld op minimaal 60°C

Bijlage

-

Formulier

F0 -3

7.8 Voldoet de kinderboerderij aan de eisen gesteld door het waterleidingsbedrijf?

Elke eigenaar of beheerder van een drinkwaterinstallatie, zowel zakelijk als particulier, is verantwoordelijk voor een goede aanleg en beheer van de drinkwaterinstallatie. Tekortkomingen in aanleg of beheer kunnen de gezondheid van u en anderen in gevaar brengen. Daarom moet u aan een aantal regels voldoen.

De verantwoordelijkheid van de kinderboerderij is afhankelijk van de aard van de installatie. De volgende punten brengen in beeld waarom het gaat bij de aanleg en het beheer van een installatie en waar tijdens de inspectie door het drinkwaterbedrijf naar wordt gekeken:

- Zijn de aangesloten toestellen voldoende beveiligd? (zo wordt een inzicht gekregen in het risico van verontreiniging vanuit een aangesloten toestel)
- Is een juiste werking van de installatie (inclusief terugstroombeveiligingen) verzekerd door goed beheer en onderhoud?
- Is er kans op verontreiniging door toegepaste materialen?
- Kunnen elementen in de omgeving (bijvoorbeeld opwarming van koud water) de kwaliteit van het leidingwater in uw installatie ongunstig beïnvloeden?
- Wordt het leidingwater voldoende ververs om de kwaliteit te waarborgen?
- Is de warm watertemperatuur hoog genoeg om ongewenste bacteriegroei (onder andere de Legionellabacterie) te voorkomen?
- Als de installatie bijvoorbeeld is voorzien van een reservoir voor een voorraad drinkwater of hygiënische doeleinden: voert u uw beheer dan volgens de voorschriften uit?
- Voldoet de kinderboerderij aan de eisen m.b.t. veedrinknippels en laarzenreiniger?

De kinderboerderij moet aan de volgende eisen voldoen:

- Drinkwaterleidingen moeten minimaal 1x per week doorgespoeld worden.
- De boiler moet zijn ingesteld op minimaal 60°C.
- Koelsystemen moeten regelmatig schoon worden gemaakt.
- Legionella-analyse van bevochtigings- en sprinklerinstallaties.
- Legionella-analyse bij blootstellingrisico's van risicogroepen.

Verklaring werkgever

Indien dit criterium binnen de organisatie geregeld is, is een ondertekende verklaring van de verantwoordelijke voldoende. Hiermee verklaart de werkgever dat dit voldoet aan de vereisten van het keurmerk.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de gestelde eisen omtrent het werken met gevaarlijke stoffen.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenbesluit, hoofdstuk 4, artikel 4.1b, 4.1c 4.3, 4.4 en 4.10d

Hoofdstuk 8, artikel 8.1 en 8.3

Toetsing

- Op schrift gestelde voorlichting en onderricht m.b.t. het werken met gevaarlijke stoffen
- Op schrift gestelde voorlichting en instructies omtrent (het gebruik van) persoonlijke beschermingsmiddelen
- Op schrift gesteld breukprotocol
- Vereiste licenties (indien van toepassing): spuitlicentie, ongediertebestrijding.

Feitelijke toetsing

- Persoonlijke beschermingsmiddelen
- Chemobox

Bijlage

B7 - 6

B2 - 10

Formulier

F2 - 3

7.9 Voldoet de kinderboerderij aan de eisen omtrent het werken met gevaarlijke stoffen?

Gevaarlijke stoffen zijn te herkennen aan het etiket op de verpakking. Het etiket bevat een gevaarsymbool (een oranje vierkant met een zwart symbool) en de bijbehorende R- en S-zinnen. Voorbeelden zijn bepaalde schoonmaakmiddelen, desinfecteermiddelen, ontstoppers, ongediertebestrijdingsmiddelen, ontvetters en verven. Ook toevoegingen aan water (onkruidverdelger) kunnen gevaarlijke stoffen zijn.

Gevaarlijke stoffen en mogelijke risico's

De aanwezigheid en het werken met gevaarlijke stoffen op de kinderboerderij brengen risico's met zich mee voor de gezondheid en veiligheid van zowel medewerkers, bezoekers als dieren. Bijvoorbeeld doordat ze schadelijk in aanraking met de huid zijn, kankerverwekkend zijn of de zwangerschap negatief kunnen beïnvloeden en afwijkingen bij ongeborene kunnen veroorzaken. Er is sprake van blootstelling aan een gevaarlijke stof als werknemers de stof binnenkrijgen. Dat kan via de ademhaling, de huid, of doordat werknemers de stof inslikken. De kinderboerderij heeft de taak om veilig werken met gevaarlijke stoffen in de bedrijfsvoering te borgen. Wanneer uit de RI&E blijkt dat werknemers gezondheids- en veiligheidsrisico's lopen is de werkgever verplicht werknemers te beschermen en schade te voorkomen door preventieve maatregelen te treffen.

Voorlichting

De werkgever is verplicht er zorg voor te dragen dat werknemers worden ingelicht over de te verrichten werkzaamheden en de daaraan verbonden risico's. De voorlichting moet er toe leiden dat medewerkers die arbeid verrichten met gevaarlijke en/of hinderlijke stoffen zich bewust zijn van de daaraan verbonden gevaren en maatregelen kunnen nemen. De voorlichting dient schriftelijk te worden vastgelegd.

Breukprotocol

In dit protocol staan de handelingen die uitgevoerd moeten worden als gevaarlijke stoffen gemorst zijn of als er een breuk is ontstaan in de verpakking van een gevaarlijke stof.

Persoonlijke beschermingsmiddelen en andere maatregelen

De werkgever is verplicht, indien werknemers worden blootgesteld aan risico's met betrekking tot de gezondheid, persoonlijke beschermingsmiddelen te verschaffen. De hulpmiddelen om gevaarlijke stoffen toe te passen dienen adequaat te zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan handschoenen, mondkapjes, veiligheidsbrillen en gereedschapshulpmiddelen zoals goede afzuiging, douches en zo nodig werkende meetapparatuur. Tevens dienen werknemers te worden geïnstrueerd over het gebruik van de persoonlijke beschermingsmiddelen. Voor het werken met bepaalde gevaarlijke stoffen worden licenties vereist.

7.10 Houdt de kinderboerderij de juiste informatie bij over gevaarlijke stoffen?

Doelstelling

De kinderboerderij houdt de vereiste informatie bij over gevaarlijke stoffen op de kinderboerderij.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Artikel 4.1c
- Verordening (EG) nr. 1907/2006 (REACH): artikel 7, 31, 32, 35, 36, 37

Toetsing

- Actueel register gevaarlijke stoffen
- VIB van iedere aanwezige milieugevaarlijke stof

Feitelijke toetsing

- Etiket (goed leesbaar) aanwezig op verpakking van elke chemische stof

Bijlage

B7 - 6

Formulier

-

Register gevaarlijke stoffen

Indien stoffen worden gebruikt of kunnen vrijkomen die voorzien zijn van een oranje gevarensymbool, dan dienen deze geregistreerd te worden. De kinderboerderij dient een actueel register bij te houden van alle aanwezig gevaarlijke stoffen.

Veiligheidsinformatieblad (VIB)

Van elke milieugevaarlijke stof die in de bedrijfsruimte aanwezig is, dient een actueel veiligheidsinformatieblad (VIB) beschikbaar te zijn. Deze is terug te vinden nabij het product en in het register. Deze dient door de fabrikant, handelaar of importeur gratis geleverd te worden bij de eerste levering (of kan aangevraagd worden). De kinderboerderij moet periodiek controle uitvoeren of bestaande VIB's actueel en compleet zijn. De werkgever dient toe te zien op het gebruik van gevaarlijke stoffen volgens de VIB.

Etiket

Op de verpakking van elke chemische stof dient een etiket aanwezig te zijn. Stoffen die in andere verpakkingen worden overgedaan, moeten door de kinderboerderij zelf op dezelfde manier geëtiketteerd worden. In de bijlage is aanvullende informatie over het register gevaarlijke stoffen, VIB's en etiketten opgenomen.

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de gestelde eisen voor de opslag van gevaarlijke stoffen.

Relevante artikelen uit de wet

- Publicatierreeks Gevaarlijke Stoffen 15

Feitelijke toetsing

- Alle gevaarlijke stoffen staan in de daarvoor bestemde kast of opslagruimte
- Alle gevaarlijke middelen worden op de juiste wijze opgeslagen
- Waarschuwborden en stickers
- De kast is afsluitbaar
- Lekbakken
- Wasgelegenheid
- Oogspoelfles / oogdouche

Bijlage

B7 - 6

Formulier

-

7.11 Worden gevaarlijke stoffen op de juiste wijze opgeslagen?

Gevaarlijke stoffen moeten voor en na het gebruik zorgvuldig worden opgeruimd in een aparte opslagplaats (kast) voor gevaarlijke stoffen. Het opslaan van gevaarlijke stoffen (verpakt) op een bedrijf moet voldoen aan wettelijke eisen op het gebied van brandveiligheid, arbeidsveiligheid en milieuveiligheid. De eisen die gesteld worden aan de opslag van gevaarlijke stoffen zijn opgenomen in de bijlage.

De kinderboerderij dient in de RI&E de risico's bij de opslag van gevaarlijke stoffen te identificeren, inventariseren en evalueren. Ook dient te worden aangegeven hoe de kinderboerderij de risico's beheerst.

Bij opslag gevaarlijke stoffen moet aan de volgende eisen voldaan worden:

- Alle gevaarlijke stoffen staan in de daarvoor bestemde kast of opslagruimte en de kast of ruimte voldoet aan de gestelde eisen
- Alle gevaarlijke middelen worden op de juiste wijze opgeslagen
- De kast voor de opslag van gevaarlijke stoffen staat op een veilige plaats en is afsluitbaar
- De kast is afgesloten en voorzien van een waarschuwingssymbool
- Nabij opslagplaats dient een wasgelegenheid en een oogspoelfles / oogdouche aanwezig te zijn

7.12 Heeft de kinderboerderij geverifieerd of er asbest aanwezig is op de kinderboerderij?

Doelstelling

De kinderboerderij voldoet aan de eisen omtrent asbest.

Relevante artikelen uit de wet

Arbeidsomstandighedenbesluit:

- Hoofdstuk 4, artikel 4.1, 4.2 en 4.54
- Asbestverwijderingsbesluit 2005, artikel 6

Toetsing

- Indien van toepassing: asbestverklaring

Bijlage

-

Formulier

-

Werken met asbest is verboden. Wanneer er asbest aanwezig is op de kinderboerderij kan de gemeente het bedrijf in een aantal gevallen dwingen om maatregelen te nemen. De precieze regels staan in de Woningwet en in het Bouwbesluit 2003.

Als er bijvoorbeeld (hecht gebonden) asbest aanwezig is hoeft dat niet altijd een bezwaar te zijn, zolang het maar met rust gelaten wordt. De beheerder en het onderhoudspersoneel moeten wel weten op welke plekken hecht gebonden asbest aanwezig is. Een gat boren in een wand met asbest of dat wandje verplaatsen is verboden.

Inventarisatie asbest

De inventarisatie dient te worden uitgevoerd door een deskundig asbestinventarisatiebedrijf. Wanneer een bedrijf asbest wil laten verwijderen dient in de meeste gevallen toestemming gevraagd te worden aan de gemeente. In de Bouwverordening van de gemeente staat wanneer een sloopvergunning en wanneer een melding verplicht is. Als een sloopvergunning verplicht is, moet de kinderboerderij een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf inschakelen.

Of een materiaal of product asbest bevat, kan alleen in een laboratorium met honderd procent zekerheid worden vastgesteld. Wel kunnen producten of materialen waarin mogelijk asbest zit herkend worden.

8. Bijlagen

Hier zijn de bijlagen behorende bij de criteria te vinden. Deze zijn genummerd volgens de bijbehorende hoofdstukken. Dus de bijlagen beginnende met B1 horen bij hoofdstuk 1, etc.

9. Formulieren

Hier zijn de bijlagen behorende bij de criteria te vinden. Deze zijn genummerd volgens de bijbehorende hoofdstukken. Dus de formulieren beginnende met F1 horen bij hoofdstuk 1, etc. Het is niet verplicht om deze formulieren te gebruiken. U mag ook uw eigen versie maken.

